

VAASAN YLIOPISTO
LASKENTATOIMEN JA RAHOITUKSEN YKSIKKÖ
TALOUSOIKEUS

Antti Tervo

TAPPIONTASAUS KASVUYRITYKSISSÄ

Omistajanvaihdokseen varautuminen tappiollisessa yrityksessä

Taloustieteiden
pro gradu -tutkielma

Vero-oikeus

VAASA 2018

SISÄLLYSLUETTELO	sivu
OIKEUSTAPAUSLUETTELO	5
LYHENTEET	7
TIIVISTELMÄ	9
1. JOHDANTO	11
1.1. Tappiontasaus kasvuyrityksen omistajanvaihdoksissa	11
1.2. Tutkimusongelma ja metodologia	13
1.3. Määritelmät ja rajaukset	15
1.4. Aikaisempi tutkimus ja aihetta käsittelevät julkaisut	18
1.5. Tutkielman rakenne	19
2. TULOVEROTUS JA VEROLAKIEN TULKINTA	21
2.1. Verotus ja legalismi	21
2.2. Verolakien systematiikka ja yksittäisten normien rakenne	22
2.3. Verolakien tulkinta	25
3. TAPPIONTASAUSSÄÄNNÖKSET TULOVEROLAISISSA	29
3.1. Tappiontasaussäännösten tausta, tarkoitus ja taloudellinen merkitys	29
3.2. Tappiontasaussäännöksen rakenne	32
3.2.1. ”erityisestä syystä”	33
3.2.2. ”on yhteisön kannalta tarpeen”	34
3.2.3. Tappioiden muodostuminen kauppatavaraksi	35
3.3. Tappiontasaussäännöksen tulkinta	37
3.4. Poikkeuslupasäännöksen suhde EU-oikeuden valtioneuvoston päätöksiin	39
3.5. Voimassaolevan tappiontasaussäännöksen arviointia ja kritiikkiä	42
4. POIKKEUSLUPA TAPPIOIDEN VÄHENTÄMISEKSI	47
4.1. Verohallinnon ohjeistuksen ydinkohdat	47
4.2. Poikkeuslupan hakeminen	48
4.3. Perustelujen esittäminen poikkeuslupahakemuksessa	50
5. OIKEUSKÄYTÄNTÖÄ KASVUYRITYKSEN NÄKÖKULMASTA	53
5.1. Erityiset syyt oikeuskäytännössä	53
5.1.1. Tilanteita, joissa erityisiä syitä esiintyi	53

5.1.2. Tilanteita, joissa erityisiä syitä ei esiintynyt	54
5.2. Tappiot kaupankäynnin kohteena	56
5.3. Tappioiden tarpeellisuus ja määrä	58
5.4. Toiminta päättyy, toiminnan luonne muuttuu tai toimiala vaihtuu	59
5.5. Oikeuskäytännön arviointia ja kritiikkiä	60
6. OMISTAJANVAIHDOKSEEN VALMISTAUTUMINEN JA SEN TOTEUTUS TAPPIOLLISESSA KASVUYRITYKSESSÄ	65
6.1. Verosuunnittelun haasteita	65
6.2. Omistajanvaihdokseen valmistautuminen	68
6.2.1. Erilajiset osakkeet	68
6.2.2. Suostumuslauseke	69
6.2.3. Pörssilistaus	70
6.2.4. Poistot	72
6.2.5. Osakeanti ja suunnattu osakeanti	74
6.2.6. Palkkaa ja osinkoa	76
6.2.7. Liiketoimien ajoittaminen ja kulujen jaksottaminen	77
6.3. Omistajanvaihdoksen toteuttaminen	78
6.3.1. Kaupan ajoittaminen	78
6.3.2. Osake- ja liiketoimintakauppa	79
6.3.3. Ehdollinen kauppa tai kauppahinta	80
6.3.4. Sijoitus SVOP-rahastoon	82
6.3.5. Vaihtovelkakirja- ja pääomalaina	83
7. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	86
7.1. Tappiontasaus kasvuyritysten näkökulmasta	86
7.2. Poikkeuslupasäännöksen kehittämisestä	89
LÄHDELUETTELO	94

OIKEUSTAPAUSTRUETTELO**sivu****Unioinin tuomioistuin**

C-6/12	40
C-126/10	33, 38
C-7/10	34
C-446/03	40

Korkein hallinto-oikeus

KHO 2017:51	28, 58, 63, 91
KHO 2016:115	51
KHO 2013:178	54, 56, 92
KHO 2013:167	41
KHO 2013:126	51
KHO 2013:119	29
KHO 2013:109	25
KHO 2013:69	44
KHO 2013:44	51
KHO 28.10.2013 T 3384 (ei julk.)	58
KHO 2012:129 (ään.)	33
KHO 2011:118 (ään.)	25, 35, 40, 47, 56
KHO 2010:21	27, 53, 56, 59
KHO 2010 T 1164	76
KHO 29.4.2010 T 975 (ei julk.)	27, 47, 55, 61, 64, 72
KHO 29.4.2010 T 974 (ei julk.)	34
KHO 2008:67	32
KHO 2008:6	24
KHO 14.11.2008 T 2870 (ei julk.)	57
KHO 14.11.2008 T 2869	54
KHO 2007 T 1670	53, 91
KHO 2006:53	82

KHO 2006:29	82
KHO 27.12.2006 T 3581	33, 53, 56
KHO 15.12.2006 T 3471	54
KHO 2000 T 1696	78
KHO 1998:20	22, 34, 35, 38, 59, 60
KHO 1998 T 2370	76
KHO 1994 T 6179	76
KHO 1994 B 514	54
KHO 3.7.1985 T 2922	68
KHO 1977 II 513	59
KHO 9.6.1976 T 2356	79

Hallinto-oikeus

Vaasan HAO 22.10.2014 14/0380/1	84
Helsingin HaO 28.4.2010 10/0467/6	57
Vaasan HaO 9.12.2009 09/0698/3	58, 80
Kouvolan Hao 24.10.2008 08/0552/2	55
Vaasan HAO 26.9.2000 00/0385/5	84

Keskusverolautakunta

KVL 2008/9 (ei julk.)	82
KVL 57/2000	84
KVL 31.8.1989 nro 442 (ei julk.)	79

Kirjanpitolautakunta

KILA 1671/2002	31
----------------	----

LYHENTEET

EVL	laki elinkeinotulon verottamisesta 360/1968
HaO	hallinto-oikeus
HL	hallintolaki 434/2003
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KKO	Korkein oikeus
KonsAL	laki konserniavustuksesta verotuksessa 825/1986
KPL	kirjanpitolaki 1336/1997
KVL	Keskusverolautakunta
PeL	Suomen perustuslaki 731/1999
SEUT	sopimus Euroopan unionin toiminnasta 2016/C 202/01
TVL	tuloverolaki 1535/1992
VM	valtiovarainministeriö
VML	laki verotusmenettelystä 1558/1995
VOVA	Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö

VAASAN YLIOPISTO**Kauppätieteellinen tiedekunta**

Tekijä:	Antti Tervo
Pro gradu -tutkielma:	Tappiontasaus kasvuyrityksissä – Omistajanvaihdokseen varautuminen tappiollisessa kasvuyrityksessä
Tutkinto:	Kauppätieteiden maisteri
Oppiaine:	Talousoikeus
Työn ohjaaja:	Juha Lindgren
Valmistumisvuosi:	2018

Sivumäärä: 97

TIIVISTELMÄ

Verolain tulkinnassa lain sanamuoto on tulkinnan lähtökohta. Lakitekstistä eivät aina selviä kaikki soveltamisen kannalta merkitykselliset asiat. Toisaalta asiat on saatettu lain sovellettavuuden turvaamiseksi ilmaista tarkoituksella avoimina. Tämä mahdollistaa joustavan laintulkinnan tilanteessa, jossa lainsäätäjä on halunnut jättää lain soveltajalle harkintavaltaa.

Pääsäännön mukaan verotuksessa yritykselle vahvistetut tappiot vähennetään tulevien vuosien tulosta. Poikkeus tähän sääntöön on tilanne, jossa yli puolet tappioyhtiön omistuksesta on vaihtunut tappiovuoden aikana tai sen jälkeen. Rajoituksen tarkoituksena on ehkäistä vahvistettujen tappioiden joutumista kaupankäynnin kohteeksi. Ilman tällaisia rajoituksia yhtiöille olisi houkuttelevaa hankkia tappiollisia yhtiöitä ja hyödyntää niiden tappiot omassa verotuksessaan. Tappioyhtiö voi hakea Verohallinnolta poikkeuslupaa tappioiden vähentämiseen omistajanvaihdoksesta huolimatta. Luvan voi saada, jos omistajanvaihdokselle voidaan esittää erityisiä syitä. Lisäksi tappioiden on oltava tarpeen tappiollisen yhtiön kannalta. Näin katsotaan olevan, kun yhtiö jatkaa toimintaa omistajanvaihdoksen jälkeen. Jos toiminta on päättynyt, tappioiden käyttöä ei saa.

Tutkielmassa tarkastellaan tappiontasausta koskevaa lainsäädäntöä sekä oikeuskäytäntöä erityisesti kasvuyrityksen näkökulmasta. Soveltavaan osaan on koottu erilaisia keinoja, joilla omistajanvaihdokseen voidaan valmistautua etukäteen ja toisaalta valita tappiontasaamisen näkökulmasta soveltuvimman toteutustavan sen toteuttamiseen.

Lainopillisen ja talousoikeudellisen näkökulman lisäksi tutkielmaan on koottu oikeuskirjallisuudesta ja asiantuntijatyöryhmien raporteista poikkeuslupasäännöksen kehittämistä koskevia ehdotuksia. Nykyinen säännös on lähes saman sisältöinen, kuin se oli säännösten tultua ensi kerran voimaan vuonna 1968. Toimintaympäristön ja verojärjestelmän voimakas muutos tulisi ottaa huomioon poikkeuslupasäännöksen tulkinnassa, soveltamisessa ja kehittämisessä.

AVAINSANAT: tappiontasaus, kasvuyritys, omistajanvaihdos, poikkeuslupa, verosuunnittelu

1. JOHDANTO

1.1. Tappiontasaus kasvuyrityksen omistajanvaihdoksissa

Vero-oikeudessa varmaa on lainsäädännön muutos. Yhtä varmoja liike-elämässä ovat muutokset yhtiöiden omistusrakenteessa. Vaikka verotuksellisten näkökohtien ei tule olla tällaisten muutosten pääsääntöinen ajuri¹, huolellinen päätöksentekijä ottaa verotukselliset seikat huomioon². Mitä tarkemmin yritys kykenee arvioimaan tehtävän ratkaisun verotuskohtelun etukäteen, sitä paremmin omistusrakenteen muuttamisen tai investoinnin kannattavuutta ja tuotto-odotusta voidaan arvioida³.

Tässä tutkielmassa tarkastellaan tuloverolain tappiontasausäännöksiä kasvuyrityksen näkökulmasta (tuloverolaki 1535/1992, myöhemmin TVL). *Kasvuyrityksellä* tarkoitetaan tässä yhteydessä yritystä, joka tavoittelee markkinatilannetta parempaa tai markkinoiden yleistä kasvua nopeampaa liikevaihdon kasvua. Kulutuskäyttäytymisen syklit ovat nopeita, joten varsinkin teknologia-alalla toimivat kasvuyritykset ottavat isoja riskejä. Määritelmän mukaisia kasvuyrityksiä syntyy usein voimakasta tuotekehityspanostusta vaativille aloille, kuten peli- ja lääketieteellisyyteen⁴. Yritykset voivat olla kokonaan uusia markkinoita luovia yrityksiä⁵. Kasvuyrityksiä syntyy myös perinteisemmille aloille, kun toimialalla vakiintuneita toimintatapoja kyseenalaistetaan ja yhdistetään vanhaan

---

¹ Mehtonen 2005: 155 listatessaan näkökulmia, joiden varaan strategia laaditaan (laskentatoimi, markkinointi, innovointi, rahoitus). Verotusta Mehtonen ei mainitse. Motiiveista ym. Immonen 2014: 30–33.

² Mehtonen 2005: 161 mainiten tappiot ja niiden tehokkaan hyödyntämisen yhtenä asiana, joka tulee ottaa yrityskaupan toteutuksessa huomioon.

³ Myrsky 2013: 106; Immonen 2014: 25.

⁴ Laukkanen (toim.) 2007: 25–27 todeten, että kasvuyritykset toimivat usein tietointensiivisillä aloilla. Tällaisiin liittyy voimakas tuotekehityspanos ennen kuin yhtiö tuottaa lainkaan tulovirtaa.

⁵ Kasvuyrityksen ansaintamalla ja siihen liittyviä haasteita kuvataan teoksessa *Startup juridiikan käsikirja* seuraavasti: asiakkaat eivät tällä hetkellä tarvitse tarjottua tai kehitettyä. Perinteisen malli mukaan kehitetään nykyistä tuotetta tai palvelua. Kasvufilosofian taustalla on ajatus, että suurin kasvu on mahdollista markkinatilannetta ”häiritsevällä” (*disruptive*) kehittämisasenteella. Tarkoitus on luoda uutta ja erilaistavaa tarjontaa tai valita ongelmaan odottamaton ja yllättävä näkökulma. Siksi myös riskit ovat valtavia. Honkinen, Inananen, Lindgren, Pello, Rantanen, Siltala, Tuomala 2016: 21–22.

liiketoimintamalliin toimivia elementtejä muilta aloilta. Kasvun kannalta ratkaisevaa lienee asenne: kasvua syntyy tavoittelemalla kasvua.

Kaikkien yritysten alkutaipaleeseen kuuluu riski siitä, ettei toiminta lähde nousukiitoon. Riskit korostuvat voimakasta kasvua tavoittelevien yhtiöiden liiketoiminnassa⁶. Kasvu-yrityksille on tyypillistä, että alkuvaiheessa saatetaan tehdä suuria tappioita useana vuonna peräkkäin ilman varsinaista liikevaihtoa. Toisaalta tappiot voivat olla suuria vaikkapa tuotekehityskulujen etupainotteisuuden takia. Tällaisiin kasvuyhtiöihin sijoitettava ikään kuin ”lyö vetoa” tulevaisuuden teknologioista ja menestyjistä⁷. Lisäksi kasvu vaatii pääomia, eikä alkuperäinen omistajakunta välttämättä pysty rahoittamaan yrityksen kasvua. Siksi on usein tarpeen muuttaa omistajarakennetta, ja sitä kautta hankkia pääomia yrityksen kasvun turvaamiseksi.⁸ Tällainen omistajanvaihdos voi aiheuttaa TVL 122.3 §:n tarkoitetun omistajanvaihdoksen, jos yli puolet osakkeista on vaihtanut omistajaa.

Tappiollisen yrityksen omistajanvaihdokseen liittyy todellinen riski spekulatiivisesta tappioiden hankkimisesta ja niiden väärinkäytöstä. Tappioita tehneitä yrityksiä olisi ilman TVL:n rajoitussäännöksiä edullista hankkia ja sulauttaa niitä elinkeinotoimintaa harjoittavaan yhtiöön verotuksessa vahvistettujen tappioiden hyödyntämiseksi.⁹ Väärinkäytösriskistä huolimatta tappiontasausnormien ei tulisi olla esteenä yrityksen omistajanvaihdoksille, kun toiminta aidosti jatkuu ja omistajanvaihdokselle osoitetaan muita kuin verotuksellisia syitä.

---

⁶ Kasvuyritysten taloudellisista haasteista laajasti teoksessa Laukkanen (toim.) 2007: 311–357 ja 380–407.

⁷ Parviainen 2017: 11.

⁸ Immonen 2011: 1–3.

⁹ Tikka, Nykänen, Juusela, Viitala: Yritysverotus I–II. Jatkuvatäydenteinen. Luku 23, alaotsikko Veronkierto.

1.2. Tutkimusongelma ja metodologia

Tuloverolain 122.1–3 §:ssä säädetään omistajanvaihdoksen vaikutuksesta tappioiden käyttöoikeuteen seuraavasti:

TVL 122 § Omistajanvaihdosten vaikutus tappioiden vähentämiseen

Yhteisön ja elinkeinoyhtymän tappiota ei vähennetä, jos tappiovuoden aikana tai sen jälkeen yli puolet sen osakkeista tai osuuksista on muun saannon kuin perinnön tai testamentin vuoksi vaihtanut omistajaa tai yli puolet sen jäsenistä vaihtunut. Jos tappiota tuottaneen yrityksen osakkeista tai osuuksista vähintään 20 prosenttia omistavassa yhteisössä tai yhtymässä on tapahtunut vastaava omistajanvaihdos, viimeksi mainitun yhteisön tai yhtymän omistamien osakkeiden tai osuuksien katsotaan vaihtaneen omistajaa.

Pörssilistalle otetun yhtiön tappio vähennetään 1 momentin estämättä, jos yhtiön muista kuin säännellyllä markkinalla kaupankäynnin kohteena olevista osakkeista yli puolet ei ole vaihtanut omistajaa 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Tällaisen yhtiön omistamien osakkeiden ei tällöin katsota vaihtaneen omistajaa 1 momentin jälkimmäistä virkettä sovellettaessa.

Sen estämättä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, Verohallinto voi erityisistä syistä, milloin se yhteisön tai yhtymän toiminnan jatkumisen kannalta on tarpeen, hakemuksesta myöntää oikeuden tappion vähentämiseen.

Tappiontasaus säännökset otettiin Suomen verolainsäädäntöön alun perin vuonna 1968. Niitä on kehitetty useaan otteeseen tämän jälkeen. Voimassaolevat TVL:n tappiontasaus koskevat lainkohdat ovat pääosin peräisin vuodelta 1994. Tarkennuksia on tehty matkan varrella, mutta suurempaa kokonaisuudistusta ei ole tehty. Suomen verolainsäädännön mukaista tulolähdejako on kritisoitu jo pitkään, ja keväällä 2018 valmistuneen valmistelutyön myötä tulolähdejako poistuu osakeyhtiöiltä 1.1.2019 alkaen.¹⁰ Taloudellinen toimintaympäristö on olennaisesti muuttunut vuoden 1994 – puhumattakaan 1960-luvun loppupuolelta – lakimuutosten jälkeen. Siitä huolimatta voimassaoleva tappiontasausnormisto on lähes alkuperäisten kaltainen.

Tutkielmassa vastataan seuraaviin kysymyksiin:

- miksi TVL 122.3 §:ssä on avoimia ja tulkinnanvaraisia ilmaisuja?
- kuinka tulkinnanvaraisuudet ilmenevät oikeuskäytännössä?

---

¹⁰ Valtiovarainministeriö 2018. Historiasta ja normien kehityksestä laajemmin Nuotio 2012:77–90. Tätä on kritisoitu asiantuntijaselvityksessä mm. Ukkola, Hintsanen, Kuivisto & Viitanen (2009).

- minkälaisia keinoja verovelvolliset (erityisesti kasvuyritykset) voivat käyttää i) ennakoiden omistajanvaihdoista ja ii) sen toteuttamisen yhteydessä, jotta tappioiden lopullinen menetys voidaan välttää tai menetettävä tappio hyväksyttävällä tavalla minimoida?
- tulisiko taloudellisen toimintaympäristön muutos ottaa laajemmin huomioon poikkeuslupanormiston tulkinnassa, soveltamisessa ja kehittämisessä?

Tutkielman tutkimusote on lainopillinen. Sillä voidaan katsoa laveasti tarkoitettavan yhtäältä voimassaolevan oikeuden sisällön ja toisaalta sen tulkintamahdollisuuksien ja käytännön selvittämistä. Ensimmäisellä tarkoitetaan kyseiseen oikeusongelmaan soveltuvan normiaineiston etsimistä ja systematisoimista. Jälkimmäinen muodostaa voimassaolevan lainsäädännön ja oikeuskäytännön pohjalta esiin piirtyvää kuvaa, jonka avulla voidaan hahmotella mahdollista tai todennäköistä ratkaisua tarkasteltavassa tapauksessa.¹¹ Oikeuskäytännön systematisoinnin haasteena on kartoittaa oikeuskysymykseen liittyvät tyyppitapaukset. Vaikka kattava systematisointi onnistuisi, jatkuvan muutoksen takia uusia tyyppitapauksia ilmenee selvinäkin pidettyjen kysymysten ympärillä. Tästä syystä tutkielmatasoinen systematisointipyrkimys saavuttaa parhaimmillaankin ilmiötä pääpiirteittäin kuvaavan tason.¹²

Vero-oikeudessa ennakkopäätöksillä on voimakas ohjaava rooli, sillä verolain tulkinta voi muuttua myös ilman vastaavan lain muuttumista¹³. Lainopillinen tutkimusote vastaa juuri tähän usein staattisten normien ja toisinaan nopeasti lisääntyvän ja muokkautuvan oikeusratkaisujoukon keskinäiseen ristiriitaan. Tutkimusmenetelmänä lainoppi on työkalu, jolla luodaan kuvaa tarkasteluhetkellä voimassa olevasta oikeudesta ja sen soveltamisesta yksittäisissä tilanteissa tai tuomioistuinratkaisuisissa. Vero-oikeudellisten ennakkoratkaisujen tärkeän aseman takia niihin pureutumalla voidaan muodostaa käsitys

---

¹¹ Oikeuslähdeopista yleisesti esim. Tolonen (2003). Erityisesti vero-oikeudessa Myrsky 2011: 181–183: ennakkopäätösten valikointi tutkimuskohteeksi voidaan tehdä inventointi- tai valikointimenetelmällä, ottamalla esimerkeiksi tai vertailemalla niitä keskenään.

¹² Määttä 2014: 280.

¹³ Tolonen 2003: 8 kuvatessaan oikeuslähteitä jäykän normi- tai tapauskokoelman sijaan prosessina, jota havainnollistaa lainvalmisteluasiakirjojen merkityksen vähentyminen ja painuminen taustalle, kun uudesta laista alkaa tulla ylimpien oikeusistuimien ratkaisuja. Kysymyksestä lisäksi Myrsky 2007: 850–862.

vallitsevasta tulkintakäytännöstä. Siksi ne ovat tämän tutkielman kannalta tärkein yksittäinen lähdeaineisto. Tarkasteltavaksi valitaan sellaisia ennakkopäätöksiä, joissa on oikeuskysymyksinä TVL 122.3§ soveltamisen kannalta erityisen kimuranteja ja lainsäädännössä avoimeksi jääviä kohtia.¹⁴

Lainopillisen näkökulman rinnalla tässä tutkielmassa lähestytään tappiontasausta käytännöllisestä näkökulmasta. Tätä voinee kutsua myös kriittiseksi lähestymistavaksi. Kriittinen metodi tarkastelee lainsäädäntöä ja soveltamiskäytäntöä myös tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta. Tarkastelu tehdään nimenomaan kasvuyrityksen omistajanvaihdoksia ajatellen.¹⁵ Verovelvollisella on melko laaja valinnanvapaus, kuinka yksittäinen oikeustoimi toteutetaan. Eri laeissa säädetään usein samasta asiasta, mutta keskenään hieman eri tavalla. Tutkielmassa tarkastellaan yhtäältä lakien erojen mahdollistamia ja toisaalta tulkintakäytännössä hyväksytyjä keinoja, joilla verovelvollinen voi vaikuttaa verotuksessa vahvistettavan tappion määrään. Näin yhtiö voi valmistautua TVL 122.3 §:n tarkoittamaan omistajanvaihdokseen ja toisinaan kokonaan välttää tilanteen, jossa tappioiden pääsääntöinen käyttöoikeus lopullisesti menetetään tai joutuu harkinnan alaiseksi. Lisäksi tutkielman tavoitteena on esittää *de lege ferenda*-kannanottoja, joissa poikkeuslupaa koskevan lainsäädännön kehittämistä pohditaan kasvuyrityksen näkökulmasta.

1.3. Määritelmät ja rajaukset

Tutkielman näkökulma on elinkeinotoimintaa harjoittavan *yhteisön näkökulma*, jossa on tapahtunut tai tapahtumassa TVL:ssa tarkoitettu *omistajanvaihdos*. Pääsäännön mukaan yhteisö saa vähentää aiempien vuosien tappiot vastaisista tuloistaan. Tällä menetelmällä

---

¹⁴ Määttä 2014: 243 kuvaa oikeustieteen systematisointitehtävää palapelin laadinnaksi. KHO ei juuri viittaa päätöksissään aiempaan oikeuskäytäntöön. Siten koostaminen jää oikeuskirjallisuuden ja oikeudellisen tutkimuksen varaan.

¹⁵ Määttä 2014: 324. Määttä kuvaa kriittistä lainoppia askeleeksi pois pelkän systematisoinnin saralta, sillä se myös arvottaa KHO:n ratkaisuja arvioiden niiden tarkoituksenmukaisuutta. Näkökulma lienee yleistettävissä myös oikeusjärjestyksen sisältöön. Lisäksi Määttä toteaa, että ”ilman kritiikkiä ei löydy uusia siltoja”, kuvatessaan kriittisen metodin käyttöalaa.

tasataan tulojen vuosittaista vaihtelua, ja siitä aiheutuvaa epätasaista verorasitusta. Sen vuoksi siitä käytetään nimitystä *tappiontasaus*.

TVL 122.1 §:n mukaan kun yli puolet yhteisön omistuksesta vaihtaa omistajaa, kohdeyhteisö menettää oikeuden vähentää sekä omistuksen vaihtumisvuoden tappiot että aiemmilta vuosilta vahvistetut tappiot. TVL 122.3 §:n mukaisen harkinnanvaraisen luvan turvin yhteisö saa vähentää tappiot omistajanvaihdoksesta huolimatta. Säännöksen sanamuoto sisältää avoimia kohtia. Jotta näitä avoimia kohtia ja niiden tulkintaan liittyviä ongelmakohtia voidaan perusteellisesti tarkastella, tutkielman näkökulma rajataan tarkoituksella kapeaksi. Tutkielmassa keskitytään vain yksittäisen, Suomessa yleisesti verovelvollisen osakeyhtiön (myöhemmin yhteisön tai yhtiö) tappiontasaukseen liittyviin kysymyksiin. Muita verolajeja tai muun tyyppisiä verovelvollisia (esim. konserniyhtiöitä) ei pääsääntöisesti käsitellä.

Tässä tutkielmassa tarkastelunäkökulmana on tappiontasaus kasvuyritysten kannalta. *Kasvuyrityksellä* tarkoitetaan tässä tutkielmassa yritystä, joka tavoittelee yleistä taloustalannetta tai markkinoiden yleistä kasvua nopeampaa liikevaihdon kasvua. Yrityksen elinkaaren eri vaiheissa kasvuyrityksen määritelmä voi vaihdella. Parviainen (2016) esittämän määritelmän mukaan pörssi-yhtiö on kasvuyritys silloin, kun sen liikevaihto kasvaa vuosittain yli 20 % ja se investoi voimakkaasti. Tällaisessa tilanteessa ei tyypillisesti jaeta suuria osinkoja. Listaamattoman kasvuyrityksen kriteerinä pidetään yli 50 % liikevaihdon vuosikasvua. Tällainen kasvu on usein mahdollista vain uuden innovaation, teknologian tai liiketoimintamallin avulla.¹⁶ Myös yrityskaupat voivat selittää suuria kasvulukuja. Tässä tutkielmassa *kasvuyrityksen* määrittely ei siis perustu liikevaihdon tai muiden tunnuslukujen perusteella mitattavaan kasvuun. Olennaista valitun näkökulman kannalta ovat yhtäältä (kasvun aiheuttamat) verotuksessa *vahvistetut tappiot* ja toisaalta yhtiössä toteutettava TVL 122.3 §:n mukainen *omistajanvaihdos*.¹⁷

---

¹⁶ Laukkanen (toim.) 2007: 23; Parviainen 2017: 81.

¹⁷ Laukkanen (toim.) 2007: 25–27 kuvailee suomalaista kasvuyrityskenttää. Esityksen mukaan mikään maantieteellinen alue tai yksittäinen toimiala ei tuloksissa painotus: poikkeuksen muodostaa se, että eni-

Tarkastelun ulkopuolelle rajataan yksittäisinä kysymyksinä verotuksessa vahvistettavan tappion laskenta, omistajanvaihdoksen realisoivat saannot ja tappioiden menettämiseen johtavan omistajanvaihdoksen laskentaperiaatteet¹⁸. Konsernin tappiontasausta koskevia asioita ei käsitellä tässä tutkielmassa. Määritelmän mukaiset kasvuhakuiset yritykset voivat olla myös konserniyrityksiä. Niiden osalta tarvittavan pääoman hankinta tai tappioiden kattaminen on mahdollista tehdä konserniavustuslain (myöhemmin KonsAL 825/1986) mukaista konserniavustusta hyödyntäen. Ulkopuolisen sijoittajan mukaantulo ei ole konserniyhtiön näkökulmasta niin tarpeellista kuin yksittäisen yhtiön osalta. Siten TVL 122.1 §:ssä tarkoitettujen omistajanvaihdokset eivät välttämättä ole niiden osalta niin yleisiä kuin yksittäisen yhtiön osalta.

Elinkeinoverolain (EVL) 52a–52f § mukaisiin yritysjärjestelyihin liittyvät tappiontasausten erityiskysymykset jätetään tarkastelun ulkopuolelle. EVL:ssä tarkoitetulla tavalla toteutettuna yritysjärjestelyt ovat veroneutraaleja. Nämä yritysjärjestelyt eivät säännöksiin tarkoituksella otettujen rajoitusten¹⁹ vuoksi tule ensivaiheen toimina kysymykseen, kun kasvuyhtiö hankkii oman pääoman ehtoista rahoitusta ottamalla mukaan uusia omistajia. Toisaalta esimerkiksi liiketoimintasiirrolla syntyneessä yhtiössä voi myöhemmin tapahtua tappioihin vaikuttava omistajanvaihdos, ja tällöin tilanteessa sitä käsitellään yksittäisenä yhtiönä. Sen sijaan yritysjärjestely on mahdollista toteuttaa myös EVL:n säädöksistä poiketen, mutta tämä tarkoittaa yleensä ankaria veroseurauksia, koska yhtiön katsotaan verotuksessa purkautuvan²⁰. Tällöin soveltamisedellytysten täyttyessä tapahtuu TVL 122.1 §:n mukainen omistajanvaihdos, ja siten tulkintakysymykset ovat periaatteessa samat kuin muissa yksittäisen yhtiön omistuspohjan muutoksissa.

---

ten kasvuyrityksissä on sellaisia yrityksiä, jotka toimivat tietointensiivisillä aloilla. Lisäksi kasvuyrityksen perustajilla on usein korkeakoulututkinto, ja he ovat keränneet kokemusta omalta alaltaan.

¹⁸ Kysymyksiä on kattavasti käsitelty esim. Nuotio (2012). Lisäksi saannoista Kukkonen 2010: 363.

¹⁹ Veroneutraaleihin, EVL:n mukaisiin yritysjärjestelyihin liittyy esimerkiksi rajoituksia järjestelyn yhteydessä maksettavaan rahavastikkeeseen. Lisäksi EVL:n yritysjärjestelysäännösten soveltaminen edellyttää, että yhteisön identiteetti (omistajat, tasejatkuvuus) säilyy järjestelyn jälkeenkin.

²⁰ Tiivis yleisesitys yritysjärjestelyistä Myrsky & Malmgren 2014: 347–351.

Kansainvälisen verotuksen osalta tutkielma jää tarkoituksella pintapuoliseksi. Ainut aihepiiriä sivuava asiakysymys on suomalaisen tappiontasausnormiston suhde EU-oikeuteen. Verolait ovat korostetun kansallisia, joten suomalaiseen tulkintakäytäntöön liittyvät ongelmat ovat ajankohtaisia vain silloin, kun kohdeyhtiö on Suomessa verovelvollinen. Rajat ylittävät tappiontasauksilanteet ja yritysjärjestelyjen yhteydessä siirtyviä tappioita koskevat tulkintakysymykset ovat siten tutkielman tutkimuskysymysten kannalta hieman epäolennaisia.²¹

Yksi tutkielman avainkäsitteistä on *verosuunnittelu*. Käsitteenä sille ei ole löydettävissä universaalia tai tyhjentävää määritelmää. Tässä esityksessä sillä tarkoitetaan yleistäen sitä, että rationaalisesti toimivat verovelvolliset haluavat päästä mahdollisimman pienellä verorasituksella toimien lain antamien reunaehtojen sisällä.²² Tällaisia edullisuusasetelmia tarjoavat yhtäältä verolakien suoraan tarjoamat menettelyvaihtoehdot ja toisaalta eri lakien erojen mahdollistamat menettelyt. Vaikka tappiontasaus teemana korostuu tässä tutkielmassa, on syytä huomata, että tappiontasaus ole mitenkään irrallinen ja itsenäinen verokysymys, vaan se nivoutuu tiiviisti muuhun verojärjestelmään²³. Siten verosuunnittelussa, erityisesti yritysjärjestelyiden osalta, on otettava huomioon monta muutakin näkökulmaa kuin vain tappioiden käyttöoikeus kohdeyhtiössä.

1.4. Aikaisempi tutkimus ja aihetta käsittelevät julkaisut

Vesa-Pekka Nuotion väitöskirja Tappiontasaus tuloverotuksessa (2012) on kattavin ja tuorein saatavilla oleva esitys tappiontasauksen erityiskysymyksistä. Se oli ilmestyessään ensimmäinen väitöskirja tappiontasauksesta. Kalle Määtän Verolakien tulkinta (2014) on oivallinen ja yksityiskohtainen apu tarkasteltaessa normirakenteista aiheutu-

---

²¹ Yleisesitys kansainvälisestä tappiontasauksesta esim. Äimä ja Kujanpää 2013: 214–220. Yritysjärjestelyistä, yleisseuraannoista ja tappiontasauksesta kansallisella tasolla Immonen (2016) ja Nuotio (2012).

²² Kukkonen & Walden 2014: 13: monimutkainen ja muuttuva verojärjestelmä ”lisää laajan verosuunnittelun tarvetta, jotta yritystoimintaan liittyvän riskin ottaneelle yrittäjälle ei aiheutuisi epäedullisen suurta verokustannusta sijoittamistaan varoista saamastaan tuotosta”.

Toisaalta Mehtonen 2005: 424, alaviite 167 kuvaa liikeriskiä ja sen tuomaa epävarmuutta todeten, että mukaan hyväksyttävä vero-optimointi ”on korostetusti vain osa suuremman tai pienemmän epävarmuuden vallitessa suoritettavaa strategista yrityshallinnollista päätöksentekoa”.

²³ Nuotio 2012: 12–13.

via tulkintahaasteita. Yleisesityksinä yritysverotuksen osalta käytetään jatkuvatäyden-teistä teosta Yritysverotus I–II (Tikka, Nykänen, Juusela ja Viitala) sekä Matti Myrskyn ja Marianne Malmgrenin kattavaa kirjaa Elinkeinotulon verotus (2014).

Tappiontasausta ja poikkeuslupakäytäntöä sivutaan säännöllisesti vero-oikeudellisessa kirjallisuudessa. Lisäksi aihepiiri on usein esillä yritysverotusta koskevissa asiantuntija-artikkeleissa. Samoin useat verotuksen kehittämistyöryhmät ovat käsitelleet loppurapor-teissaan eri näkökulmia tappiontasaukseen ja omistajanvaihdosteemaan²⁴. Nämä koros-tavat kysymyksen tärkeyttä käytännön yritystoiminnassa. Toisaalta se myös kuvaa tap-piontasaukseen ja erityisesti poikkeuslupaan liittyvien soveltamiskysymysten haasteelli-suutta sekä verovelvollisen että tulkitsijan näkökulmasta.

1.5. Tutkielman rakenne

Luvussa 2 hahmotellaan verotuksen oikeudellista taustaa ja käsitellään verolakien tul-kinta pääpiirteittäin erityisesti tuloverotuksessa. Luvussa 3 analysoidaan yleistä tappion-tasausnormistoa. Huomiota kiinnitetään TVL 122.3 §:n muodolliseen ja kielelliseen ra-kenteeseen, ja niistä aiheutuviin tulkintakysymyksiin. Neljännessä luvussa käsitellään Verohallinnon voimassaoleva ohjeistusta poikkeuslupaan liittyen. Lisäksi pohditaan varsinaisen hakemuksen laatimista sekä siinä esitettävien perusteluiden merkitystä. Lu-vussa 5 tarkastellaan lähinnä Korkeimman hallinto-oikeuden (KHO julkaistua) oikeus-käytäntöä kiinnittäen erityistä huomioita lainsäädännössä avoimin sanamuodoin ilmais-tujen kohtien tulkintaan.

Talousoikeudellinen näkökulma laajentaa perinteistä oikeustieteellistä tutkimustraditiota ja näkökulmaa pyrkien antamaan oikeustilan systematisoinnin lisäksi yritystoiminnassa hyödyntämiskelpoisia relevantteja toimintasuosituksia. Luvun 6 teema on edelläkuvatun

---

²⁴ Esim. Valtiovarainministeriö (VM) 2013; Valtioneuvoston kanslia 2017; VM 2017b.

mukainen: talousoikeudelliselle tutkimusotteelle tyypillisesti siinä annetaan esimerkinomaisia toimitasuosituksia, joita kasvavan yhteisön olisi tarpeen huomioida toimintaa suunnitellessaan ja verotukseen vaikuttavia valintoja tehdessään. Päättäntöluvussa 7 tehdään tutkielman pohjalta yhteenvetoa. Lisäksi siinä esitetään kokoavia huomioita tappiontasaussäännösten kehittämiseksi erityisesti kasvuyritysten näkökulmasta (*de lege ferenda*).

2. TULOVEROTUS JA VEROLAKIEN TULKINTA

2.1. Verotus ja legalismi

Suomen kansallisen oikeusjärjestyksen ylin normi on Perustuslaki (PeL). Sen 2.3 §:ssä säädetään, että julkisen vallan käytön tulee perustua voimassaolevaan lakiin. Toimiakseen virassa eli vallan käyttämistä varten viranomaisen tarvitsee lainsäätäjän antaman toimivallan, jonka on perustuttava yksilöityyn toimivaltanormiin.²⁵

Verotus on vallankäytön keskiössä: verovelvollisilta siirtyy rahaa veronsaajille (valtio, kunnat, seurakunnat) ilman, että verovelvollinen saa mitään yksilöityä ja välitöntä vastiketta. PeL 81.1 §:n mukaan verosta on säädettävä lailla²⁶, josta on ilmentävä verovelvollisuus, veron suuruuden perusteet sekä käytössä olevat oikeusturvakeinot. Laista on yksiselitteisesti ilmentävä, ketkä ovat verovelvollisia²⁷.

Verotusoikeus ja siitä seuraava verovelvollisuus ovat tiukasti sidottuja lakiin. Tätä kutsutaan legalismiksi tai legaliteettiperiaatteeksi²⁸. Periaate näkyy kolmella tasolla: verolain säätämässä, soveltamisessa ja sen tulkinnassa²⁹. Verolain tulkinnassa legalismi näkyy siten, että ensisijainen tulkinta on lakitekstin sanamuodon mukainen³⁰.

Oikeusjärjestyksen yhtenä tarkoituksena on suojata perusteltuja odotuksia. Perusteltujen odotusten suoja on kirjattu hallintolain (HL) 6 §:ään. Näitä odotuksia synnyttävät esi-

---

²⁵ Myrsky & Rabinä 2015: 215.

²⁶ Määttä 2014: 167 pitää ongelmallisena rakennetta, jossa esitöissä kuvataan esimerkkitapauksia, joissa vero tulee maksaa: verosta säädetään lailla – ei lain esitöillä.

²⁷ Määttä 2014: 143.

²⁸ Vero-oikeuden legaliteettiperiaate eli laillisuusperiaate on lähes identtinen PeL 8 §:n kanssa, jossa säädetään rikosoikeuden laillisuusperiaatteesta. Käsitteiden merkitys eroaa toisistaan.

²⁹ Wikström, Ossa & Urpilainen 2015: 34.

³⁰ Wikström ym. 2015: 36.

merkiksi lainsäädäntö, yleiset oikeusperiaatteet ja kansainväliset sopimukset³¹. Jos verolain ja PeL:n sisällöt ovat keskenään ristiriitaisia, tulkinnassa voidaan noudattaa perusoikeusmyönteistä tulkintatapaa. Tällöin PeL:n suojaama perusoikeus tai määrittelemä oikeusperiaate syrjäyttää sinänsä verokysymyksissä voimakkaamman erityislain (*lex specialis*).³²

Perusteltujen odotusten suojaamisen lisäksi vero-oikeudessa puhutaan erityisestä luottamuksensuojaperiaatteesta³³. Varsinainen luottamuksensuojaperiaate tarkoittaa tilannetta, jossa toimimalla vakiintuneen tulkintakäytännön edellyttämällä tavalla verovelvollinen voi luottaa siihen, että sitä kohdellaan samalla tavalla³⁴. Vero-oikeudessa ilmaisulla tarkoitetaan tilannetta, jossa Verohallinto on julkaissut kyseistä asiaa koskevan ohjeen tai antanut verovelvolliselle ohjausta yksittäisessä asiassa. Mikäli verovelvollinen toimii vilpittömässä mielessä yleisohjeistuksen tai saamansa yksilöllisen ohjauksen mukaisesti, verovelvolliselle syntyneitä perusteltua odotusta suojataan ja asia ratkaistaan tietyin edellytyksin verovelvollisen eduksi. Selvästi lainvastaisen tai lakiin perustumattoman neuvon mukaan toimimalla ei saa koskaan luottamuksensuojaa.³⁵ Tuloverotuksessa luottamuksensuojaperiaatteen soveltaminen näkyy esimerkiksi siten, että huolimatta Verohallinnon antamasta nimenomaisesta ennakkoratkaisusta tai ohjeesta, verovelvollinen ei saa suojaa, jos hakemuksessa esitetyt tiedot eivät vastaa todellisuutta tai olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet.³⁶

2.2. Verolakien systematiikka ja yksittäisten normien rakenne

Verolakien systematiikka rakentuu pääsäännön ja siitä tehtävän poikkeuksen varaan. Pääsäännön mukainen tulkinta on ensisijainen (esim. vahvistetut tappiot saa vähentää

---

³¹ Myrsky ym. 2015: 237. Yleisenä oikeusperiaatteena voidaan mainita esim. *kohtuus*.

³² Wikström ym. 2015: 42.

³³ Lain oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä (768/2016) 6 §:ssä säädetään luottamuksensuojasta. VML 26.2 §:ssä on säädetty saman sisältöisesti. Normi on saman sisältöinen, mutta sitä ei ole erityisesti otsikoitu luottamuksensuojapykäläksi.

³⁴ Myrsky ym. 2015: 286.

³⁵ Määttä 2014: 237.

³⁶ Esim. KHO 1998:20, jossa tappioita ei voinut vähentää TVL 122.3 §:n mukaisesta poikkeusluvasta huolimatta, kun olosuhteet olivat olennaisesti erilaiset kuin hakemuksessa oli aiemmin esitetty.

TVL 117 §). Pääsäännön ollessa kovin yleispätevä, asetetaan sen rinnalle tarkentava normi (elinkeinotoiminnan tappion saa vähentää elinkeinotoiminnan tuloista 10 seuraavan vuoden aikana TVL 117 §). Pääsäännöstä poiketaan vain, jos niin on erikseen säädetty (omistajan vaihdoksen jälkeen tappioita ei saa vähentää TVL 122 §). Poikkeussäännöksestä voidaan tarvittaessa säätää oma ”poikkeuksen poikkeus” (poikkeusluvalla tappiot saa vähentää omistajan vaihdoksesta huolimatta TVL 122.3 §). Tällainen pääsääntö-poikkeus-asetelma on yleinen rakenne verolaeissa.

Yksittäisen verolain pykälän hyvä muotoilu ei ole helppoa³⁷. Lainsäädäntö on luonteeltaan pysyvää ja hitaasti muuttuvaa eikä pysy nopeasti muuttuvan toimintaympäristön mukana. Tähän haasteeseen voidaan vastata erilaisille rakenteille perustuvilla normeilla. Määttä (2014) ryhmittelee normit tarkkarajaisiin, joustaviin ja puolijoustaviin³⁸. Tarkkarajaisissa normeissa on täsmällinen ja tyhjentävä määrittely verokohtelun perustaksi.³⁹ Joustavassa normissa käytetään kielellisesti avointa termiä, joka jättää tarkoituksella tulkitsijalle tulkintatilaa⁴⁰. Puolijoustavassa normissa on tarkasti määritellyn osan lisäksi jokin avoimempi määre⁴¹. Tikka (1972) jaottelee verosäännökset formalistisesti ja realistisesti tulkittaviin. Formalistisella tulkinnalla tarkoitetaan muodollista ja sanatarkkaa tulkintaa, jolloin sen käyttöalaa ovat ensisijassa erilaiset tekniset termit ja luettelot. Realistisesti tulkittava normi antaa sijaa tulkinnalle. Tällainen rakenne sopii yleissäännökseen tai avoimesti määritelyihin käsitteisiin. Esimerkkinä tällaisesta ovat yleiset veron-

---

³⁷ Määttä 2014: 40, alaviite 159: lainsäätäjän ”kiire” delegoituu joskus tahtomattakin lain soveltajille.

³⁸ Määttä 2014: 45–53.

³⁹ Tarkkarajaista säätämistä hyödynnetään esimerkiksi säädettäessä aikarajoista, luettelotyypisissä lainkohdissa tai säädettäessä veron vähimmäisrahämäärästä.

⁴⁰ Esimerkkeinä Määttä 2014: 45–50 luettelee PerVL 54.1 §:n ”erityisestä syystä hakemuksesta”, VML 32.3 §:n ”olennaisesti väärä tieto” ja TVL 122.3 §:n ”Verohallinto voi erityisestä syystä”. Lisäksi Määttä 2014: 40, jossa esimerkkinä AlvL8c§ ”satunnainen myynti”, jota tulkitaan ankarasti – myös vähäinen volyyymi voi riittää, että toiminta voidaan tulkita ei-satunnaiseksi.

⁴¹ Määttä 2014: 53 mainiten esimerkkinä TVL 10 §:n ”Suomesta saatua tuloa on *muun ohessa*”

kiertonormit.⁴² Liian tarkkarajainen veronkiertonormi vaikeuttaisi veronkiertoon puutumista. Lainsäädäntötyössä ei ole mahdollista ennakoida kaikkia tulkintatilanteita.⁴³

Nyrkkisääntönä normirakenteen valinnasta voidaan todeta, että mitä suurempaa verovelvollisjoukkoa tai tapausmäärää asia koskee, sitä tarkkarajaisempi normista tulee rakentaa. Tarkkarajaiseen normiin jää vähemmän sääntelyaukkoja ja tulkinnanvaraisuuksia. Pientä tapausjoukkoa tai yksittäistapauksia varten voidaan säätää joustavampia normeja (vaikkapa TVL 122.3 §). Mitä hankalampaa asiasta on säätää etukäteen, sitä suurempi tarve on tulkinnanvaraiselle normille (kuten VML 28 § tai EVL52h §).⁴⁴

Verovelvolliset haluavat päästä mahdollisimman pienellä verorasituksella⁴⁵, ja veronsaajat kerätä riittävän määrän verotuloja heille säädetyjä tehtäviä varten. Kun veronsaajien veronmenetykset ovat riittävän suuria, lainsäädäntömuutoksiin ryhdytään herkemmin. Muutoksen käynnistävä tekijä voi olla myös riittävän ”törkeät veronminimointivariaatiot”⁴⁶. Verotulojen turvaamiseksi verolakeja muutetaan joskus nopealla aikataululla. Lakimuutoksen taustalla voi lisäksi olla oikeudenmukaisuusajattelu, jolloin jollekin ammattiryhmälle helpommin toteutettavissa oleva järjestely estetään lakimuutoksella.⁴⁷ Huolellisestikaan laadittu ja valmisteltu veronormisto ei ole ongelmaton eikä etukäteen voida olla varmoja, etteikö se sisältäisi mahdollisuuksia lain tarkoituksen kannalta vieraiden veroetujen tavoittelulle⁴⁸. Muutokset saattavat johtaa vaikeasti hallittavaan koko-

⁴² Tikka 1972: 125–130. Esimerkkinä realistisen tulkinnan mahdollistavasta normista VML 28 §. Kansainvälisesti yleistä veronkiertopykälää kutsutaan GAAR:ksi (General anti-avoidance rule).

Myös Mehtonen 2005: 361, alaviite 1010 kuvaa kysymystä osuvasti: ”Erityisen haasteellista ja ongelmallista on tarkentaa lainsäädäntöä niin, että *reaalisille argumenteille*, joita kaikkia ei voi laissa luetella, jäisi sääntelyn kohteen luonteen edellyttämä kohtuullinen liikkumatila ja merkitys.”

⁴³ Tikka 1972: 154. Näin myös Nuotio 2012: 195–199 ja 209 todetessaan, että viranomaisella on oltava harkintavaltaa, jotta spekulatioita torjuvan säännöksen käyttö ei olisi liian kankeaa.

⁴⁴ Määttä 2014: 325.

⁴⁵ Mehtonen 2005: 424, alaviite 167, jonka mukaan hyväksyttävä vero-optimointi ”on korostetusti vain osa suuremman tai pienemmän epävarmuuden vallitessa suoritettavaa strategista yrityshallinnollista päätöksentekoa”.

⁴⁶ Tikka 1972: 155.

⁴⁷ Esimerkiksi TVL 33b.3 §:n mukainen työpanososinko, jonka säätämistä edelsi keskustelu ns. lääkäriyhdistämisestä. Pontimena oli Myrsky & Rabinä 2011:203 mukaan tapaus KHO 2008:6. Kyseinen verosuunnittelumahdollisuus koski pääasiassa henkilökohtaiseen työpanokseen perustuvassa asiantuntijatyössä toimivia, kuten lääkäreitä, asianajajia tai tilintarkastajia.

⁴⁸ Tikka 1972: 208.

naisuuteen⁴⁹, joka taas lisää veronkantokustannuksia ja toisaalta lisää verovelvollisten hallinnollista rasitetta.

2.3. Verolakien tulkinta

Tuloverolain, kuten verolakien tulkinnassa yleensä, lain sanamuoto on tulkinnan lähtökohta⁵⁰. Tarkkarajaisissa normeissa tekstin sanamuodon sisällön selvittäminen paljastaa useimmiten todennäköisimmän tulkintavaihtoehdon. Tosin kielelliset ilmaisut itsessään ovat aina epätarkkoja ja katvealueita väkisin jää.⁵¹ Sanamuodon avoimuuden takia tulkinta voi eri aikoina vaihdella, ja tämä vaikeuttaa verovaikutusten ennakoimista⁵². Toisaalta joustavan ja sanamuodoltaan avoimen normin etuna on normin sopeutuvuus: lakia ei ole pakko muuttaa, kun se ei aseta tiukkoja rajoja tulkinnalle. Tällöin riittää, että esimerkiksi toimintaympäristön muutos huomioidaan oikeuskäytännössä.⁵³ TVL 122.3 §:n joustavan säännösrakenteen myötä tulkinnassa on mahdollista huomioida tällaiset toiminta- tai säädösympäristömuutokset ilman varsinaista lakimuutosta.

Koska sanamuoto on tulkinnan lähtökohtana, on tärkeää, että lakitekstissä käytetään käsitteitä saman sisältöisinä kuin yleiskielessä. Jos yleiskielen merkityksestä poiketaan, käsite pitää määritellä säännöksessä. Tällaisia poikkeamia tulisi välttää, ettei säännöksen ymmärrettävyys turhaan vaikeudu.⁵⁴ Vero-oikeudessa noudatetaan verovelvollisen suosimisen periaatetta (*in dubio contra fiscus*). Sanamuodon mukainen ja formalistinen

---

⁴⁹ Esim. Tikka 1972: 211.

⁵⁰ Määttä 2014: 67. Lisäksi Määttä jatkaa (2014: 77), että mikäli lainkohta on kirjoitettu ehdottomaan muotoon, myös sille on annettava painoa, mitä säädöksen tekstissä ei lue. Mehtonen 2005: 165 vero-oikeudellisesta näkökulmasta: ”kansallisten veroetujen saamiseksi riittää, että edun saamisen edellytyksistä säädetyn positiivisen normin tunnusmerkistö täytetään”.

⁵¹ Epätarkkoja kielellisiä ilmaisuja ovat esim. TVL 122.3 §:ssä käytetyt ilmaukset *erityisiä* syitä ja edellytetty *tarpeellisuus* yhtiön kannalta.

Toisaalta myös selvän sanamuodon vastainen tulkinta voi olla mahdollinen, kuten KHO 2013:109, jossa oli esillä tappioiden poikkeava vähentämisjärjestys.

⁵² Määttä 2014: 63 mainitsema esimerkki KHO 2011:118 (ään.).

⁵³ Andersson 2006:13.

⁵⁴ Oikeusministeriö 2010: 61 ja 64.

tulkinta ovat korostetusti etusijalla lakitekstin tulkinnassa. Verovelvollisen suosimisperiaatetta noudatetaan vasta toissijaisesti.⁵⁵

Jokaisella lailla on tarkoitus, *ratio*. Sen selvittäminen usein auttaa lain tulkitsijaa ratkaisutyössä. Apuna siinä ovat valmisteluasiakirjat, kuten mietinnöt, lausunnot ja hallituksen esitykset. *Ration* hyödyntämistä hankaloittaa se, ettei lain tarkoitusta ole aina kirjattu selkeästi itse lakitekstiin tai valmisteluasiakirjoihin. Joskus tarkoitus on ilmaistu tarkasti lakitekstissä. Tällaisen erillisen *lain tarkoitus*-normin sisällyttämistä varsinaiseen säädöstekstiin on kyseenalaistettu.⁵⁶ Lailla voi olla useita keskenään ristiriitaisia tavoitteita. Lisäksi ilmaistun tarkoituksen ja todellisen tarkoituksen välillä voi olla ero.⁵⁷ Esi- töiden rooli on pikemmin tulkintaa ohjaava kuin tulkinta-aineistona toimiminen. Liian suuren roolin saadessaan ne rikkoisivat perinteistä normihierarkiaa.⁵⁸

Analogiatulkinta on yleinen tulkintatyökalu oikeudellisessa harkinnassa. Vero-oikeudessa analogiatulkinnan käyttöön suhtaudutaan hieman pidättyväisesti.⁵⁹ Sen käyttöä rajoittaa verolain legaliteettiperiaate eli verosta tulee säätää lailla. Laista on ilmentävä verovelvollisuus ja veron määrä. Tämä rajoittaa muissa verolaeissa säädetyn tai muuta verolajeja koskevien ennakkotapauksien hyödyntämistä avoimen (*joustavan* tai *puolijoustavan*) veronormin tulkintatyössä. Lakisidonnaisuusvaatimuksen takia muun oikeusjärjestelmän käyttäminen tulkinta-apuna jää varsin kapeaksi. Vaikka analogiatulkinnalla

---

⁵⁵ Wikström ym. 2015: 40: periaatetta noudatetaan vasta, kun tehdään ”valinta lakitekstistä avautuvien yhtä mahdollisten tulkintavaihtoehtojen välillä”. Periaatteen mukainen valinta kohdistuu verovelvollisen eduksi olevaan tulkintaan. Samoin Myrsky ym. 2015: 288 kuvatessaan asioiden sidosteisuutta aikaan: ennen ”tulkinnanvaraisista (asioista) tulee vakiintuneita ja toisaalla nousee esiin uusia kysymyksiä”.

⁵⁶ Määttä 2014: 84–85 perustellen kritiikkiä sillä, että erityisellä tarkoituskannalla tai normin otsikoinnilla ei juuri ole merkitystä lain tulkinnassa.

⁵⁷ Määttä 2014: 165. Esimerkkinä ilmaistun ja todellisen tarkoituksen erosta Määttä mainitsee tulkintaparin terveys – fiskaalinen. Tällainen voisi olla esim. tupakkalaissa.

⁵⁸ Määttä 2014: 161: ”Lain esityön tulee avata verolain abstraktia normia siten, että niin verovelvollisen kuin veroviranomaisten on sitä helpompi soveltaa”. Esityöt ja lakiteksti ovat kiinteä kokonaisuus, ja niitä on luettava rinnakkain.

⁵⁹ Määttä 2004:79–80 määrittelee analogian yleisesti tarkoittavan tilannetta, jossa tulkinta-apua oikeudelliseen ongelmaan (tässä vero-oikeudelliseen) etsitään muualta oikeusjärjestyksestä samankaltaisia tulkintakysymyksiä, ja peilataan niiden soveltamiskäytäntöä käsillä olevaan ongelmaan. Lisäksi Määttä (2014: 79 ja siinä mainitut lähteet) kirjoittaa pidättyvästä suhtautumisesta analogiatulkintaan vero-oikeudessa.

käyttöala on vero-oikeudessa kapea, voi sen avulla saada lisävalaistusta käytettyjen käsitteiden vero-oikeudellisesta sisällöstä⁶⁰.

Tulkintatyössä voi tukeutua Verohallinnon antamiin ohjeisiin. Niiden tarkoitus on verotuskäytännön yhtenäistäminen ja verovelvollisten ohjaus. Ne eivät ole sitovia oikeuslähteitä⁶¹. Tämä ilmenee siten, että niitä usein muutetaan oikeuskäytännön linjausten, lähinnä KHO:n antamien julkaistujen ennakkopäätösten pohjalta⁶². Hallinto-oikeuksien ratkaisuilla ei juuri ole ollut vaikutusta ohjeisiin.⁶³ Oikeudellisesta sitomattomuudesta huolimatta niillä on tosiasiallista ohjaavaa vaikutusta.⁶⁴ Niiden lisäksi Verohallinto antaa erilaisia päätöksiä, jotka ovat suoraan sitovia ja sellaisenaan noudatettavia.⁶⁵

Verolain tulkinnassa ennakkopäätökset ovat tärkeitä⁶⁶. Näitä arvioitaessa on tärkeää löytää sekä oikeustositseikoilta että reaalisisiltä tosiseikoita arvioitavaa yksittäistapausta kos-

---

⁶⁰ TVL 122.3 §:ssä mainitut *erityiset syyt* ovat kielellisesti ja sisällöllisesti sukua VML 28 §:n ja EVL 52h §:n sisältämälle ilmaisulle. VML 28 §:n mukaan ” Jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta...”. EVL 6a.10 §:ssä säädetään peitelty osingon arvioinnista: ” Edellä 9 momentin 2 kohdassa tarkoitettua järjestelyä tai järjestelyjen sarjaa pidetään epäaitona siltä osin kuin se ei perustu päteviin liikeloudellisiin syihin, jotka vastaavat asian todellista taloudellista luonnetta.” EVL 52h §:ssä käytetään avointa sanamuotoa ”on ilmeistä, että järjestelyjen yksinomaisena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on ollut veron kiertäminen tai veron välttäminen”. Näitä tai tarkasteltavaa tilannetta vastaavaa lainkohtaa koskeva oikeudellinen lähdeaineisto voi olla apuna, kun tulkitaan avoin normia.

⁶¹ Nuotio 2012: 224, alaviite 739 kommentoidessaan ratkaisua KHO 29.4.2010 T 975 (ei julk.), jossa todetaan Verohallinnon ohjeistuksen olevan apuna ja yhtenä lähteenä, jolle tulkinta perustetaan.

Hieman ongelmallisena ja mahdollisesti kehäpäätelmään johtavana voi nähdä KHO 2010:21 käsittelyn yhteydessä veroviraston esittämän argumentin, ettei yritystoiminnan laajentamista yritystoin ole mainittu ohjeessa erityisenä syynä.

Määttä 2014: 317 toteaa oikeuslähteistä yleensä, että ne eivät anna joko–tai-vastauksia, vaan enemmän suuntaa-antavia tulkinta-argumentteja.

⁶² KHO:n ratkaisujen lisäksi EU-tuomioistuimen ratkaisuilla voisi ainakin periaatteessa olla suora vaikutusta Verohallinnon ohjeistukseen siten, että niiden ohjaava vaikutus otettaisiin huomioon jo ennen kuin KHO on ratkaissut samankaltaisen asian.

⁶³ Määttä 2014: 264 ihmetellen, että eikö juuri vaihteleva hallinto-oikeuksien tulkintakäytäntö osoita tarpeen yhdenmukaistavalle ohjeistukselle?

⁶⁴ Nuotio 2012: 27 mainiten TVL 122 §:n mukaiseen poikkeuslupamenettelyyn liittyvän ohjauksen, joka käytännössä ohjaa verovelvollisen tekemiä ratkaisuja.

⁶⁵ Esim. TVL 73 §:n nojalla vuosittain annettava päätös verovapaista matkakustannusten korvaamisesta.

⁶⁶ Mm. Myrsky & Malmgren 2014: 24. Pelkistetty lainkirjoitustekniikka korostaa prejudikaattien merkitystä. Lisäksi niiden painoarvoa lisäävät talouselämän ja lainsäädännön nopea muutos.

keva ennakkopäätös tai -päätökset⁶⁷. Varsinkin kokonaan tai osittain avoimien normien tulkinnassa (joustava tai puolijoustava) ennakkopäätökset ovat merkityksellisiä. Epätasmallisten sanamuotojen osalta saatetaan joutua odottamaan joskus pitkäänkin, ennen kuin oikeuskäytännön kautta saadaan varmuus lain tulkinnasta. Vanhempien ennakkopäätösten merkitys vähenee, kun lainsäädännössä tapahtuu muutoksia.⁶⁸ Säädosympäristön lisäksi muutoksia tapahtuu ympäröivässä oikeuskäytännössä⁶⁹.

Verotusmenettely on luonteeltaan massamenettelyä. Sen tavoitteena on tuottaa kohtuullisin kustannuksin lainmukainen ja aineellisesti oikea ratkaisu⁷⁰. Tämä on huomioitu jo verolakien rakenteessa. Suurta joukkoa koskettavat asiat pyritään säätämään tarkkarajaisin normein. Muuten yksittäisten verotuspäätösten laatimiseen tarvittaisiin verotuksellista erityisosaamista ja työmäärä yhden verotuspäätöksen tekemiseksi kasvaisi liian suureksi⁷¹. Jokaista veroilmoitusta tai verotuspäätöstä tai niissä esitettyjä asioita ei voida yksityiskohtaisesti tutkia. Osa tulkinnanvaraisista kysymyksistä tulee tarkasteltavaksi vasta Verohallinnon pyytäessä lisäselvitystä tai verotarkastuksen yhteydessä⁷². Lisäksi jotkut verotukselliset oikeudet tai edut ovat hakemuksenvaraisia (esim. TVL 122.3 §). Hakemuksella voidaan hankkia jokin etu tai palauttaa pääsäännön soveltamiskriteerit voimaan⁷³. Asian ratkaisemiseksi verovelvollisen pitää esittää tarpeelliset reaaliset toiseikat (VML 26.6 §). Viranomaisella ja tuomioistuimella on korostettu vastuu juridisten kysymysten sekä vallitsevan oikeuskäytännön selvittämisestä.⁷⁴

---

⁶⁷ Mm. Mehtonen 2005: 366 kuvaa lainkäyttöä hermeneuttisena kehänä, jossa oikeus tulkintaan aina uudestaan kussakin yksittäistapauksessa. Lainkäyttö Mehtosen ei mukaan ole vain oikeusjärjestyksen soveltamista, vaan oikeudenkäyttö myös muokkaa sitä lainkäyttöraatkaisujen kautta.

⁶⁸ Prosessia avaa esim. Tolonen 2003: 8 kuvaten lainvalmisteluasiakirjojen merkityksen vähentymistä ja painumista taustalle, kun uudesta laista alkaa tulla ylimpien oikeusistuimien ratkaisuja. Näin käy myös osalle oikeustapauksista: aika syö niiden selitysvoimaa, kun tulkintadoktriini muuttuu.

⁶⁹ Määttä 2014: 238, alaviite 753. Muutoksia tapahtuu vääjäämättä myös *toimintaympäristössä*. Nämä muutokset ovat tässä tutkielmassa yksi avainkysymyksistä.

⁷⁰ Myrsky ym.2015: 270–271.

⁷¹ Määttä 2014: 57.

⁷² Esimerkkinä ratkaisu KHO 2017:51, jossa pohdittiin siirtohinnoitteluoikaisun vaikutusta vahvistettujen tappioiden määrään.

⁷³ Näin Nuotio 2012: 200 luonnehtii TVL 122.3 §:n mukaista poikkeuslupaa tappioiden käyttämiseksi.

⁷⁴ Myrsky ym. 2015: 519. Vastuu juridiikasta on korostetusti viranomaisella.

3. TAPPIONTASAU SNORMIT TU LOVEROLAISSA

3.1. Tappiontasaussäännösten tausta, tarkoitus ja taloudellinen merkitys

Tappiontasausmekanismilla tasoitetaan tulojen vaihtelusta aiheutuvaa epätasaista verorasitusta eri vuosina. Ilman tappiontasausta on vaarana, että tasaisesti tulosta tekevä verovelvollinen pääsisi pienemmällä verorasituksella kuin sellainen, jolla jotkin vuosista on raskaasti tappiollisia.⁷⁵ Tappiontasaus tuli Suomen lainsäädäntöön vuonna 1968 ja sitä sovellettiin ensimmäisen kerran vuodelta 1969 vahvistettuihin tappioihin. Hyvä ja toimiva tappiontasausjärjestelmä on avoimelle ja kansainvälisessä ympäristössä toimivalle maalle kilpailutekijä, jonka hyvyys houkuttaa investoimaan Suomeen, ja toisaalta tiukat rajoitukset heikentävät Suomen houkuttelevuutta liiketoimintaympäristönä.⁷⁶

Pääsäännön mukaan TVL 117.2 §:n nojalla vahvistetut tappiot vähennetään tulolajeittain⁷⁷ tulevien vuosien tulosta siinä järjestyksessä, kun ne on vahvistettu⁷⁸. Tappiot voidaan vähentää enintään 10 seuraavan verovuoden aikana (TVL 119 §)⁷⁹. Mikäli verotettavaa tuloa ei synny, tappiot vanhenevat ja jäävät hyödyntämättä⁸⁰. Verovelvollisen häviö on tappion määrä voimassaolevalla verokannalla kerrottuna. Tappioita ei saa vähentää, jos tappioiden syntymisvuonna tai sen jälkeen⁸¹ yli puolet yhteisön osakkeista tai

⁷⁵ Nuotio 2012: 2 ja siinä esitetty havainnollinen esimerkki taulukkona 5 vuoden aikajaksolta.

⁷⁶ Mehtonen 2005: 369; Nuotio 2012: 4 ja 19–20; Andersson ym. 2014: 835–840.

⁷⁷ Yhteisölle vahvistetaan henkilökohtainen ja elinkeinotoiminnan sekä tarvittaessa maatalouden tulolähteen tulo tai tappio. EVL:n ja MVL:n mukaan vahvistettavat tappiot määritellään TVL 119.2 §:ssä, jossa viitataan ao. lakeihin. Helpotajuinen perusesitys järjestelmästä teoksessa Ossa 2011: 28–29.

⁷⁸ Nuotio 2014: 100–101. Vähennysjärjestys on vanhin ensin (vrt. kirjanpidon LIFO-periaate).

Pääsääntö ei ole poikkeukseton: kts. esim. Andersson ym. 2014: 870 ja siinä mainittu KHO 2013:119, jossa aiemmat lupatappiot eivät olleet esteenä uudemman tappion kattamiselle konserniavustuksella.

⁷⁹ Suomessa käytössä olevaa järjestelmää kutsutaan *loss carry forward*-periaatteen mukaisesti: tappiot vähennetään tulevien vuosien verotettavasta tulosta. Toinen mahdollinen, hieman harvinaisempi järjestelmä on *loss carry back*-järjestelmä. Siinä tappioita vähennetään edeltävien vuosien tulosta. Hyvitys tehdään rahana tai ”hyvitysrahana”, jolla voi kuitata tulevien vuosien veronmaksua. Kts. esim. Nuotio 2012: 63.

⁸⁰ Nuotio 83, alaviite 327: käyttöajan loppumisen lisäksi tappiot jäävät hyödyntämättä, jos yhteisö lopullisesti lopettaa tulolähteen.

⁸¹ Kukkonen 2010: 363 todeten, että laskenta tehdään kumulatiivisesti kunkin tappion suhteen erikseen. Asiaa tarkastelee yksityiskohtaisemmin mm. Nuotio (2012).

osuuksista (ay, ky, osk) on vaihtanut omistajaa (poikkeussääntö). TVL 122.1 §:n perusteella samanlainen tappioiden vähennysoikeuden menetys tapahtuu, jos yhteisössä⁸², joka omistaa vähintään 20 % tappiota tuottaneesta yhteisöstä, on tapahtunut samanlainen omistajanvaihdos eli yli puolet omistuksesta on muuttunut (*välillinen omistajanvaihdos*).

Vahvistetulla tappiolla tarkoitetaan EVL:n mukaan yhteisölle laskettua verovuoden tappiota (TVL 119.2§). EVL:n mukainen tappio eroaa lähes poikkeuksetta kirjanpitolain (KPL) mukaan laaditun tuloslaskelman näyttämästä tappiosta. Eroja syntyy esimerkiksi kirjanpidon ja verotuksen erilaisten poistoaikojen takia. Lisäksi osa kuluista on vähennettävä liikekirjanpidossa, mutta elinkeinoverotuksessa ne ovat vähennyskelvottomia.⁸³

Poikkeuslupamenettely on säädetty sitä silmälläpitäen, ettei tappiollisista yrityksistä tulisi kauppatavaraa⁸⁴. Koska verotus on luonteeltaan atk-pohjaista massamenettelyä, on tarpeen, että omistajanvaihdoksen jälkeen jokaista tapausta tarkastellaan yksityiskohtaisesti. TVL 122.1 §:n mukaisen omistajanvaihdoksen jälkeen yhteisön on haettava tappioille käyttö lupaa, jotta se saisi vähentää ne verotettavasta tulostaan. Lupa palauttaa voimaa pääsäännön (TVL 117.1 §), jonka mukaan vahvistettu tappio vähennetään vastaavista tuloista⁸⁵.

---

⁸² Verohallinto 2016: osa 1.4. Välillinen omistajanvaihdos; samoin Kukkonen 2010: 364. Välillinen omistajanvaihdos koskee vain suoraan kohdeyhteisöä omistavaa. ”Välillinen-välillinen” omistajanvaihdos ei siten vaikuta.

⁸³ Nuotio 2012: 7–10. Tuloverotuksessa vähennyskelvottomia menoja ovat aina esim. yksityistalouden menot ja rangaistuksenluontoiset maksut, kuten veronkorotukset, jotka on kirjattava kirjanpitoon.

⁸⁴ Näin mm. Verohallinto 2016: osa 3.1.: ”TVL 122 §:n tarkoituksena on estää kaupankäynti yhtiön tappioilla. Silloin kun tappiot eivät ole olleet kauppatavarana, poikkeuslupa voidaan antaa, jos muut poikkeuslupan myöntämisen edellytykset täyttyvät.”

⁸⁵ Nuotio 2012: 200 todetessaan, että lupa palauttaa sovellettavaksi tappiontasausjärjestelmän pääsäännön. Samoin Nuotio menettelyä luonnehtiessaan nimeää poikkeuslupan nimenomaisesti hakemusasiaksi eikä hallintopäätökseksi (Nuotio 2012: 212 ja siinä mainitut lähteet). Luokittelu on perusteltu, koska hakemusta käsittelevä viranomainen i) käyttää valtaa, ii) tekee päätöksen julkinen-yksityinen-suhteessa (vaikuttaa veron määrään) ja iii) antaa muutoksenhakukelpoisen ratkaisun. Näin vasta hakemusasiaa seuraava askel on muutoksenhakua.

Vahvistetut tappiot vaikuttavat yhtiön taloudelliseen arvoon⁸⁶. Ensinnä ne vähentävät tulevana voitollisina vuosina aiheutuvaa verorasitusta, koska vahvistetut tappiot vähennetään ensin, ja vasta tämän jälkeen aletaan fyysisesti maksaa tuloveroja.⁸⁷ Ilman TVL 122 §:ssä säädettyä omistajanvaihdoksen vaikutusta tappioiden käyttämiseen olisi kannattavaa hankkia omistukseensa tai yhteisön sulauttaa itseensä tappiollisia yhteisöjä. Toisekseen vahvistetut tappiot parantavat kassavirtaa, sillä vastaisista voitoista ei tarvitse maksaa tuloveroa niin kauan, kun vahvistettuja tappioita on vähentämättä⁸⁸.

Tappiontasauksella on iso merkitys yksittäisille yrityksille, mutta myös veronsaajille, joiden verokertymästä merkittävä osa muodostuu yhteisöverosta. Vuonna 2015 yhteisöille ja muille yrityksille vahvistettiin 9,4 mrd. euron tappiot. Samaan aikaan verotettavat tulot olivat 33,2 mrd. euroa. Verotettavaa tuloa vuonna 2015 yhteisöt ja muut yritykset kerryttivät 24,2 mrd. euroa.⁸⁹ Kaavamaisesti laskettuna vuodelta 2015 vahvistettujen tappioiden vaikutus verokertymään olisi 1,88 mrd. euroa (verokanta 2015 oli 20 %). Tappioiden reaalin vaikutus on kuitenkin pienempi, koska kaikkia tappioita verovelvolliset eivät ehdi tai voi hyödyntää esimerkiksi heikon tuloskehityksen, konkurssin, toiminnan lopettamisen tai tappioiden lopullisen menettämisen takia esimerkiksi tilanteissa, joissa TVL 122.3 §:n mukaista poikkeuslupaa ei myönnetä.

---

⁸⁶ Tappioiden määrä voi ilmetä yhtiön tilinpäätöksestä suoraan tai epäsuorasti. Vahvistettujen tappioiden kokonaismäärästä voidaan antaa liitetieto (suora esitystapa). Tappioiden perusteella voidaan kirjata KPL 5:18 §:n mukaista laskennallista verosaamista varoiksi taseeseen (epäsuora esitystapa), jolloin tilinpäätöksessä näkyy tappioiden vähentämisestä saatava taloudellinen hyöty (vahvistetut tappiot * voimassaoleva verokanta). Saamisen saa kirjata varovaisuuden periaate huomioiden, mikäli kirjanpitovelvolliselle kertyy verotettavaa kertyy 10 vuodessa niin paljon, että tappiot ehditään hyödyntää (KILA 1671/2002). Myös Nuotio 2012: 259, alaviite 838: lupapäätöksellä voidaan esim. näyttää tilintarkastajalle selvitys laskennallisen verosaamisen olemassaolosta.

⁸⁷ Nuotio 2012: 43–48.

⁸⁸ Toisaalta Tähtinen 2007: 287 esittää näkemyksen, ettei huolellinen ostaja ota vahvistettujen tappioiden vaikutusta huomioon yrityskaupan kassavirtalaskelmissa.

⁸⁹ Verohallinnon tilastoja 2015.

3.2. Tappiontasaussäännöksen rakenne

Voimassaoleva TVL 122.3 § poikkeuslupahakemukseen liittyvä säännös kuuluu seuraavasti:

Sen estämättä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, Verohallinto voi *erityisistä syistä*, milloin se yhteisön tai yhtymän toiminnan jatkumisen kannalta on *tarpeen*, hakemuksesta myöntää oikeuden tappion vähentämiseen.⁹⁰

TVL 122.3 §:n on tyypillinen joustava normi⁹¹. Lakitekstin sanamuodosta ei aina ole mahdollista saada vastausta edes tärkeimpiin tulkintakysymyksiin⁹². Ilmiö on vero-oikeudessa varsin yleinen⁹³. Käsitteiden sisällön tarkempi määrittely on siten jäänyt oikeuskäytännön varaan. Tämä on perusteltua, koska kovin yksityiskohtainen säädösteksti kattavine määrittelyineen olisi kielellisesti raskas. Yleiskielessä vakiintunut sanan käyttötarkoitus ei välttämättä sovellu oikeudellisen harkinnan pohjaksi.⁹⁴ Tällöin ensisijainen oikeuslähde avoimien käsitteiden tai muiden tulkintakysymysten sisällön selvittämiseksi on julkaistu oikeuskäytäntö. Myös julkaisematon KHO:n ratkaisukäytäntö ja myös seikkaperäiset hallinto-oikeuden (HaO) ratkaisut voivat olla avuksi tulkintatyössä.

Poikkeuslupanormissa on kaksi avointa kohtaa: ”*erityisestä syystä*” ja ”*toiminnan jatkumisen kannalta on tarpeen*”. Legaliteettiperiaatteen näkökulmasta tällaiset ilmaisut verolaissa ovat ongelmallisia. Kielen epätasällisyys jättää melko paljon tilaa subjektiiviselle harkinnalle ja tulkinnalle. Jos tällainen tulkintaväli on liian laaja, sitä voidaan pitää verotuksen legaliteettiperiaatteen valossa kyseenalaisena.⁹⁵

---

⁹⁰ Kursiivi lisätty tässä.

⁹¹ Määttä 2014: 45–50 ja siinä esitetty luokittelu.

⁹² Nuotio 2012: 23 mainiten esimerkkeinä termit *saanto* ja *puolet tappiollisen yhteisön osakkeista/osuuksista*. Myöskään lain esitöistä, joita kuvataan varsin suppeiksi, ei käsitteiden sisältö suoraan ilmene.

⁹³ Määttä 2014: 43, jossa mainitaan esimerkkeinä avoimista käsitteistä, jotka ilmenevät verolaeissa ja muussa lainsäädännössä, mm. *perhe*, *asunto*, *osinko*, *pääomalaina* ja *edustusmeno*

⁹⁴ Oikeusministeriö 2010: 59–64. Yleiskielinen merkitys voi olla liian epämääräinen tai se ei sovellu sellaisenaan tilanteeseen ilmaisemaan lainsäätäjän tarkoitusta.

⁹⁵ Tästä esim. Määttä 2014: 37 ja esimerkkinä KHO 2008:67 (vähemmistön perustelut: autoveron perusteena oleva määrä perustettiin yksityiseltä taholta saatuihin tietoihin, eikä viranomaisen varmentanut tietoja. Vähemmistö piti menettelyä PeL 81.1 §:n ja legaliteettiperiaatteen vastaisina.) Toisaalta Nuotio huomauttaa (2012: 237), että tiukasti rajattu soveltamisala tai tyhjentyvä listaus voisi vesittää poikkeuslupanormin kokonaan.

3.2.1. ”erityisestä syystä”

Saadakseen luvan tappioiden vähentämiseen omistajanvaihdoksesta huolimatta yhteisön on pystyttävä esittämään omistajanvaihdokselle *erityisiä syitä*⁹⁶. Näiden tulee olla sellaisia (liiketaloudellisia syitä⁹⁷), että ne osoittavat omistajanvaihdoksen perustuvan muuhun kuin verotukselliseen hyötyyn⁹⁸. Erityisiä syitä ovat käytännössä esimerkiksi kustannusrakenteen parantaminen, yritystoiminnan laajentaminen ja yhtiön myynti työntekijöille, jotka jatkavat sen liiketoimintaa⁹⁹.

Uuden omistajan toimia omistajanvaihdoksen jälkeen ei suoraan mainita Verohallinnon ohjeessa, vaikka niiden arviointi vaikuttaa olevan tärkeä seikka poikkeuslupaharkinnassa. Ohjeessa käytetään sanamuotoa *liiketaloudelliset tai niihin rinnastettavat syyt*¹⁰⁰. Jos uusi omistaja järjestää yhtiölle rahoitusta turvaten toiminnan jatkumisen, sitä on pidetty erityisenä syynä. Tällainen rahoitus voi olla yrityssaneerausmenettelyssä vahvistetun saneerausohjelman edellyttämän rahoituksen järjestäminen tai turvaaminen.¹⁰¹ Myös käyttöpääoman varmistaminen voisi olla tällainen rahoitukseen liittyvä ohjeen edellyttämä liiketaloudellinen syy. Erityisesti kasvuyritys ei välttämättä saa vierasta pääomaa kohtuullisin kustannuksin, koska liiketoimintaan sisältyvä riski nostaa lainarahan hinnan korkeaksi. Toisaalta käyttökelpoisia (reaali)vakuuksia ei välttämättä ole käytettävissä.

Työpaikkojen turvaaminen on ohjeen ja soveltamiskäytännön mukaan tällainen erityinen syy. Vaikka ohjeessa käytetäänkin sanamuotoa *yrityksen toiminnan jatkumisen välittömät* työllisyysvaikutukset, ei voitane edellyttää, että omistajanvaihdos olisi aivan välttämätön työpaikkojen välittömän säilymisen kannalta. Jos ostaja jatkaa operatiivisen

---

⁹⁶ Tästä esim. Andersson ym. 2014: 867 kommentoیدessaan käsitettä todeten, että ”erityisiä syitä ei siis voida tulkita siten, että luvan saamisen kynnys muodostuisi korkeaksi”.

⁹⁷ Määttä 2014: 308 viittaa ratkaisuun KHO 2012:129 (ään.), jossa liiketaloudelliseksi perusteeksi hyväksyttiin tappiollisen liiketoiminnan myynti, kun tavoitteena oli kannattavuuden parantaminen.

⁹⁸ Toisin ilmaistuna verotukselle vieraiden etujen tavoittelu estää luvan saamisen.

⁹⁹ Nuotio 2012: 208 viittaa ratkaisuun C-126/10, jossa todettiin Portugalin lainsäädännön edellyttävän, että omistajanvaihdos on ”suoritettu hyväksyttävästä taloudellisesta syystä”, joita ovat toiminnan uudelleenjärjestely tai järkeistä osana yrityksen strategiaa: toimilla on positiivinen vaikutus yhtiön tuotantokenteeseen.

¹⁰⁰ Verohallinto 2016: osa 3.1.

¹⁰¹ KHO 27.12.2006 T 3581, jossa uusi omistaja sitoutui järjestämään saneerausohjelman toteuttamisen edellyttämän rahoituksen.

liiketoiminnan johtamista vanhojen omistajien siirtyessä vapaaehtoisesti toisaalle tai eläköityessä, ei omistajanvaihdos aina ole ehdottoman välttämätön yhteisön kannalta. Aiemmin soveltamiskäytäntö oli työllistämisenäkökulmasta tiukempi¹⁰². Sittemmin tulkinta on lieventynyt. Erityiseksi syyksi on riittänyt jopa yrittäjän tai yrittäjäpariskunnan omien työpaikkojen välitön turvaaminen.¹⁰³

3.2.2. ”on yhteisön kannalta tarpeen”

TVL 122.3 §:n tarkoitus on estää spekulatiivinen kaupankäynti tappioilla. Tappioiden on tarpeellisuutta osoittaa Kukkonen (2010) mukaan ainakin se, että toiminta jatkuu omistajanvaihdoksen jälkeen. Toiminnan on jatkuttava omistajanvaihdoksen jälkeen ainakin jonkin aikaa, jotta tappiot voi vähentää. Tappioiden käyttöluja on siten aina ehdollinen. Jos toiminta ei vastaa hakemuksessa esitettyjä tietoja tai tilanteessa tehdään valeoikeustoimi peittämään asian todellinen luonne, voidaan tappiot jättää vähentämättä jo myönnetystä luvasta huolimatta.¹⁰⁴

Toimintaympäristö muuttuu jatkuvasti, eikä yrityksen toimintojen edellytettäne tässä yhteydessä säilyvän täydellisen muuttumattomana pysyvästi tai edes jotakin tiettyä aikaa¹⁰⁵. TVL:ssä tai oikeuskäytännössä ei asiaa ole juuri käsitelty. Minkälaisena toiminnan on jatkuttava, jotta toiminnan katsotaan jatkuvan omistajanvaihdoksen jälkeen säännöksen tarkoittamalla tavalla? Kohta ei tarkoittane, että yhteisön olisi pakko jatkaa samalla liiketaloudellisella toimialalla, jolta tappiot on vahvistettu. Koko toimiala tai osia toiminnoista voitaneen lopettaa kannattamattomina. Kulujen karsiminen irtisanoamalla henkilöstöä tai toimialuetta tai toimipaikkojen lukumäärää supistamalla ovat ta-

---

¹⁰² Nuotio 2012: 238, alaviite 781 ja siinä luetellut julkaisemattomat KHO:n ratkaisut. Kahdessa tapauksessa työllistettäviä oli 9 henkilöä. Lisäksi yksi tapaus, jossa 29 säilytti työpaikkansa.

¹⁰³ Nuotio 2012: 239, alaviite 782. Nuotio viittaa julkaisemattomaan KHO:n ratkaisuun 29.4.2010 T 974, jossa työllistettäviä oli vai kaksi. Toinen näistä oli hakijayrityksen ostaja.

¹⁰⁴ Kukkonen 2010: 364 ja esitetyn osalta viittaus tiukkaan oikeuskäytäntöön (KHO 1998:20).

¹⁰⁵ Esim. Nuotio 2012:203 ja alaviite 676, jossa mainitaan komission päätös C-7/10 kohta 14. Saksassa omistajanvaihdokseen liittyvän säännöksen edellyttää mm., että ”yhtiö ei vaihda toimialaa omistussuuden hankintaa seuraavien viiden vuoden aikana”.

vallisia rationalisointitoimia, joita tehdään omistajanvaihdoksesta riippumatta¹⁰⁶. Olen-
naista lienee se, että yhtiö jatkaa tappiollista liiketoimintaa toimintaa aidon liiketoimin-
nan muodossa¹⁰⁷.

Yrityksen saneerausmenettelyn aloittamiselle asetetaan tiukka ja jokseenkin ehdoton
vaatimus sille, että menettely voidaan aloittaa. Yrityssaneerainlain (47/1993) 6 §:ssä
edellytetään yrityksen joko olevan maksukyvytön tai tulevan maksukyvyttömäksi. Näin
suurta ”tarpeellisuutta” tai ehdotonta välttämättömyyttä tappioille yhtiön näkökulmasta
ei edellytetä. Tarpeettoman tiukka suhtautuminen ja tulkintalinja lainkohdan edellyttä-
mälle tappioiden tarpeellisuudelle ei liene tarkoituksenmukainen¹⁰⁸.

3.2.3. Tappioiden muodostuminen kauppatavaraksi

Yrityksille vahvistetut tappiot voivat joutua kaupankäynnin kohteeksi. Tällainen tilanne
on käsillä ainakin silloin, kun yritys on lopettanut toimintansa¹⁰⁹. Ostajalla ei oikein
voine olla muuta liiketaloudellista intressiä kauppaan kuin kohdeyhtiön tappioiden vä-
hentäminen omassa verotuksessaan kauppa seuraavan sulautumisen jälkeen. Tilanteessa
tappiot ovat muiden järkevien syiden puuttuessa luonteeltaan kauppatavaraa.¹¹⁰ Tappi-
oiden kertyminen kokonaan tai ainakin pääosin omistajanvaihdoksen jälkeen puoltaa
luvan myöntämistä¹¹¹.

---

¹⁰⁶ Immonen 2011: 15.

¹⁰⁷ Oikeuskäytännöstä esim. KHO 1998:20. Jotta toiminnan katsottaisiin jatkuvan, toiminnan täytynee
olla muutakin kuin passiivisluontoista sijoitustoimintaa, jonka tulevista tuotoista vahvistetut tappiot voi-
daan vähentää. Tulolähdejaon asettamat rajoitukset poistunevat 1.1.2019, jolloin aukeaa uudenlaisia tul-
kintakysymyksiä sen osalta, mitä pidetään liiketoiminnan jatkamisena, joka puolestaan osoittaa tappioiden
tarpeellisuutta yhteisölle omistajanvaihdoksen jälkeenkin.

¹⁰⁸ Tähtinen 2007: 287.

¹⁰⁹ Andersson & Penttilä 2014: 857; lisäksi Tikka ym. Yritysverotus I-II, luku 23, alaluku *Omistussuhteiden muutokset* pitävät riskiä suurimpana, kun tappioyhtiön omistus siirtyy yhdeltä omistaja- tai etuyhteys-
taholta toiselle.

¹¹⁰ Nuotio 2012: 235. Samoin KHO 2011:118 perustelukappale 71.

¹¹¹ Nuotio 2012: 229.

Ei ole mitenkään tavatonta, että yrityskaupan kohteena olevalla yhtiöllä on vahvistettuja tappioita. Niitä voidaan pitää yhtenä varallisuuseränä, joka vaikuttaa yrityksen taloudelliseen arvoon¹¹². Siihen tappioilla on kiistatta vaikutusta yrityksen kassavirtaa parantavana tekijänä, kun yhtiön ei tarvitse maksaa yhteisöveroa niin pitkään, kun sillä on saman tulolähteen verotustappioita vähennettävänä. Yksityissijoittajan osalta on hankala nähdä tilannetta siten, että toimintaa jatkava yhtiö ostettaisi vain tappioiden takia¹¹³. On tietysti mahdollista, että ostajalla olisi toinen EVL:n mukaan verotettava yhtiö, johon ostettava yhtiö myöhemmin sulautettaisi. Näin sijoittaja voisi välillisesti hyötyä tappiollisen yhtiön ostamisesta, kun aiemmin omistettu yhtiö voisi omistajanvaihdosta seuraavan sulautumisen johdosta vähentää hankitun yhtiön vahvistetut tappiot omista vastaisista tuloistaan.

Jos tappiollisen yrityksen ostaa toinen yritys, tappioiden joutuminen kauppatavaraksi on riskialttiimpaa. Tämä ei niinkään koske konsernin sisäisiä järjestelyitä, joissa luvan on saanut helpommin¹¹⁴. Kaupan jälkeen on mahdollista toteuttaa EVL 52a–f § tarkoitettu veroneutraali yritysjärjestely, joista tappioiden hyödyntämisen osalta tulee lähinnä kyseeseen sulautuminen. Sellaisen jälkeen vastaanottava yhteisö saa vähentää kohdeyhtiölle vahvistetun tappion omasta verotettavasta tulostaan. Ainoat rajoitteet tappioiden käytölle ovat tällöin tulonlähdejako¹¹⁵ ja TVL:n mukaiset enimmäisajat tappion vähentämiselle. Siksi riski tappioiden muodostumisesta kauppatavaraksi on konkreettinen uhka, jonka takia TVL 122.3 §:n mukainen harkinnan sisältävä lupamenettely on tarpeen.

---

¹¹² Nuotio 2012: 232. Lisäksi Immonen, Ossa & Villa 2014: 148–150 veroeristä liiketoimintasiirron yhteydessä. Siirtyviä velkoja ovat mm. alv- ja sotumaksuvelat sekä tuloverovelka siltä osin, kun se on maksuunpantu. Tuloverovelka ei siten siirtyne, vaikka selviääkin luovuttajayhteisön kirjanpidosta jo ennen maksuunpanopäätöstä.

¹¹³ Kasvuyrityksiin sijoittavien motiiveja kuvailee Parviainen 2017: 26–28 todeten sijoittajien hakevan riskipitoisista, korkean tuotto-odotuksen kohteista tasapainoa sijoitussalkkuunsa. Lisäksi aktiivinen ympäristö houkuttelee työelämästä syrjäin siirtyneitä sijoittajia, jotka toimivat aktiivisesti hallituksissa. TVL:n tappiontasauksen näkökulmasta tällaiset motiivit puhuvat kyllä aidosta kiinnostuksesta ja liiketaloudellisista perusteista, mutta voivat tästä näkökulmasta olla riittämättömiä syitä.

¹¹⁴ Kukkonen 2010: 364 viitaten vanhaan Verotiedotteeseen 2/1999.

¹¹⁵ Tulolähdejako yhteisöjen tuloverotuksessa kaavaillaan poistettavaksi 1.1.2019 alkaen. Kts. VM (2018).

3.3. Tappiontasaussäännöksen tulkinta

TVL 122.3 § on poikkeussääntö, ja sellaisten tulkinnassa lähtökohtana on suppea tulkinta¹¹⁶. Sanamuodolle annetaan ensisijainen merkitys verolain tulkintasisältöä määriteltäessä¹¹⁷. Säännöksen asiasisältöä ja soveltamiselementtejä joudutaan tulkintatilanteessa arvottamaan¹¹⁸.

Koska TVL 122.3 § on poikkeussäännös, voidaankin kysyä, olisiko myös normin sisältämiä rajoittavia elementtejäkin tulkittava siten suppeasti? Erityisten syiden säännönmukaista vaatimista ei voitane pitää tällaisena rajoitteena, jota tulisi tulkita suppeasti. Sen sijaan TVL 122.3 § edellyttää erityisten syiden lisäksi tappioiden tarpeellisuutta yhteisön kannalta¹¹⁹. Tarpeellisuusharkinta on tehtävä, koska sitä nimenomaisesti normissa vaaditaan, mutta sen soveltamista rajoittava vaikutus pitäisi kaventaa mahdollisimman pieneksi. Ehdotonta välttämättömyyttä ei tappioiden käyttöluvan saamiseksi nykyään edellytettäne¹²⁰.

Poikkeusluvan saaminen voi perustua VML 84 tai 85 §:ien nojalla saatuun ennakkoratkaisuun. Tällöin varsinainen asiakysymys on ratkaistu jo ennalta¹²¹ eikä asiaan liity yhteisön näkökulmasta merkittävää tulkintariskiä. Tosin on muistettava, että saadakseen ennakkoratkaisun mukaista luottamuksensuojaa verovelvollisen on toimittava ennako-

---

¹¹⁶ Määttä 2014: 150 mainiten esim. KVL:074/2012 (rahapeliautomaatit laivalla), johon liittyen KHO 48:2014.

¹¹⁷ Määttä 2014: 321.

¹¹⁸ Weckström 2004: 324–325 pitäen poikkeuslupaharkinnassa ensisijaisena kriteerinä tappioiden tarpeellisuutta. Toisena arvioinnissa tulisivat erityiset syyt ja vasta kolmantena tappioiden luonnehdinta kauppatavaraksi.

¹¹⁹ ”...se yhteisön tai yhtymän toiminnan jatkumisen kannalta on *tarpeen*...”

¹²⁰ Näin esimerkiksi ratkaisun KHO 2017: 51 perusteluissa: ”Koska tappion määrällä ei normaalisti ole vaikutusta luvan myöntämisharkinnassa...” ja ”...nykyisen oikeuskäytännön mukaan tappioiden määrällä ei normaalisti ole vaikutusta luvan myöntämisharkinnassa”.

¹²¹ Tosin mahdollisen muutoksenhaun kanssa käsittelyaika saattaa olla useita vuosia, joten tällöin lainvoimainen ennakkoratkaisu saatetaan saada vasta verovuoden päättymisen jälkeen.

ratkaisuhakemuksessa kuvatulla tavalla. Lisäksi relevantit olosuhteet ja asiat on tullut kuvata hakemuksessa oikein, että luottamuksensuojaan voi tehokkaasti vedota¹²².

TVL 122 §:ä voi sisältönsä puolesta pitää erityissäännöksenä, jonka tarkoituksena on estää tappioiden muodostumista kauppatavaraksi. Siksi *erityisiä syitä* on perusteltua vaatia. Yleinen veronkiertosäännös on VML 28 §:ssä. Se on yleisluontoinen toimivaltanormi, jolla veroviranomainen voi puuttua tilanteisiin, joissa asialle annettu siviilioikeudellinen muoto ei vastaa sen todellista sisältöä (*substance over form*). Koska TVL 122.3 § sisältää itsessään veronkiertoa ehkäisevän harkintamenettelyn, VML 28 §:n soveltaminen ei pääsääntöisesti tule kyseeseen, vaan TVL:n säännös saa erityisnormina etusijan.¹²³ Tappioyhtiöiden hankkiminen vain verotuksellisten tappioiden hyödyntämiseksi on tällainen verojärjestelmälle vieras etu. Siksi edellytetään, että järjestelyllä tavoitellaan ja on mahdollista saavuttaa jotakin liiketaloudellista tai muuta siihen verrattavaa¹²⁴ etua.

TVL 122.3 §:n sisältämien avoimien ilmaisujen tulkintamahdollisuuksien selvittämiseksi voi hyödyntää muualla verolainsäädännössä ilmeneviä vastaavia ja vastaavan sisältöisiä ilmaisuja. EVL 52h §:ssä on säädetty veronkierrosta yritysjärjestelyihin liittyen. Siinä tarkoitettujen EVL:n säädösten mukaisen yritysjärjestelyn taustalla tulee aina olla ja kyetä esittämään liiketoimintaa tukevia syitä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kannattavuuden paraneminen tai tehokkuuden ja tuottavuuden lisääntyminen.¹²⁵ EVL 52h § sa-

---

¹²² Ratkaisussa KHO 1998:20 olosuhteet poikkesivat hakemuksessa esitetystä niin paljon, ettei aiemmin myönnetyn luvan edellytysten katsottu olevan voimassa.

¹²³ Yleisesti VML 28 §:n soveltamisesta TVL 122 §:n yhteydessä Nuotio 2012: 187–192.

Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että esimerkiksi sarjatoimiin, joilla tavoitellaan verojärjestelmälle vieraita etuja, ei voitaisi omistajanvaihdostilanteissa soveltaa VML 28 §:n yleistä veronkiertopykälää.

¹²⁴ Tällainen voisi olla esimerkiksi toimilupa tai patenti: tosin nekin on yritysyrityksessä pohjimmiltaan palautettavissa liiketaloudelliseksi syyksi.

¹²⁵ HE 146/2012, s. 10 mainittu tapaus C-126/10, Foggia, jota on kommentoivat Äimä & Kujanpää 2013: 285 todeten, että EU-tuomioistuimien arvioi liiketaloudellisten ja verotuksellisten etujen välistä suhdetta (tuomion kohdat 40–42). Immonen 2011:15 luetellen lisäksi mm. mittakaavaedut; päällekkäisten toimintojen purkaminen; uudelleenjärjestelyt markkinaosuuksien näkökulmasta; päällekkäisten toimintojen turhien rönkyjen karsiminen; fokuointi, jolloin uudella rakenteella omistajat tai sijoittajat saavat lisäarvoa pääomalleen; uusille toimialoille laajentuminen riskien tasaamisen näkökulmasta. Lisäksi Immonen 2011:15–16 mainitaan rahoitusaseman ja pääomarakenteen parantaminen.

namuodossa korostuu harkitusti lain tarkoitus. Tulkinnassa painottuvat tarkoituksen lisäksi yksilölliset tekijät.¹²⁶

3.4. Poikkeuslupasäännöksen suhde EU-oikeuden valtioneuvoston kieltoon

Vaikka verotusvalta ja verolainsäädäntö ovat korostetun kansallisia, kansainvälisellä vero-oikeudella ja erityisesti EU-oikeudella on tärkeä asema kotimaisen verolainsäädännön ja tulkintakäytännön muodostumisessa. Kansainvälinen verokilpailu on kuin kilpajuoksua, jossa valtiot yrittävät houkutella investointeja ja yritystoimintaa sijoittautumaan alueelleen. Vero-oikeudellisessa keskustelussa käytetään ilmiöstä nimitystä *race to bottom* – alimman verokannan säätävä kulloisestakin tarkastelunäkökulmasta luo houkuttelevimman toimintaympäristön. Euroopan unionin oikeuden vahvistuminen näkyy verotuskäytännön yhtenäistymisenä. Tämä perustuu pääasiassa EU:n antamiin direktiiveihin eli jäsenmaita velvoittaviin lainsäädäntöohjeisiin. Jäsenmaiden on otettava ne huomioon kansallisessa lainsäädännössään ja tehtävä tarvittavat muutokset.¹²⁷ Lisäksi jäsenmaiden on huomioitava edellä mainittujen EU-yhteisöoikeudellisten oikeuslähteiden lisäksi EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntö.

EU-oikeus asettaa verotuksellisia rajoituksia kansallisvaltioiden suvereniteetistä huolimatta¹²⁸. Sopimus Euroopan unionin toiminnasta (SEUT) asettaa erilaisia rajoituksia jäsenvaltioiden myöntämille taloudellisille tuille, jotteivat EU:n perusvapaudet – tavaroiden, palveluiden, työvoiman ja pääoman vapaa liikkuvuus – kärsisi. Jotta valtion tuki olisi kiellettyä valtioneuvoston tukea, sen tulisi olla esimerkiksi sekä taloudellista toimintaa koskevaa että valikoivaa.¹²⁹ Toisaalta yhteisöillä on oikeus valita vapaasti sijoittautumisval-

---

¹²⁶ Immonen 2011: 470–471.

¹²⁷ Wikström ym. 2015: 31–32.

¹²⁸ Nuotio 2012: 57–58. EU kaventaa jäsenvaltion suvereniteettia verotuksen alalla antamalla asetuksia, direktiivejä sekä perussopimuksillaan (SEUT).

¹²⁹ Määttä 2014: 195–197.

tio EU:n alueella, eikä tätä vapautta voi rajoittaa esimerkiksi epäämällä etuja tai määrämällä sanktioita asuinvaltion vaihtamisesta¹³⁰.

Ratkaisutoiminnassa kansallisen verolain soveltajan, viime kädessä KHO:n, täytyy ottaa SEUT:n vaikutukset ja EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntö huomioon. Mikäli kansallisen verolain tulkinta voi olla ristiriidassa SEUT:n kanssa, voi KHO tehdä ennakkoratkaisupyynnön SEUT 267 artiklan nojalla (näin esim. KHO 2011:21 rajat ylittävän tappion vähentämisestä). Pyynnössä käsiteltävä asia esitellään, ja esitetään EU-tuomioistuimelle kysymys, jonka on arveltu olevan mahdollisessa ristiriidassa SEUT:n kanssa. KHO antaa ratkaisun pääasiassa saatuaan ennakkoratkaisupyynnön vastauksen.

Ratkaisuun KHO 2011:118 (ään.) liittyen KHO teki ennakkoratkaisupyynnön EUT:lle. Kyseessä oli kotimaisessa yhtiössä tapahtunut TVL 122.1 §:n tarkoittama omistajanvaihdos, jonka takia haettiin TVL 122.3 §:n mukaista poikkeuslupaa. Ennakkoratkaisupyynnössä KHO viittasi EUT:n ratkaisuun C7/10 Saksan liittotasavallan tappiontasausjärjestelmään liittyen, jossa todettiin, että saksalainen valikoiva järjestelmä oli kiellettyä valtiontukea. Sen mukaan poikkeuslupan tappioiden vähentämiseen sai vain saaneerausta varten hankittavissa yhtiöissä. EUT:n ratkaisun C-6/12 nojalla suomalaista poikkeuslupajärjestelmää ei pidetty SEUT 107 artiklassa mainittuna kiellettyinä valtiontukena. Keskeisenä perusteluna oli seikka, ettei toimivaltaisella viranomaisella ole ”*sel-laista harkintavaltaa, jonka nojalla kyseinen viranomainen voi perustaa lupapäätöksensä verojärjestelmälle vieraisiin kriteereihin*”¹³¹.

---

¹³⁰ Esimerkkinä EU:n tuomioistuimen ratkaisu C-446/03, jossa arvioitavana oli tappiontasausnormisto rajat ylittävässä tilanteessa. Sen mukaan oli EY-oikeuden vastaista evätä tappiontasaus, kun se samalla sallittiin jäsenvaltiossa asuvalle.

¹³¹ Ratkaisussa C-6/12 todetaan tosin, ettei ”Unionin tuomioistuimella ei kuitenkaan ole riittäviä tietoja lausuaakseen lopullisesti näistä luonnehdinnoista”. Lisäksi oikeus toteaa, että ”koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole toimittanut kaikkia näitä tietoja, unionin tuomioistuin katsoo, ettei se kykene ottamaan kantaa kyseiseen luokitteluun.” Tiedoilla tarkoitetaan mm. oikeussääntöjen sisällön selvittämistä ja tulkintakäytännön tuntemista (ratkaisun perustelut kohta 20). Esitetyn pohjalta voinee kysyä, antoiko EUT positiivisen (järjestelmä ei riko SEUT 107 artiklaa) vai negatiivisen (esitetyn selvityksen valossa ei voida todeta, rikkooko suomalainen säännöstö tai tulkintakäytäntö SEUT 107 artiklaa) tulkintakannanoton?

SEUT 107 artiklan 1 kohdassa kielletään lähtökohtaisesti tuet, jotka "suosivat jotakin yritystä tai tuotannonalaa", eli valikoivat tuet. TVL 122.2 §:n mukaan pörssilistatun yhtiön tappioihin omistajanvaihdoksilla ei ole vaikutusta. Tätä ei ole pidetty EU:n sisämarkkinoille sopimattomana valtiontukena, kun kaikkia pörssiyrityksiä kohdellaan samoin eikä rajata mitään toimialaa tai yhtiömuotoa sovellusalan ulkopuolelle¹³². Näkökantaa vahvistaa KHO ratkaisu 2013:167 (3–2 äänestys perusteluista), jossa todettiin unionin tuomioistuimen tuomioon C-6/12 viitaten, ettei käyttöluvan myöntämisen soveltamiselle ole esteitä eikä sitä ole tarpeen arvioida SEUT 107 §:n tarkoittaman valtiontuen näkökulmasta uudelleen. Ratkaisu alleviivaa näkemystä, ettei suomalainen lupaa edellyttävä järjestelmä ole unionin oikeuden vastainen.

EU-oikeuden näkökulmasta TVL 122.3 §:ään sisältyvä harkintavalta on asianmukainen, jos säännös ja sen suoma liikkumatila ovat osa suomalaista verojärjestelmää. Lisäksi edun tulee olla kaikkien saatavilla tasapuolisesti.¹³³ Liian ankara tarveharkinta voisi luoda kielletyn elementin EU-oikeuden näkökulmasta. Vaatimus tappioiden objektiivisen tarpeellisuuden vaatimuksesta¹³⁴ voisi johtaa samankaltaiseen tilanteeseen, josta EU:n komissio moitti Saksaa päätöksessään C7/10. Saksan verolainsäädännön edellyttämän saneeraustarpeen todettiin olleen kielletyn valtiontuen kaltainen järjestely, koska se asetti erilaisessa taloudellisessa asemassa olevat yritykset eriarvoiseen asemaan. Tästä on tehtävissä johtopäätös, ettei luvan saamiseksi voi edellyttää saneeraustarvetta tai absoluuttista välttämättömyyttä tappioiden käyttöoikeudelle. Tällöin voidaan kysyä, mikäli luvan kriteeriksi asetettaisiin tiukka tarpeellisuuden vaatimus, voisiko tällöin olla kyseessä SEUT:n vastainen kielletty valtiontukielementti. Kovin ankara tulkinta asettaisi erilaiset yhtiöt eriarvoiseen asemaan. Tilanteessa, jossa iso ja vakiintunut iso yritys ostaa pienen (kasvu)yrityksen, jolla on kovasti tappioita, lupaa ei välttämättä heltäisi, jos *kokonaisuutena tarkastellen* toimintaa jatkava taho pärjäisi myös ilman tappioiden käyt-

---

¹³² Nuotio 2012: 207 ja 210.

¹³³ Nuotio 2012: 210: TVL 122.3 §:ään sisältyvä harkintavalta on ”osa Suomen verojärjestelmän luonnetta ja rakennetta”.

¹³⁴ Esim. tase-ennusteella pitäisi pystyä näyttämään omien pääomien riittävyyden vaarantumisen ilman tappioiden käyttöluvan myöntämistä.

tölupaa. Vastaavasti pienen (kasvu)yhtiön, jolta tasevarallisuus puuttuu, ostaessa saman tappiollisen kohdeyhtiön, luvan pitäisi samalla tulkintalogiikalla hellitä helpommin.

3.5. Voimassaolevan tappiontasaus säännöksen arviointia ja kritiikkiä

Tappiontasaus säännösten sisältämät rajoitteet ovat ajan myötä kaventuneet. Alun perin vahvistetut tappiot tuli käyttää 5 vuoden kuluessa. Vuodesta 1993 aika on ollut 10 vuotta.¹³⁵ Nykyisessä poikkeuslupanormissa on kaksi soveltamisalaa kaventavaa, harkinnanvaraista elementtiä: *erityiset syyt* ja *tarpeellisuus*. Pelkästään erityisten syiden edellyttäminen luvan myöntämisperusteena toteuttaisi säännöksen tarkoituksen (tappiollisia, toimintansa lopettaneita yrityksiä ei kannata hankkia). Toisaalta lain tarkoitus estää tappioiden muodostuminen kauppatavaraksi olisi mahdollista ilmaista säännöstekstissä ymmärrettävyyden kärsimättä ja ilman soveltamisalan rajautumista liian kapeaksi.¹³⁶

Tappiontasaus säännöksiä on esitetty muutettavaksi jo pitkään. Vuonna 2009 Työ- ja elinkeinoministeriön tilaamassa asiantuntijaselvityksessä tappiontasaus säännösten toteuttamiseksi sisällytettiin yritysten kasvua estäviä elementtejä. Toisaalta sääntelystä katsottiin puuttuvan nopeaa kasvua tukevia välineitä.¹³⁷

Sipilän hallitusohjelman mukaan tappiontasauksen soveltamisalaa on tarkoitus laventaa osakeyhtiöiden osalta. Ne voisivat jatkossa vähentää tappiot ilman tulolähdejaon asettamia rajoitteita¹³⁸. Uudella säännöllä välttyttäisiin siltä, että yhtiö samanaikaisesti tekee esimerkiksi elinkeinotoiminnasta isoja tappiota, mutta joutuu maksamaan tuloveroa henkilökohtaisen tulolähteen tulosta¹³⁹. Toteutuessaan uudistus helpottaisi yritysten

---

¹³⁵ Nuotio 2012:96–97.

¹³⁶ Tosin Määttä 2014: 324 toteaa, että on turha yrittää aina minimoida lainsäädännön rakenteista tai sanamuodoista aiheutuvia tulkintaongelmia: niiden kanssa pitää toisinaan vain elää.

¹³⁷ Ukkola ym. (2009).

¹³⁸ VM (2018); Valtioneuvoston kanslia 2015, liite 1 sivu 3. Nykyjärjestelmässä tappion saa vähentää vain saman tulolähteen tulosta, jossa tappio on vahvistettu.

¹³⁹ Ossa 2011: 68–69 havainnollinen esimerkki tällaisesta tilanteesta.

toimintaedellytyksiä. Uudistuksen myötä yhtiöt voisivat käyttää tappioita nopeammin ja joustavammin hyväksi, kun tiukka tulolähdesidonnaisuus poistuisi. Tappiollisten yhtiöiden omistajanvaihdoksen yhteydessä tämä tulee näkymään siten, että omistajanvaihdoksissa siirtyvien tappioiden määrä tulevaisuudessa pienenee, kun tappioiden vähentämisrajoituksen laimenevat ja niiden vähentäminen nopeutuu.

Vero-oikeudellisesta näkökulmasta uudistus ei tyystin poista tappiontasaukseen liittyviä tulkintahaasteita. Tulolähdejaon poistaminen avanee tulkintakysymyksiä esimerkiksi tilanteessa, jossa riskisestä liiketoiminnasta jää ”käsiin” vahvistettuja tappioita lihavassa kunnossa olevalle yhtiölle¹⁴⁰. Varsinkin pitkään toimineilla yhtiöillä saattaa olla huomattava henkilökohtainen tulolähde, joka voi koostua eri omaisuuslajeista, kuten sijoituksista tai kiinteistöistä¹⁴¹. Mikäli yhtiö luopuu tappiot aiheuttaneesta liiketoiminnasta, olisiko jatkossa vanhat tappiot poikkeuksetta yhtiön jatkaman toiminnan tulosta, joka voi olla kovin eriluonteinen kuin toiminta, josta tappiot ovat kertyneet¹⁴²? Jos uudistus toteutuisi Sipilän hallitusohjelman mukaisena, saatetaan tässä yhteydessä säätää joitakin rajoituksia maksimi- tai kattosääntöjen muodossa, mikäli tappiot aiheuttanut liiketoiminnasta on lakannut tai luovutettu. Luonnollisesti rajoitukseton tappiontasaus on mahdollinen, mutta sillä lienee vaikutuksia verokertymään. Sipilän hallitusohjelmassa esitetty kustannusvaikutus on 10 miljoonaa euroa vuosittain.

Varsinainen tulolähdejaon poistaminen¹⁴³ auttaisi tosiasiaissa vain yhtiöitä, joilla on tuloa useasta erilaisesta liiketoiminta-alueesta – voimassaolevien säädösten mukaan tulolähteestä. Taloudellista rasiitetta yritystoiminnassa on lisännyt tilanne, jossa yhdessä tulolähteistä on vahvistettu tappiota ja toisessa tai toisissa tulolähteissä on muodostunut verotettavaa tuloa. Liiketoimintaa harjoittavalla yhtiöllä on tuloa pääasiassa EVL-

---

¹⁴⁰ Vanhemmasta lainsäädännön kehittämistyöstä esim. VaVM 12/2002: 135–139, jossa työryhmä esitti rajoituksia osakkeiden ja kiinteistöjen luovutustappioiden vähentämisoikeudelle. Tästä näkökulmasta Ossa 2011:69 todeten rajoitusten säilyttävän peruskysymyksen ennallaan: rajanveto omaisuuden luonteen perusteella ei ainakaan helpota nykytilaa.

¹⁴¹ Esim. VM 2013: 46.

¹⁴² Henkilöverotuksessa alijäämähyvitykselle on maksimäärä (TVL 131.1 §).

¹⁴³ Kukkonen & Walden 2014: 138–139 toteavat, että aikanaan tulolähteettömyyden ajateltiin kannustavan liialliseen verosuunnitteluun.

tulolähteessä. Koska erityisesti kasvavan yrityksen toimintaan liittyy taloudellinen epävarmuus ja tuottojen kertyminen ”takapainoisesti”, tappioita vahvistetaan useimmiten EVL-tulonlähteessä. TVL-tulonlähteen tuloa vahvistetaan yhtiöille pääasiassa muista kuin tilapäisesti sijoitettujen kassavarojen tuotoista. Niitä on kertynyt esimerkiksi sijoitustoiminnasta tai vuokraustoiminnasta, joka on voinut olla mittakaavaltaan laajaa, mutta silti tullut verotetuksi TVL-tulolähteessä¹⁴⁴. Aggressiivista kasvua tavoittelevalla yrityksellä ei ”taloustieteellisen riskihakaisuuden takia” edes voi olla passiivista sijoitusvarallisuutta, vaan kaikki varallisuus investoidaan liiketoiminnan kehittämiseen ja kasvuun. Näin ollen valmisteilla oleva uudistus ei käytännössä edistäisi kasvuyritysten toimintaedellytyksiä, vaan palvelisi enemmän pitkään toimineita yrityksiä, joille on kertynyt tasevarallisuutta.

Parannusta nykytilaan voisi tuoda jonkinlaisen voittovarauksen mahdollistaminen¹⁴⁵. Voittovarauksella voisi tasoittaa yrityksen todellista verorasitusta silloin, kun vuosittainen verotettava tulo vaihtelee kovasti ollen välillä tappiollinen ja voitollinen. Riskipitoisten investointien kannalta ajatellen nykyjärjestelmä suosii vakaita aloja, koska vuosittainen efektiivinen yhteisöveroaste on matalampi tasaisesti voittoa tuottavissa yrityksissä.¹⁴⁶

Nuotio esittää loss carry back-menetelmän ainakin osittaista käyttöönottoa¹⁴⁷. Tappiontasausta tehdään Suomessa tällä hetkellä vain vastaisista tuloista (carry forward-menetelmä¹⁴⁸). Nykyisen järjestelmän etuna on, että se ei aseta uusia ja vanhoja yrityk-

¹⁴⁴ Tulolähdejaon rajankäynnistä esim. tapaukset KHO 2007 T 1670 ja KHO 2013:69; VM 2013: 42–44.

¹⁴⁵ Investointivaraus mainitaan Sipilän hallitusohjelmassa VN 2015: 9; VM 2017: 129 yritysverotuksen kehittämistyöryhmä ei esitä loppuraportissaan voittovarausta käyttöönottamista.

Myrsky & Malmgren 2014: 315 korostavat tappiontasaussäännösten tärkeyttä nykyjärjestelmässä, kun yrityksillä ei ole enää varausjärjestelmän avulla mahdollisuuksia näyttää tasaista tulosta.

¹⁴⁶ VATT 2016: 37, 80–83, liite 5; VN 2017: 99–100 tosin todetaan, että nykyisellä suhteellisen alhaisella verokannalla sääntöjen aiheuttamat todelliset vaikutukset ovat varsin pieniä.

¹⁴⁷ Nuotio 2012: 93 ja 378–379. Sen sijaan Myrsky & Malmgren 2014: 670 eivät kannata carry back-järjestelmää pitäen sen käyttöönottoa vain verojärjestelmää monimutkaisena seikkana.

¹⁴⁸ Menetelmästä käytetään myös nimitystä carry over, esim. Tikka ym.: Yritysverotus I–II. Jatkuva-täydenteinen, luku 23.

Nykyjärjestelmän etuna veronsaajien näkökulmasta on riskin pysyminen verovelvollisten kannettavana: verovelvollinen kärsii tappioiden lopullisen menetyksen, jos ei ehdi hyödyntää tappioita säädettyinä aikana tai ne muutoin tuhoutuvat lopullisesti.

siä eriarvoiseen asemaan. Vanhoilla yhtiöillä voi olla suuria tuloja menneiltä vuosilta joista kuitata uusia tappioita, mutta uusilta yhtiöitä reservi puuttuu.¹⁴⁹ Mahdollisina toetusmenetelminä voisivat olla rahana maksettavat palautukset, veron hyvittäminen¹⁵⁰ ja jonkinlaisen EVL 46a §:n toimintavarausta vastaavan verovarauksen sallimisen myös osakeyhtiöille¹⁵¹. Henkilöyhtiössä toimintavaraus tehdään tilikauden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksetun palkkasumman perusteella. Kun palkkasumma kasvaa liiketoiminta kasvun myötä, lykkääntyy vastaavasti veronmaksu varauksen määrän suurenemisen myötä¹⁵². Kasvuvaiheen tasaannuttua varaus vähitellen tuloutuisi, kun palkkasumma ei enää kasva. Etuna menettelyssä olisi, että tuloveron maksuhetki vastaisi paremmin veromaksukykyisyyden periaatetta.

Mikäli tappiontasausta tehtäisiin myös taaksepäin, laajennus voisi vaikeuttaa yhteisöverokertymän arviointia¹⁵³. Lisäksi carry back-menettely avaisi lisää tulkintakysymyksiä esimerkiksi palautukseen oikeutetun verovelvollisen henkilöydestä sulautumisen, purkautumisen tai muiden järjestelyiden osalta.

Toinen konkreettinen Nuotio tekemä kehitysehdotus on tappioiden käyttöajan enimmäispituuden poistaminen. TVL 119.1 §:n mukaan tappio tulee vähentää 10 tappiovuotta seuraavan verovuoden aikana. Mikäli verotettavaa tuloa ei ehdi kertyä riittävästi, yhteisö menettää tappiot lopullisesti. Ruotsissa ja Norjassa ei ole säädetty vastaavaa

---

¹⁴⁹ Nuotio 2012: 92.

¹⁵⁰ Hyvitys voisi olla esim. tilikirjaus OmaVero-palvelun henkilökohtaiselle tilille, jota ei voisi realisoida rahaksi, vaan käyttää saman verolajin vastaisten maksujen kuittaamiseen. Näin ei syntyisi samankaltaisia väärinkäytösmahdollisuuksia, joita on ilmennyt negatiivisen arvonlisäveron palauttamisen osalta (Verohallinnon tiedote 2016).

¹⁵¹ Tosin Nuotio 2012: 378–379 pohtii, ettei toimintavaruksella ole välttämättä samanlaista käyttöalaa yhteisön osalta, kun verokanta on kiinteä. Henkilöyhtiössä tilanne on progressiivisen verotuksen takia toinen.

¹⁵² Toimintavaruksen tekomahdollisuuden takia työvoimaintensiivisillä aloilla on ollut paljon henkilöyhtiöitä, esimerkkinä henkilöstönvuokrausala. EVL 46a §:n sanamuodon mukaan maksetut palkat ovat laskentaperusteena: kulujen aktivointi ei ilmeisesti vaikuta toimintavaruksen määrään – palkathan maksetaan rahalla, vaikka ne kirjanpidollisesti aktivoidaankin tase-eräksi. EVL 46a §:n mukaiseen verotukseen mahdollisella aktivoinnilla ei ilmeisesti ole vaikutusta.

¹⁵³ Tosin verojärjestelmässä on jo nyt sellaisia elementtejä, jotka vaikeuttavat verokertymän ennakointia: verovelvollinen voi tehdä 3 vuoden kuluessa verotuksen päättymisestä oikaisuvaatimuksen (VML 63 §).

enimmäisaikaa.¹⁵⁴ Toisaalta samanlainen aikarajoitus on muissakin verolajeissa: säännökset kannustavat yhtiötä tekemään ja näyttämään voittoa.

TVL 122.1 §:ssä säädetään välillisen omistajanvaihdoksen vaikutuksesta tappioiden käyttöoikeuteen. Jos toinen yhtiö omistaa kohdeyhtiöstä yli 20 %, myös omistajayhtiön omistajanvaihdos vaikuttaa kohdeyhtiön tappioiden käyttöoikeuteen. Välillisen omistajanvaihdoksen sisällyttäminen tappioiden vähennysoikeuden menettäviin saantoihin liittyy tavoitteeseen estää pääsäännön kiertäminen ketjuttamalla omistusta¹⁵⁵. Miksi raja on asetettu valitulle tasolle¹⁵⁶? Nykyinen alaraja on yhtenevä KPL 1:7 §:n omistusyhteyserityksen määritelmän kanssa. Tällaisen omistuksen turvin ei edes teoriassa voi kattaa kohdeyhtiön tappioita konserniavusta tai -tukea antamalla. Näin pieni omistus ei anna oikeutta (ilman osakassopimuksen tai yhtiöjärjestyksen määräyksiä) nimittää hallitusta tai johtoa. Alle viidenneksen omistuksella ei siten saa tosiasiallista määräysvaltaa yhtiössä. Olisiko raja siten syytä asettaa korkeammaksi, esimerkiksi 50 %:iin, joka vastaisi sisällöltään KPL 1:5 §:ssä tarkoitettua määräysvallan määritelmää? Rajan nostaminen vähentäisi kohdeyhtiöstä riippumattomia, ja ehkä toisinaan tahattomia tilanteita, jossa nykysääntöjen mukaisesti joutuu hakemaan poikkeuslupaa. Välillisen omistajanvaihdoksen osalta tulee pystyä esittämään TVL 122.3 §:n tarkoittamia *erityisiä syitä* omistajanvaihdokselle nimenomaan tappioyhtiön näkökulmasta. Omistajayhtiössä tapahtuneilla omistajanvaihdoksilla ei välttämättä ole mitään erityistä hyötyä tai syytä kohdeyhtiön kannalta, joten riski tappioiden lopullisesta menettämisestä voi olla välillisten omistajanvaihdosten osalta korkeampi.

---

¹⁵⁴ Nuotio 2012: 381.

¹⁵⁵ Immonen 2011: 106.

¹⁵⁶ HE 201/1998 ei tuo lisävalaistusta asetetun 20 % rajan osalta, sillä siinä mainitaan vain, että ”tappioiden vähentäminen estyy eräissä välillisissä omistajanvaihdoksissa”.

4. POIKKEUSLUPA TAPPIOIDEN VÄHENTÄMISEKSI

4.1. Verohallinnon ohjeistuksen ydinkohdat

Hallintolain (HLL) 8 §:n nojalla viranomaisen tulee neuvoa viranomaisessa asioivaa mahdollisuuksiensa mukaan. HLL 31 §:n perusteella viranomaisen on huolehdittava asian ratkaisun edellyttämien tarpeellisten tietojen ja selvitysten hankkimisesta.¹⁵⁷ Verohallintoa koskien säädetään, että sen on edistettävä oikeaa ja yhdenmukaista verotusta ja kehitettävä palvelukykyä (Laki Verohallinnosta 2.2 §). Näiden tehtävien täyttämiseksi se julkaisee tarpeen mukaan ohjeita verkkosivuillaan. Ohjeet eivät ole oikeudellisesti sitovia, mutta niiden mukaisesti toimimalla on turvallisilla vesillä¹⁵⁸.

Verohallinnon ohjeessa *Vahvistettu tappio ja omistajanvaihdos 20.12.2016 A223/200/2016* käsitellään voimassaolevan lainsäädännön pääkohdat. Siinä selvitetään omistajanvaihdoksen määritelmä ja vaikutus tappioiden vähentämiseen. Samoin käsitellään tappioiden siirtyminen EVL:n mukaisessa sulautumisessa ja jakautumisessa. Ohje määrittelee poikkeuslupamenettelyn tarkoituksiksi sen, että estetään kaupankäynti tappioilla. Toiseksi luvansaantiedellytykseksi esitetään tarpeellisuusharkinta, joka tehdään jokaisen hakemuksen yhteydessä. Lisäksi ohjeessa listataan TVL 122.3 § edellyttämiä erityisiä syitä, jotta tappioiden käyttöluva voidaan myöntää.¹⁵⁹ Erityisinä syinä mainitaan muun muassa sukupolvenvaihdosluovutus, yrityksen myynti työntekijöille, yrityk-

---

¹⁵⁷ Palveluperiaatteesta esim. Nuotio 2012: 222. Myös Myrsky & Rabinä 2015: 522 tuomioistuimen roolista hallintolainkäyttölain 33.1 §:n mukaan.

¹⁵⁸ Nuotio 2012: 224, alaviite 739 kommentoidessaan ratkaisua KHO 29.4.2010 T 975 (ei julk.), jossa todetaan Verohallinnon ohjeistuksen olevan apuna ja yhtenä lähteenä, jolle tulkinta perustetaan.

Samoin Wikström ym. 2015: 35 delegointikiellosta: verot asettaa vain lainsäätäjä, ei lain soveltaja. Lisäksi ohjeen luottamuksen suoja luova vaikutus tietyin rajoituksin, tästä yleisesitys esim. Soikkeli, Lauri: Luottamuksensuoja verotuksessa (2003). Myös Määttä 2014: 262 ohjeistuksen sitovuudesta ja luottamuksensuojasta nostaan esiin ratkaisun KHO 2011:118. Samoin Myrsky & Rabinä 2015: 641: ”ohje synnyttää perustellun odotuksen”, että verovelvollista kohdellaan ohjeessa kuvatulla tavalla.

¹⁵⁹ Teksti on yleisluontoista, mutta riittävän yksityiskohtaista, että ohjeen avulla voi alustavasti arvioida yhteisön mahdollisuutta saada poikkeuslupa. Määttä 2014: 262 kuvaa ohjeiden lisääntymistä myönteiseksi, mutta toteaa niiden olevan yleisluontoisia eivätkä ne siten tarjoa tulkinta-avainta yksittäisessä ratkaisussa. Määttä kuvaakin ohjeita suositusluontoisiksi toimintaohjeiksi.

sen saneerausohjelmaan liittyvät omistajanvaihdokset sekä toiminnan jatkumisen välittömät työllisyysvaikutukset¹⁶⁰.

Ohjeessa on seikkaperäinen opastus poikkeuslupahakemuksen laatimiseksi¹⁶¹. Siinä listataan taustatiedot, jotka tarvitaan ratkaisun pohjaksi. Samoin hakijaa ohjataan esittämään syyt omistajanvaihdokselle sekä osoittamaan luvan myöntämisen edellytyksenä olevat erityiset perusteet tapauksessa¹⁶². Tarpeellisiksi liitteiksi ohje nimeää mm. vahvistetun tilinpäätöksen ja asiakirjat, joista selviää omistajanvaihdoksen luonne (kauppa, osakeanti, osakepääoman korottaminen tms.).

Poikkeuslupamenettelyssä ratkaisu perustuu verovelvollisen antamaan selvitykseen ja aina tapauskohtaiseen harkintaan. Mikäli erityisiä syitä voidaan osoittaa ja hakija jatkaa toimintaansa, Verohallinto voi myöntää luvan tappioiden vähentämiseen.¹⁶³ Tällöin jo vahvistettua verotusta oikaistaan viranomaisaloitteisesti tai luvan saanut itse vähentää tappiot vastaisesta tulostaan.

4.2. Poikkeusluvan hakeminen

TVL 122.3 §:n mukaisen poikkeuslupamenettelyn tarkoituksena ei ole olla esteenä perustelluille omistusrakenteen muutoksille. Kun verovelvollinen voi esittää riittävät ja verotuksellisista syistä riippumattomat liiketaloudelliset perusteet muutoksille, lupa pää-

---

¹⁶⁰ Verohallinto 2016, osa 3.1. Lisäksi Kukkonen 2010: 365 mainitsee rahoitusrakenteen parantamisen erityisenä syynä.

¹⁶¹ Mehtonen 2005: 348 toteaa siirtohinnoitteludokumentaatiota koskevan ohjeistuksen toimivan varmistuslistana verovelvolliselle ja varmistavan siten dokumentoinnin asianmukaisuuden.

¹⁶² Verohallinto 2016: osa 3.1.

¹⁶³ Myrsky & Rabinä 2015: 514–515 todeten hallintoprosessissa pyrittävän aineelliseen totuuteen, jolloin ratkaisu on sekä lainmukainen että esitettyä selvitystä vastaava.

sääntöisesti heltiää.¹⁶⁴ Hakemuksen voi tehdä yleensä vain verovelvollinen itse koskien omaa verotustaan. Siten ostaja ei voi hakea kohdeyhtiön puolesta poikkeuslupaa.¹⁶⁵

Lupaa ei verovelvollisen omasta mielestä hyvästä ja perustellusta hakemuksesta huolimatta aina myönnetä. Ennen muutoksenhakuun ryhtymistä tulee harkita menestymisen edellytykset muutoksenhaussa. Osana harkintaa pitää analysoida annettu ratkaisu¹⁶⁶. Mikäli päätös perustuu selvästi tulkinnanvaraiseen lainkohtaan tai ilmiö on yhtiö- ja vero-oikeudellisesti uusi, on muutoksenhaussa menestyminen luultavampaa kuin silloin, kun kyse on vain esitettyjen tosiseikkojen eli näytön arvioinnista. Jälkimmäisen osalta mikäli mitään olennaista ratkaisumateriaalia ei ole jäänyt aineiston ulkopuolelle, asiassa kannattaa tuskin edetä. Muutoksenhakuun ei kannata käyttää resursseja haaveillen itselle paremmasta ratkaisusta, jos päätös perustuu vakiintuneeseen laintulkintaan. Muutoksenhausta tulee aina kustannuksia ja se sitoo yrityksen resursseja.¹⁶⁷

Sekä Verohallinto asiasta vastaavana viranomaisena että hallintotuomioistuimet ovat sidottuja lakiin¹⁶⁸. Vaikka niillä on laaja harkintavalta ja vapaus arvioida esitettyä näyttöä, liian lavealla laintulkinnalla ratkaisija astuu lainsäätäjän tehtäväkentälle¹⁶⁹. Siten muutoksenhakupäätöksissä on oltava realiteetit mukana: jos lainsäädännössä on ehdoton rajoite, sitä ei hienoilla ja vakuuttavan kuuloisilla perusteluilla muuksi muuteta. Asiaan tuo muutoksen vain lainsäädännön muuttuminen.¹⁷⁰

---

¹⁶⁴ Kukkonen 2010: 362.

¹⁶⁵ Myrsky & Rabinä 2015: 64.

¹⁶⁶ Vero-oikeudellisesta arvioinnista ja muutoksenhakukirjelmän laadinnasta esim. Myrsky 2015: 968–971.

¹⁶⁷ Myrsky & Rabinä 2015: 638–641.

¹⁶⁸ Myrsky & Rabinä 2015: 518 todeten hallintotuomioistuimen roolista ”julkisoikeudellisen riidan ratkaisijana”: se arvio tehdyn hallintopäätöksen lainmukaisuutta.

¹⁶⁹ Määttä 2014: 71 laajentavasta tulkinnasta. Myrsky & Rabinä 2015: 274 vapaasta todisteiden harkinnasta hallintotuomioistuimessa.

¹⁷⁰ Toisaalta Andersson 2006: 13 toteaa, että (vero)lain tulkinta voi muuttua ilman, että vastaava lainsäädäntö muuttuu. Tällöin oikeus ”korjaa” lainsäädäntöä. Jossakin vaiheessa muutoksen tulisi myös vaikuttaa lainkohdan kirjoitusasuun ja sisältöön.

Luvan hakeminen kannattaa ajoittaa tappiolliseen vuoteen. Tällöin luvan saamatta jääminen ei silloin vaikuta lyhyellä aikavälillä yhtiön kassavirtaan, koska tappioiden vähentäminen tehdään vastaisista voitoista. Näin luvan saaminen tai epääminen ei vaikuta kyseisenä vuonna maksettavien verojen määrään. Epävarmuus tämän osalta ei siten koske hakemuksen tekemisvuotta, koska päätös vaikuttaa vain tulevana vuosina käytössä olevien vahvistettujen tappioiden määrään.

4.3. Perustelujen esittäminen poikkeuslupahakemuksessa

Vero-oikeudelliset ongelmat kiertyvät kahden peruskysymyksen ympärille. Yhtäältä oikeuskysymykset ovat laintulkinnallisia. Lakeihin jää väistämättä ja myös tarkoituksella aukkoja, joihin liittyy tulkintaproblematiikkaa oikeuskäytäntö muotoa. Tällöin ratkaisu löytyy luonnollisesti lakia tulkitsemalla. Toisaalta oikeusongelma voi olla näyttökysymys. Silloin avainasemassa on reaalisten tapahtumien ja perusteluiden ruumiillistaminen relevanteiksi argumenteiksi. Tilanteessa vero-oikeudellinen kysymys ratkeaa todistusaseikkoja arvioimalla. Tällainen arviointi, jolla selvitetään, mikä laatuista on kysymys, on aina syytä tehdä, kun harkitaan muutoksenhakuun ryhtymistä tai laaditaan TVL 122.3 §: n mukaista poikkeuslupahakemusta tai muuta lausuntoa.¹⁷¹

Perustelujen esittäminen on taitolaji. Argumentoinnissa ongelma ei niinkään ole looginen ”*voiko todistaa, että*”, vaan enemmän perusteluiden vakuuttavuuteen liittyvä ”*millä perusteella voi osoittaa, että*”. Perusteleminen on näiden vakuuttamistaitojen käyttämistä, joiden avulla oikeussuoja tai -varmuus hankitaan tai lunastetaan – tai jää lunastamatta.¹⁷²

---

¹⁷¹ Myrsky 2015: 968.

¹⁷² Mehtonen 2005: 350 konsernistrategialla perustelusta esittämää mukaillen. Kursiivilla ilmaistut väitelauseet Mehtosen.

Omistusjärjestelyjä voi perustella esimerkiksi yhtiön strategialla. Sen avulla pitäisi pystyä määrittelemään tavoite ja keinot, joilla tavoite saavutetaan.¹⁷³ Ongelmaksi muodostuu usein se, että strategiaa ei aina ole olemassa kirjallisessa muodossa. Tästä saattaa seurata yhtiölle hankaluuksia, koska aina ei pystytä osoittamaan järjestelyn perustumista strategiaan.¹⁷⁴

Ilman johdonmukaista ja rakenteeltaan selvää päätöksentekojärjestelmää on turha haikailla vakuuttavien perustelujen rakentamisesta strategian varaan. Tässä mielessä hyvä strategia, jolla perusteleminen on mahdollista, on faktapohjainen ja asianmukaisesti dokumentoitu. Yritysjärjestelyn pohjana olevista dokumenteista ilmenee riittävästi relevantteja tietoja. Sellaisia ovat esimerkiksi tiedot järjestelyn tavoitteesta ja syystä tai tarkoitus, miksi kyseinen järjestely tehdään.¹⁷⁵ Mitä laajempi pohja koherentilla perustelulla on, sitä suurempi on sen selitysvoima. Tämä voi ratkaista tehtyjen oikeustoimien arvioinnin ja perustelujen uskottavuuden hallintoprosessissa.¹⁷⁶

Dokumentoidun strategian lisäksi perusteluja voidaan rakentaa liiketoimien valmistelu- ja päätösasiakirjojen varaan. Jos ostajajana on yritys, omistusjärjestelyt kuuluvat OYL:n säännösten nojalla joko sen hallituksen tai yhtiökokouksen toimivallan piiriin. Tällaiset päätökset on aina dokumentoitava, ja niitä voidaan myöhemmin hyödyntää perusteluja tukevana todisteina. Liiketaloudellisia perusteita voivat olla esimerkiksi omistajarakenteen selkeyttäminen, kustannussäästöjen tavoittelu, liiketoimintojen yhdistämisestä saatavat synergia- eli tehokkuusedut, markkinaosuuden kasvattaminen tai uudelleenjärjestely ja alihankkijan, tavarantoimittaja tai jakelukanava ostaminen.¹⁷⁷ Koska soveltamisessa painottuu liiketaloudellisten perusteiden pitävyys verrattuna veroetujen tavoitte-

---

¹⁷³ Mehtonen 2005: 157.

¹⁷⁴ Mehtonen 2005: 158. ”...vain todelliseen strategiaan liittyvä aineisto voi olla vero-oikeudellisen tarkastelun kohteena” esimerkiksi verotarkastuksessa, lupaharkinnassa tai muutoksenhaussa.

¹⁷⁵ Mehtonen 2005: 348.

¹⁷⁶ Mehtonen 2005: 353.

¹⁷⁷ Perustelut voisivat olla yhteneviä esimerkiksi VML 28 tai EVL 52h §:ien soveltamisalaan liittyvien ratkaisujen kanssa. Tällaisissa tuomioissa ydinkäsite on usein *liiketaloudellinen peruste* tai *liiketaloudelliset syyt*. Esimerkkeinä KHO 2013:126 ristiinomistuksen purkaminen, KHO 2013:44 järjestely tuotti osapuolelle yritysjärjestelysäännösten tarkoituksen vastaisia veroetuja ja KHO 2016:115 oikeus katsoi esitetyin **vahvoja** liiketaloudellisia syitä järjestelylle.

luun, perusteluiden esittäminen on ratkaisevassa asemassa poikkeuslupahakemusta laadittaessa¹⁷⁸.

Pelkästään sen toteaminen, että tappiot eivät ole tapauksessa muodostuneet kauppatavaraksi, tuskin on tarpeen. Nämä seikat tulisi kyetä näyttämään toteen reaalilla argumenteilla kaupalla tavoiteltujen liiketaloudellisia perusteita painottaen. Sanamuodot KHO:n ratkaisuisissa toisinaan paljastavat, että hakemuksen laatimisessa ja muutoksenhakukirjelmän muotoilussa on epäonnistuttu. Toisinaan oikeus käyttää tuomiolauselmassaan ilmaisua ”*verovelvollinen ei ole esittänyt syitä*”, joka tarkoittanee, että asiassa relevantteja seikkoja ei ole tuotu esille ehkä laisinkaan. Lause ”*verovelvollisen esittämän perusteella ei voida katsoa löytyvän syitä*” puolestaan antaa ymmärtää, että syitä ei joko ole olemassa tai vaihtoehtoisesti myönteistä ratkaisua tukevat perustelut on esitetty heikosti.

---

¹⁷⁸ Mehtonen 2005: 165.

5. OIKEUSKÄYTÄNTÖÄ KASVUYRITYKSEN NÄKÖKULMASTA

5.1. Erityiset syyt oikeuskäytännössä

5.1.1. Tilanteita, joissa erityisiä syitä esiintyi

TVL 122.3 §:ssä edellytetään, että lainkohdassa tarkoitettulle omistajanvaihdokselle esitetään yhtiön näkökulmasta erityisiä syitä. Vuosikirjaratkaisussa KHO 2010:21 oikeus katsoi yhtiön esittäneen konsernin sisäisille omistajanvaihdoksille liiketaloudellisia syitä. Tapauksessa yhtiö oli esittänyt, että omistajanvaihdoksen avulla sen markkina-asemaa voidaan vahvistaa. Lisäksi yhtiön toimintaa pyrittiin kehittämään, tehostamaan ja laajentamaan omistusjärjestelyjen kautta. Oikeuskirjallisuudessa erilaisia kehittämistä ja tehostamistoimia on pääsääntöisesti pidetty erityisinä syinä¹⁷⁹.

Tapauksessa KHO 27.12.2006 T 3581 kohdeyhtiö oli joutunut taloudellisiin ongelmiin, jonka johdosta yhtiö hakeutui yrityssaneeraukseen. Yhtiölle oli vahvistettu saneerausohjelma. Voimakkaasti tappiollisen yhtiön ostaja huolehti saneerausohjelman sisältämän maksuohjelman rahoituksesta. Uusi omistaja osti koko osakekannan lisäksi sen antamat 3,5 miljoonan euron velkakirjat. Lisäksi ostaja oli antanut 400 000 euroa uutta lainaa ostetulle yhtiölle. Ostajan tarkoituksena oli jatkaa kohdeyhtiön toimintaa uudella paikakunnalla. Tällaista omistajanvaihdoksen jälkeistä sitoutumista yhtiön toiminnan rahoittamiseen pidettiin erityinen syy. Tapauksessa ratkaisevana voidaan pitää uuden omistajan toimintaa. Mikäli yhtiön ostaja mahdollistaa toiminnan jatkumisen erilaisilla rahoitusjärjestelyillä, tällaisten toimien voitaneen yleisemminkin katsoa olevan poikkeusluvan edellyttää erityinen syy.

Erityisenä syytä on pidetty myös niin sanotun valmisyhtiön ostamista. Kysymystä on käsitelty ratkaisussa KHO 2006:53, jossa yhtiö oli hankkinut toimimattoman valmisyhtiön, ja omistajanvaihdosvuoden tappiot olivat kertyneet pääasiassa omistajanvaihdoshetken jälkeen. Luvan myöntämisestä tällaisessa tilanteessa puoltaa se, että tappiot

---

¹⁷⁹ Immonen 2011: 109.

kertyvät nimenomaisesti uuden omistajan aikana. Toisaalta Verohallinnon ohjeessakin mainitaan, että *toimimattoman* valmisyhtiön ostaminen voi olla erityinen syy luvan myöntämiseksi¹⁸⁰. Tappioiden kertyminen vasta omistajanvaihdoksen jälkeen on kirjattu sisälle termiin *toimimaton valmisyhtiö*. Tällaisella yhtiöllähän ei voi olla aiemmasta toiminnastaan tappioita. Tästä tiukasta tulkintarajoitteesta voitaneen poiketa kohtuullisten perustamismenojen osalta, vaikka ne ovatkin kertyneet aiemman omistajan aikana.

Aiemmassa ohjeistuksessa erityisenä syynä on pidetty myös tilannetta, jossa toimintaa laajennetaan yritysostoin. Tuolloin edellytettiin, että kaupan jälkeen toteutettava osinjonjako on uudelle yrittäjälle tarpeen, jotta tämä selviäisi yrityskaupan rahoituskustannuksista.¹⁸¹

5.1.2. Tilanteita, joissa erityisiä syitä ei esiintynyt

Ratkaisussa KHO 15.12.2006 T 3471 oikeus katsoi, ettei omistajanvaihdokselle ollut TVL 122.3 §:ssä tarkoitettuja erityisiä syitä. Tapauksessa oli kyseessä kiinteistöosakeyhtiö, jolla oli vahvistettu tappio verovuodelta 1996. Vuonna 1998 kiinteistön ensin omistanut vakuutusyhtiö myi kiinteistöosakeyhtiön toiselle vakuutusyhtiölle, joka myi kiinteistöyhtiön edelleen vuonna 2004 lihanjalosteiden valmistusta ja myyntiä harjoittavalle yhtiölle. Se puolestaan oli käyttänyt kiinteistöosakeyhtiön tonttia pysäköinti- kääntöpaikkana ja lisäksi ottanut liiketoiminnan käyttöön rakennuksen kylmätiloja. Uudemmassa oikeuskäytännössä ja Verohallinnon ohjeessa todetaan, että useat luovutukset eivät ole kategorisena esteenä poikkeusluvan saamiselle. Kunkin omistajanvaihdoksen tulee täyttää poikkeusluvan myöntämisen edellytykset.¹⁸²

---

¹⁸⁰ Verohallinto 2016, kohta 3.1.

¹⁸¹ Immonen 2011:109 ja siinä mainittu Verohallinnon ohje 634/348/96. Samanlaisen tulkintaan viitataan ratkaisun KHO 2013:178 osalta veroviraston esittämissä perusteluissa.

¹⁸² Tapaukset KHO 1994 B 514 ja Verohallinto 2016. Lisäksi Nuotio 2012:230, alaviitteessä 755 mainitsee julkaisemattoman ratkaisun KHO 14.11.2008 T 2869, jossa kaksi omistajanvaihdosta ei estänyt luvan myöntämistä.

Tavalliseen osakekauppaan ei sisälly tekijöitä eli *erityisiä syitä*, joiden nojalla poikkeuslupa voitaisi myöntää. Ratkaisussa KHO 29.4.2010 T 975 (ei julk.)¹⁸³ yhtiön osakeomistusta järjesteltiin uudelleen pääasiassa vanhojen omistajien kesken. Yhtiöllä oli yhteensä 1700 osaketta. Alkuperäiset osakkeenomistajat olivat myyneet 1230 osaketta omistamilleen yhtiöille ja 271 osaketta ulkopuolisille tahoille. Syynä omistajanvaihdoksille yhtiö esitti, että uusi omistusrakenne vastaa paremmin suhdetta, jolla omistajat vastaavat yhtiön rahoituksesta. Verovirasto oli hylännyt hakemuksen, koska yhtiön ei katsottu esittäneen erityisiä syitä. Virasto totesi, että yhtiön esittämä rahoittajien mukaantulo ei ollut tapahtunut suunnatulla osakeannilla. Yhtiön hallinto-oikeudessa esittämän perusteella tappiot olivat syntyneet liiketoiminnan alkuvaiheen investoinneista. Tappiollinen alkuvaihe oli kestänyt oletettua pidempään. Edelleen yhtiön esittämän mukaan tehdyillä omistusjärjestelyillä ei edes periaatteellisella tasolla ollut mahdollista saada uutta hyötyä, jota yhtiöllä ei olisi ollut jo ennen järjestelyä. Hallinto-oikeus totesi, että tehdyt osakekaupat ovat *tavanomaisia osakekauppoja*, eikä yhtiön katsottu esittäneen niille sen toiminnan kannalta erityisiä syitä. Yhtiö on lisäksi KHO:ssa esittänyt, että sen liiketoiminta on ollut riskipitoista eikä sopivia vakuuksia ole ollut saatavilla. Tämän takia yhtiö ei ole saanut kaikkea tarvitsemaansa rahalaitosrahoitusta. Rahoituksesta huolehtineet tahot ovat siten vähitellen hankkineet koko osakekannan omistukseensa. Kuitenkin suurin osa sen osakkeista on tehtyjen järjestelyjen jälkeenkin samojen henkilöiden omistamien yhtiöiden hallussa kuin aiemmin. KHO hylkäsi valituksen eikä muuttanut hallinto-oikeuden ratkaisua¹⁸⁴.

Erityisiä syitä ei aiemman Verohallinnon ohjeen (634/348/96) mukaan katsottu löytyvän, kun omistajanvaihdoksessa liiketoiminta siirrettiin toistuvasti uudelle yhtiölle, ja samalla luovuttajayhteisössä oli taustalla puutteita ilmoitusvelvollisuuksissa ja veronmaksussa.¹⁸⁵

---

¹⁸³ Päätös, johon haettu muutosta KHO:sta, on Kouvolan Hao 24.10.2008 08/0552/2. KHO:n ratkaisua on kommentoinut Nuotio 2012: 263, alaviite 722.

¹⁸⁴ Äänestyspäätös 4–1. Vähemmistön kanta oli, että asiassa oli sekä esitetty erityisiä syitä että tappioiden ei katsottu muodostuneen kauppatavaraksi.

¹⁸⁵ Immonen 2011:108 ja siinä mainittu Verohallinnon ohje 634/348/96.

5.2. Tappiot kaupankäynnin kohteena

KHO on ratkaisukäytännössä noudattanut lain *rationa* myötäilevää linjaa. Lupa on myönnetty, jos tappiot eivät ole muodostuneet kauppatavaraksi. Näin esimerkiksi ratkaisussa KHO 2010:21, jonka perustelukappaleissa todetaan seuraavasti:

”Korkein hallinto-oikeus katsoo kuten hallinto-oikeuskin, ettei asiassa ole ilmennyt, että tappiot olisivat muodostuneet kauppatavaraksi. Yhtiön on katsottava esittäneen TVL 122 §:n 3 momentissa tarkoitettuja erityisiä syitä tappioiden vähentämiselle”.

Ratkaisussa KHO 2011:118 KHO kuvaa ratkaisun KHO 2010:21 avulla suomalaista soveltamiskäytäntöä asiassa, jossa KHO pyysi Euroopan unionin tuomioistuimelta ratkaisua poikkeuslupasäännöksen EU-oikeuden vastaisuudesta.¹⁸⁶ Perusteluissa esitetystä ilmenee varsin selvästi, että tappioilla käytävä kauppa on säännöksen avulla tarkoitusta estää, ja tätä seikkaa tarkastellaan jokaisen käyttölujarahakemuksen yhteydessä.

Tappioiden joutumista kauppatavaraksi voidaan arvioida omistajanvaihdokseen liittyvien tosiseikkojen pohjalta. Kuten ratkaisusta KHO 27.12.2006 T 3581 ilmenee, rakatkaan tappiot eivät ole sinänsä ongelma, jos uusi omistaja pääomittaa tappiollista yhtiötä. Tällaiseen kauppaan sisältyy aito liiketaloudellinen riski siitä, että tehdyt panostukset valuvat hukkaan. Jos tappiollisen kohdeyhtiön toiminta on lakannut, ei ole tarvetta pääomalle eikä kauppaan sisälly liiketaloudellista riskiä. Siten on luonnollista, että tappioiden käyttölupaa ei tipu, jos toiminta ei jatku.

Tapaus KHO 2013:178 koski keskinäistä kiinteistöyhtiötä. Verovirasto ja Helsingin HaO eivät myöntäneet lupaa pitäen kiinteistöyhtiötä lähinnä laskentayksikkönä eikä liiketoimintaa harjoittavana yhtiönä. Tappioiden kauppatavaraksi joutumisen näkökulmasta HaO perusteli luvan epäämistä sillä, että kauppatavaraluonteen arviointi on vasta toisijaista. Ensisijaisena HaO piti sitä, että omistajanvaihdokselle on liiketaloudellisia perusteita korostaen sitä, että lupa myönnetään vain poikkeustapauksessa. KHO palautti

---

¹⁸⁶ Nuotio 2012: 235, alaviite 766 korostaen päätöksen KHO 2010:21 merkitystä toteamalla, että se oli ainoa ratkaisu johon KHO ennakkoratkaisupyynnössään viittasi.

asian Verohallinnolle uudelleen käsiteltäväksi, koska KHO:n mukaan kiinteistöyhtiötä ei sen erilaisen luonteen perusteella voinut asettaa eri asemaan muihin yhtiömuotoihin nähden. KHO viittasi perusteluissa noudattamaansa tulkintakäytäntöön, jonka mukaan lupa voidaan myöntää, ”jos yhteisö tai yhtymä jatkaa omistajanvaihdoksen jälkeen toimintaansa ja omistajanvaihdokselle on olemassa liiketaloudellisia tai siihen rinnastettavia syitä”. Lisäksi edellytetään, etteivät tappiot ole muodostuneet kauppatavaraksi. KHO:n mukaan tulkintakäytännön mukaiset edellytykset olivat olemassa.

Julkaistussa oikeuskäytännössä ei esiinny tapauksia, jossa lupa olisi evätty sillä perusteella, että tappioiden katsottaisiin joutuneen kauppatavaraksi. Sen sijaan julkaisemattomissa ratkaisuissa tapauksia on jonkin verran¹⁸⁷. Tapauksessa KHO 14.11.2008 2870 (ei julk.) hammaslääkäripalveluista tuottanut yhtiö oli hankkinut osakevaihdolla tappiollisen yhtiön. Kohdeyhtiössä oli tapahtunut omistajanvaihdoksia vuosina 2004–2006. Sille oli vahvistettu tappioita 15,5 miljoonaa euroa. Ne olivat peräisin ennen omistajanvaihdosta lakanneesta ohjelmistoliiketoiminnasta, jonka yhtiö oli myynyt ulkopuoliselle taholle. KHO piti HaO:n päätöksen voimassa, eikä katsonut asiassa esitetyn omistajanvaihdokselle erityisiä syitä, joiden vuoksi tappioiden vähentämisoikeus olisi ollut yhtiön näkökulmasta tarpeen. KHO ei varsinaisesti ilmaissut käsityksensä, että kyseisessä tapauksessa tappiot olivat joutuneet kaupankäynnin kohteeksi.

Helsingin HaO:n ratkaisussa 28.4.2010 10/0467/6 oli kyse konserniyhtiöiden välisestä järjestelystä ja siitä, milloin konsernisuhteen katsottiin syntyneen. HaO:n katsoi konsernisuhteen olleen olemassa jo ennen omistajanvaihdosta. Lisäksi HaO totesi, ettei kaupassa ollut kyse ostetuista tappioista ja niiden muodostumisesta kauppatavaraksi. Tämän pohjalta vahvistuu näkemys siitä, että luvan saanee helpommin, kun tappiot ovat kertyneet ainakin pääosin vasta omistajanvaihdoksen jälkeen. Näin tappiot eivät ole siirtyneet kaupan myötä eivätkä siten ole olleet kauppatavarana.

---

¹⁸⁷ Tapausta KHO 14.11.2008 T 2870 ja muita julkaisemattomia tapauksia on esitelty esim. Nuotio 2012: 232–236. Se että tapauksia ei ole julkaistu voisi viitata siihen, että tapaukset ovat juridisesta näkökulmasta melko selviä ja siten ”epäkiinnostavia”.

Vaasan HaO:n ratkaisussa 9.12.2009 09/0698/3 käsiteltiin yhtiöiden tekemää osakekan-
nan esikauppasopimusta. Sen mukaan kaupan ehdoksi oli asetettu muun muassa, että
kohdeyhtiö saa tappioiden käyttöoikeuden omistajanvaihdoksesta huolimatta. Lupa
myönnettiin perustellen omistajanvaihdosta pääomarakenteen tervehdyttämällä ja tap-
pioiden tarpeellisuudella kohdeyhtiön kannalta. Käyttöluvan myöntämisen johdosta Ve-
ronsaajien oikeudenvallontayksikkö (VOVA) valitti hallinto-oikeuteen ja esitti, että
tappiot ovat muodostuneet kauppatavaraksi, kun kaupan ehdoksi oli asetettu vähennys-
oikeuden säilyminen. Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen eikä pitänyt esikauppasopi-
muksen ehtoa kategorisena esteenä luvan myöntämiselle.¹⁸⁸

VOVA on perustellut valituksia tappioiden ”tarpeettomuudella”: TVL 122.3 § edellyt-
tää, että tappiot ovat tarpeen yhtiön toiminnan jatkumisen kannalta. Vasta-argumenttina
voi esittää, että tappioiden vähäinen määrä alleviivaa sitä, etteivät ne ole spekulatiion
kohteena olevaa kauppatavaraa.¹⁸⁹

5.3. Tappioiden tarpeellisuus ja määrä

Ratkaisu KHO 2017:51 ja siinä KHO:n esittämä kanta vahvistaa käsitystä, että tappion
määrä ei normaalitilanteessa nykyisen oikeuskäytännön mukaan vaikuta luvan myöntä-
misharkintaan. Pääasiaratkaisu koski siirtohinnoitteluoikaisun takia tehtävää verotetta-
van tulon oikaisua verovelvollisen vahingoksi. Tällä on luonnollisesti vaikutusta vahvis-
tetun tappion määrään. Tapaus ei suoranaisesti liittynyt poikkeuslupasäännösten sovel-
tamisedellytyksiin, mutta sen perusteluissa KHO vahvistaa käyttämällään ilmaisulla¹⁹⁰
sitä näkemystä, että tappion määrä ei nykyisellään vaikuta luvan myöntämisharkinnassa.
Lisäksi KHO toteaa käyttölupia koskevasta nykyisestä oikeuskäytännöstä, että nykylin-
jan mukaan tappioiden määrällä ei ole normaalitilanteessa vaikutusta luvan myöntämi-

---

¹⁸⁸ Lainvoimatiedot tarkistettu KHO:sta. KHO 28.10.2013 T 3384 (ei julk.): ei muutosta, lainvoimainen.

¹⁸⁹ Nuotio 2012: 245, alaviite 802.

¹⁹⁰ ”... tappion määrällä ei normaalisti ole vaikutusta luvan myöntämisharkinnassa...”

selle. Tappion määrä vahvistetaan lupaharkinnasta erillisenä asiana, ja se voi myös muuttua luvan myöntämisen jälkeen.

Aiemmassa oikeuskäytännössä KHO 2010:21 selostusosassa todetaan, että tappioiden määrä ei ollut vähäinen, joten niiden katsottiin olevan tarpeen yhtiön toiminnan jatkamiselle. Yhtiölle oli vahvistettu kahdelta verovuodelta yhteensä 82 466 euron tappiot. Tappioiden menettämiseen johtanut omistajanvaihdos oli tapahtunut ulkomaisen omistajarakenteen muutosten yhteydessä. Realistisen tulkinnan näkökulmasta olisi aika väittää, että kansainvälisen konsernirakenteen muutoksiin lähdetäisiin näinkin vähäisen verohyödyn saavuttamiseksi. HaO:n ratkaisuperusteluissakin todetaan, että asiassa ei ole ilmennyt seikkoja, joiden perusteella tappiot olisivat muodostuneet kauppatavaraksi.

5.4. Toiminta päättyy, toiminnan luonne muuttuu tai toimiala vaihtuu

Poikkeuslupaa ei myönnetä, jos kohdeyhtiön liiketoiminta ei jatku¹⁹¹. Säännöstä sovelletaan samoin, kun päättyneen ja uudelleen alkaneen liiketoiminnan välissä on kulunut pitkäaikainen aika. Vanhemmassa oikeuskäytännössä asiaa on esillä ratkaisussa KHO 1977 II 513. Yhtiön toiminta käsitti ensin meijeri- ja vähittäismyymälätoimen harjoittamista. Toiminnan päättyttyä yhtiöllä oli 9 vuotta ilman toimintaa, jonka jälkeen aloitettiin pakastetukkukauppa. Yhtiön ei tällöin katsottu jatkavan aiemmin lopetettua liiketoimintaa.¹⁹²

Tapauksessa KHO 1998:20 yhtiö oli saanut 10.3.1995 poikkeusluvan tappioiden vähentämiseksi. Hakemuksessa yhtiö oli ilmoittanut toimialakseen varastokalusteiden ja muiden metallialan tuotteiden valmistuksen ja myynnin. Toimintaa jatkettiin omistajanvaihdoksen jälkeen osana kansainvälistä konsernia. Kuitenkin keväällä 1995 valmistustoiminta siirtyi toiselle konserniyhtiölle, ja yhtiön liiketoiminta muuttui yhtiön omista-

---

¹⁹¹ Näin mm. Nuotio 2012: 236 ja siinä esitellyt tuomioistuinratkaisut.

¹⁹² Nuotio 2012: 258, alaviite 836.

man kiinteistön vuokraukseksi. KHO katsoi, että yhtiön poikkeuslupahakemuksessa esittämät tiedot eivät enää vastanneet todellisuutta, joten tilanteen muuttumisen takia tappiot voitiin jättää verotuksessa vähentämättä myönnetystä luvasta huolimatta. Jos hakemuksessa annetut tiedot eivät vastaa todellisuutta tai jos tilanne on olennaisesti muuttunut, Verohallinto voi jättää tappiot vähentämättä¹⁹³. Saatu lupa on siten aina ehdollinen.

KHO 1998:20 tilanteen kaltainen ongelma voi syntyä myös silloin, kun on kyse tulolähdejako-probleemasta. Mikäli verovelvollisen tekemä oletus tulon kuulumisesta tarkoitettun tulolähteen piiriin ei olekaan oikea tai se on olosuhteiden takia muuttunut, saattaa tulolähteelle vahvistetun tappion määrä muuttua tai tulolähde olla kokonaan joku muu kuin oletettu.¹⁹⁴

5.5. Oikeuskäytännön arviointia ja kritiikkiä

Poikkeuslupapäätöksiä koskevia ratkaisuja julkaistaan eri oikeusasteista harvakseltaan. Selittävä tekijä voi olla pitkään lähes samankaltaisena voimassa ollut lainsäädäntö. Toisaalta tämä pakottaa miettimään, voisiko verkkainen julkaisutahti olla merkki lupakäytännön höllentymisestä?

Edellä on esitetty joitakin TVL 122.3 §:n mukaiseen poikkeuslupaan liittyviä oikeustapauksia. Arvioitaessa ennakkopäätösten painoarvoa tulkintakäytännön kuvaajina tulee huomioida ratkaisun julkaisu. Julkaistu päätös on merkki siitä, että KHO tai HaO on

---

¹⁹³ Tapaukseen viitataan myös ohjeessa Verohallinto 2016: osa 5.1. Samoin Myrsky & Malmgren 2014: 80 toteavat VML 84 ja 85 §:n mukaisen ennakkoratkaisuun liittyen, että on sekä toimittava hakemuksessa tarkoitettulla tavalla että varmistettava esitettyjen asioiden todenmukaisuus. Sama pätee poikkeuslupahakemukseen.

¹⁹⁴ Tämän kysymyksen merkitys jatkossa jää vähemmälle, kun tulolähdejako kaavailun mukaan poistuu vuoden 2019 alusta lukien.

pitänyt ratkaisua ylipäättään merkityksellisenä. Jos päätöksestä on julkaistu vain osa, sisältyy valintaan sisältöä painottava viesti. Oikeuskirjallisuudessa on suhtauduttu varovaisesti sellaisiin ratkaisuihin, joista ei ole annettu edes lyhyttä ratkaisuselostetta.¹⁹⁵ Toisaalta ennakkopäätösten osalta ei ole aina selvää täydentääkö se vanhaa tulkintakäytäntöä vai linjaako uutta^{196, 197}.

Tapauksessa KHO 29.4.2010 T 975 (ei julk.) poikkeusluvan edellytysten ei katsottu täyttyneen ja kauppoja pidettiin *tavallisina osakekauppoina*. Jos kauppa olisi tehty esimerkiksi suunnatulla osakeannilla, jonka seurauksena yhtiö olisi saanut lisää pääomia, lopputulos olisi voinut olla yhtiön kannalta positiivinen. Ratkaisun perusteluissa viitattiin myös osakekaupoissa käytettyyn hintatasoon. Tällainen perustelu on hieman erikoinen, sillä osakkaiden käydessä keskenään kauppaa yhtiö ei missään tilanteessa hyödy suoraan omistajien keskinäisten omistussuhteiden muutoksesta – oli hinta mikä hyvänsä. Kaupan jälkeen isomman omistusosuuden saaneet omistajat voivat tehdä yhtiötä edistäviä toimia, jotka voivat olla *erityinen syy* luvan myöntämiseksi. Kovin ankara tulkinta tällaisessa tilanteessa voisi käytännössä estää sen, että joku osakas, joka ei voi sitoutua yhtiön tarvitseman rahoituksen antamiseen, voisi luopua omistuksestaan. Tämä ei liiketaloudelliselta näkökannalta tarkasteltuna ole tarkoituksenmukaista eikä TVL 122.3 §:n *ration* mukainen.

Jos yhtiössä ei tapahdu omistajanvaihdosta, kukaan ei kyseenalaista tappiontasausmekanismia sinänsä. Tappiontasausta ei sinänsä pidetä erityisenä verotuksellisenä etuna¹⁹⁸. Tappion hyödyntämiseen sisältyy erilaisia rajoituksia, kuten 10 vuoteen rajattu hyödyntämisaika. Sen kuluessa verovelvollisen on kyettävä kerryttämään riittävästi verotettavaa tuloa, jotta tappiot eivät ehdi vanhentua. Tämän takia tappioiden käyttölupaa ei tulisi nähdä poikkeuksellisenä veroetuna tavanomaisissakaan osakeluovutuksissa, mikäli

---

¹⁹⁵ Määttä 2014: 234.

¹⁹⁶ Määttä 2014: 317.

¹⁹⁷ Yleensä ennakkopäätösten arvioinnista ja hyödyntämisestä Myrskyn (2011) Ennakkopäätökset verotuksessa. Lyhyt artikkeli aiheesta Myrsky 2007: 850–862.

¹⁹⁸ VM:n (2017a) selvityksessä TVL 122.3 §:n mukaista tappioiden käyttölupaa ei mainita listattaessa erilaisia verotukia. Myöskään Määttä (2007) ei sitä mainitse.

tilanteessa ei käydä kauppaa vahvistetuilla tappioilla. Tulkinnassa tulisi painottaa realistista tulkintatapaa: liiketaloudellinen argumenttien ja yritystoiminnan realiteettien soisi saavan korostetun aseman tulkinnassa tiukan formaaliuden sijaan¹⁹⁹. Realistinen tulkintatapa, jossa liiketaloudellisten syiden huomioiminen on etusijalla, edellyttää irrottautumista tiukasta legalismista²⁰⁰. TVL 122.3 §:n soveltamisessa voitaisiin ottaa soveltamisasenteeksi tarkoitus- ja tavoitelähtöinen eli teleologinen tulkintatapa²⁰¹. Toisaalta jos normi asettaa tiukat soveltamisedellytykset ja suppeasti tulkittavan poikkeuslupasäännöksen sisältämiä rajoittavia elementtejä tulkitaan laajentavasti, tulee arvioida sitä, min-kälaisia esteitä lainsäätäjät tahtoo tai tahtomattaan asettaa yritystoiminnalle. Tarkkara-jaista normia ja sen soveltamisedellytyksiä on aina mahdollista lieventää – tai kiristää – lainsäädäntöteitse.

Aiemmassa lupakäytännössä tappioiden käyttöluupa oli sidottu EVL 6b §:n soveltamisalaan. Luovutettavien osakkeiden tuli olla EVL 6b §:ssä tarkoitettuja käyttöomaisuusosakkeita. Nykytulkinta ja TVL 122.3 §:n soveltamisala on huomattavasti laajempi eikä luvulle enää aseteta näin tiukkoja rajoituksia.²⁰² Käyttöomaisuusosakkeiden verovapaiden luovutuksiin sisältyy EVL 6.1.1 §:ään kirjattu rajoitussäännös. Vanha tulkinta rajaisi aina pääomasijoittajan tekemät kaupat ulkopuolelle eikä poikkeuslupaa voitaisi myöntää. Toisaalta jos käyttöomaisuus-luonnetta vaadittiin kaikilta luovutuksilta, yksiyssijoittajan luopuessa omistuksesta tappioiden käyttöluupaa ei koskaan myönnetty.

Luovutettavien osakkeiden luonteeseen on liittynyt toinenkin rajoittava tekijä. Mikäli osakekaupalla irrotettiin varoja osakkaan yksityistalouteen, lupaa ei pääsääntöisesti saanut.²⁰³ Riski tappioiden lopullisesta menettämisestä lienee edelleen suurin tällaisissa tilanteissa. Yhtiö itse ei käytännössä hyödy mitenkään, jos osakkeilla käydään kauppaa, ellei uusi omistaja tuo yrityksen toimintaan mukaan jotakin *erityistä*, esimerkiksi tarpeellisia rahoituskanavia, taloudellisesti hyödynnettävää kontaktiverkostoa tai uutta

---

¹⁹⁹ Tikan 1972: 125–130 esittämään nojaten: Tikka jakaa normit formalistisesti ja realistisesti tulkittaviin.

²⁰⁰ Mehtonen 2005: 361.

²⁰¹ Immonen 2011: 470–471 kuvatessaan EVL 52h §:n tulkintahaasteita.

²⁰² Kukkonen 2010: 364; Kukkonen ym.2014: 164–166.

²⁰³ Kukkonen 2010: 364 viitaten Verotiedotteeseen 2/1999.

osaamista. Toisaalta yhtenä erityisenä syynä on jo pitkään pidetty sukupolvenvaihdostilannetta, jossa uusi omistaja mahdollistaa toiminnan jatkumisen²⁰⁴. Myöskään näissä tilanteissa yhtiö ei ”hyödy” omistajanvaihdoksesta, mutta lupa silti yleensä myönnetään. Vaikka Verohallinnon ohjeessa ja oikeuskäytännössä yhtenä *erityisenä syynä* pidetään sukupolvenvaihdosta, siltä ei edellytetä, että viestikapulan vaihdos tehdään TVL:n tai perintö- ja lahjaverolain (PerVL) soveltamisedellytysten puitteissa. Jatkaja saanee olla siten myös muu kuin TVL 48.1.3 §:ssä mainittu tai PerVL 11 §:n tarkoittama jatkaja.

Tarpeellisuusharkinta ei näytä olevan TVL 122.3 §:n sanamuodosta huolimatta kovin ankara. Tältä osin viitataan esimerkiksi ratkaisun KHO 2017:51 perusteluihin, joissa todetaan, että tappioiden määrällä ei nykyisellään ole käytännössä vaikutusta luvan myöntämiseen. Nykytulkinnan mukaan käyttöluvan tarpeellisuutta ei enää mitattane tappioiden määrästä, vaan arviointikriteerinä olisi yksinomaan toiminnan jatkaminen. Sen perusteella tappioiden käyttöluva voi olla TVL 122.3 §:n edellyttämällä tavalla tarpeen, kun tappioyhtiön toimintaa jatketaan. Mikäli hankkivan yrityksen luonne tai taloudellinen asema (vakiintunut ja varakas vs. riskinen kasvuyritys ja talous vaakalaudalla) vaikuttaisivat tulkintaan, tätä voitaisi pitää verojärjestelmältä edellytettävän syrjimättömyyden vaatimuksen vastaisena. Hyvältä verojärjestelmältä edellytetään tietynlaista ”ohjaamattomuutta” – neutraliteettia. Kuitenkin käyttölupaprosessiin liittyvä epävarmuus ja tulkintakäytäntö väkisinkin ohjaavat toimintaa²⁰⁵. Nämä seikat voivat ohjata käyttämään liiketaloudellisesti perustellumman menettelyn sijaan jotakin toista menetelmää, joka näyttäisi tarjoavan edullisemman verokohtelun. Toisaalta on pidettävä mielessä, että jonkin menettelyn valinta vain verotuksellisten syiden takia voi johtaa VML 28 §:n soveltamiseen. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa tosiasiaa määräysvalta on jo siirtynyt tulevalle omistajalle kauppakirjan ja mahdollisen osakassopimuksen määräysten myötä. Tilanteessa omistajanvaihdoksen toteutumishetkeä teknisesti tarkastellen myöhennetään käyttämällä esimerkiksi lainajärjestelyitä hyväksi, jotta

---

²⁰⁴ SPV-tilanteet mainitaan erityisenä syynä myös uusimmassa ohjeistuksessa, kts. Verohallinto 2016, osa 3.1. Poikkeusluvan myöntämisen edellytykset.

²⁰⁵ Esim. omistajanvaihdoksesta voi olla kannattavaa pidättäytyä, kunnes tappiot on ehditty käyttää kohdeyhtiössä.

tappiot saadaan vähennettyä kohdeyhtiössä ennen TVL 122.1 §:n tarkoittamaa omistajanvaihdosta.

Oikeuskäytännön mukaan ostajan henkilöllä ei näyttäisi olevan ratkaisevaa merkitystä luvan saamisessa. Ainoastaan konserniyhtiöiden osalta on todettu, että lupa konsernin sisäisissä kaupoissa on hellinnyt helpommin. Tärkeämmäksi näyttää muodostuvan ostajan toiminta omistajanvaihdoksen jälkeen. Kun uusi omistaja parantaa yrityksen toimintaedellytyksiä antamalla rahoitusta, sitoutumalla yhtiön kehittämiseen tai muuten, oikeus tappioiden käyttämiseen on *tarpeen* yhtiölle ja lupa irronnee helpommin. Passiivinen osinkovirran odottelu ei auta yhtiötä. Toisaalta myös omistajien keskinäisten omistussuhteiden muutokset voivat johtaa TVL 122.1 §:n tarkoittamaan omistajanvaihdokseen, vaikka uusia osakkaita ei olisikaan tullut mukaan²⁰⁶.

Toteutetun omistajanvaihdoksen jälkeen sekä kohdeyhtiön että ostajayhtiön toiminta voi muuttua nopeastikin, kun liiketoimintasuunnitelma tai ympäröivät olosuhteet muuttuvat kaupan jälkeen. Jotta aiemmin saatu lupapäätös sivuutetaan tai tehty lupahakemus evätään, toiminnan muutokselta vaadittaneen, että toiminta muuttuu kokonaan muuksi kuin liiketoiminnaksi²⁰⁷. Yritystoiminnan luonteen säilymistä samana ei edellytettäne tiukasti. Tiukka suhtautuminen toimialan muutoksiin tarkoittaisi liiketaloudellisten näkökohden sivuuttamista²⁰⁸. Saksassa tappioiden tasaamisen yhtenä edellytyksenä omistajanvaihdokseen liittyen on ollut, että yhtiö ei vaihda toimialaa omistusoisuuden hankintaa seuraavien viiden vuoden aikana²⁰⁹. Näin tiukkojen edellytysten asettaminen sopii kovin huonosti yhä kiihtyvällä tahdilla muuttuvaan liiketoimintaympäristöön.²¹⁰

---

²⁰⁶ Verohallinto 2016, osa 1.2. Samoin KHO 29.4.2010 T 975, *tavanomainen osakekauppa*, johon ei liittynyt luvan saamisen edellytyksenä olevia *erityisiä syitä*.

²⁰⁷ Järvenoja 2007: 375. Samoin tapaus KHO 1998: 20: EVL-toiminta päättyi ja yhtiö jatkoi elämää kiinteistöä vuokraavana yhtiönä.

²⁰⁸ Järvenoja 2007: 375; Mehtonen 2005: 368 käyttäen termiä tavoiterationaalisuus. Mehtonen lisäksi korostaa realistinen tulkintatapa, ja samalla kritisoiden Aulis Aarnion näkemystä todeten, että taloustieteilijää ei tulisi sysätä vain ”ulkoisen tarkkailijan rooliin”, kuten Aarnio esittää.

²⁰⁹ Nuotio 2012: 200–204.

²¹⁰ Toisaalta suomalaisenkin verojärjestelmään sisältyy samankaltainen TVL 48.5 §:än mukainen rajoite, jonka nojalla sukupolvenvaihdokseen liittyvä tuloverotuksessa saatu verohuojennus menetetään, jos toiminnan jatkaja luovuttaa saamansa omaisuutta edelleen viiden vuoden sisällä ensimmäisestä luovutukses-

6. OMISTAJANVAIHDOKSEEN VALMISTAUTUMINEN JA SEN TOTEUTUS TAPPIOLLISESSA KASVUYRITYKSESSÄ

6.1. Verosuunnittelun haasteita

Arjen liiketoiminnassa huomio luonnollisesti kiinnittyy myynnillisiin, tuotannollisiin ja toiminnallisiin haasteisiin. Laskentatoimeen ja veroasioihin liittyvät ehkä epämääräisen tuntuiset riskit saattavat jäädä vähemmälle huomiolle²¹¹. Koska sekä veroasioiden hallinta että laskentatoimi ylipäätään ovat yritykselle tukitoimintoja, on ihan ymmärrettävää, että toisinaan käy jälkikäteen ilmi tilanteita, joissa olisi voinut toimia toisinkin²¹². Veroasioita ei silti kannata tyystin sivuuttaa. Vero-oikeudellisen osaamisen yhdistäminen liiketoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen vähentää taloudellisia riskejä²¹³. Etukäteissuunnittelulla voidaan välttää ilmeisimmät karikot. Toisaalta veroasioiden suunnittelu on väistämättä epävarmalla pohjalla: täyttä varmuutta voi olla mahdoton ennakoita²¹⁴. Maailma muuttuu, verolait muuttuvat, verokannat muuttuvat. Tosin kohtalainen varmuus on saavutettavissa vero-oikeudellisella osaamisella²¹⁵.

Verolakien muodostaman kokonaisuuden heikko tuntemus voi ohjata verovelvollista toimimaan lain sanamuodon muodollisesti sallimalla tavalla, mutta kuitenkin toisaalla

ta. Rajoite ei siten ole ihan yhtenevä Saksan tiukkaan sääntöön, koska se ei edellytä, että toimintaa jatketaan koko tuon ajan – puhumattakaan samasta toimialasta.

²¹¹ Laukkanen (toim.) 2007: 311 toteaa, että toisin kuin moni muu asia, harvaa muuta asiaa kasvuyritykseen on *pakko* hankkia kuin toimivaa taloushallintoa. Teoksessa Honkinen ym. (2016) on kattava yleisesitys kasvuyrityksen juridiikasta. Verotus ja laskentatoimi mainitaan vain sivulla 175 asioina, joita tulee ottaa huomioon yrityskaupan due diligence-tarkastuksessa.

²¹² Näin esim. tahaton tappioiden menettäminen omistajanvaihdoksen takia. Tämä korostuu erityisesti välillisen omistajanvaihdoksen osalta, jonka vaikutus kohdeyhtiön tappioiden vähennysoikeuteen voi tulla yllätyksenä kohdeyhtiölle. Immonen 2011: 9 verosuunnittelun monisäikeisyydestä yritysjärjestelyissä todeten, että tappioiden menetys voi viedä pohjan muuten järkevältä yrityskaupalta.

²¹³ Määttä 2014: 62. Verolain tulkintaongelmien identifiointi ja hallinta ovat hyvän verosuunnittelun kulmakiviä. Niiden laiminlyönti voi tulla kalliiksi.

²¹⁴ Mehtonen 2005: 424, alaviite 167 todeten, että liiketaloudellisiin päätöksiin liittyy aina jonkinasteinen epävarmuus.

²¹⁵ Myrsky & Rabinä 2015: 60–61. Varmuutta voi lisätä hakemalla VML 84 tai 85 § mukaisen ennakkoratkaisun, jonka avulla veroriskiä voi pienentää, muttei poistaa täysin. Ennakkoratkaisua ei aina ehdi hakea tai toisaalta ratkaisun sisältö ei välttämättä miellytä hakijaa.

oikeusjärjestyksessä tai oikeuskäytännössä erilailta tulkittuun tilanteeseen²¹⁶. Pelkästään verotuksellisten syiden takia minkä tahansa asian tekeminen on aina heikolla pohjalla. VML 28 §:n yleisen veronkiertosäännöksen perusteella keinotekoisiiin toimiin voidaan puuttua, ja tehty oikeustoimi voidaan sivuuttaa verotuksessa. Tällainen tulkintarajojen etsintä on sinänsä sallittua, mutta näin toimiessaan verovelvollisen on syytä tiedostaa ottamansa taloudellinen riski.

Yrityksen strategialla voidaan perustella esimerkiksi tehtäviä yrityskauppoja tai -järjestelyjä. Tällainen perustelu on vero-oikeudellista ydinosaamista.²¹⁷ Haasteensa tällaiseen perusteluun tuo se, että strategia ei aina ole kirjallisessa muodossa ja varsinkaan ajantasainen. Kuitenkin vain todelliseen strategiaan tai muuhun liiketaloudelliseen syyhyn perustuva aineisto voi olla vero-oikeudellisen tarkastelun kohteena.²¹⁸ Jos perustelua tukevaa asianmukaisesti dokumentoitua aineistoa ei ole kirjallisessa muodossa, voi syntyä houkutus luoda sopivaa aineistoa jälkikäteen ongelmien ajankohtaistuttua.

EVL 52a–f §:ien mukaiset yritysjärjestelyt ovat lähtökohtaisesti veroneutraaleja eli niillä ei pääsääntöisesti ole suoria verovaikutuksia. TVL 122 §:n sisältää tarkoituksella rajoitteita, joiden tarkoitus on estää verotustappioiden hankkiminen ja hyödyntäminen eli kaupankäynti tappioilla. Näitä ei pidä yrittää kiertää EVL 51a–f §:ien mukaisilla yritys-järjestelyillä esimerkiksi apuyhtiöitä käyttäen. Säännöksen sanamuodon mukaisen, mutta *ration* vastaisen edun tavoittelu ei ole oikea lähtökohta. TVL 122.3 §:n mukainen lupamenettely ja siihen sisältyvä harkinta karsivat ”törkeimmän veronminimointivariaatiot”²¹⁹.

---

²¹⁶ Immonen 2011: 13 sarjatoimien osalta, jolloin peräkkäin tehtyjä toimia käsitellään verotuksessa yhtenä kokonaisuutena osasten sijaan. EVL 52a–f §:in mukaisille yritys-järjestelyille tulee esittää verotuksesta riippumattomia liiketaloudellisia syitä.

²¹⁷ Mehtonen 2005: 121.

²¹⁸ Mehtonen 2005: 158.

²¹⁹ Termiä käyttää Tikka 1972: 155. Näin TVL 122.3 §:n voisi katsoa sisältävän normin sisäisen ”veronkiertopykälän”.

Mikäli tilanteessa on todellinen riski tappioiden menettämisestä, verovelvollinen voi asetetuissa rajoissa valita myös muita tapoja, kuin TVL 122.1 § tarkoittaman omistajanvaihdoksen. Verovelvollinen saa lakien asettamissa rajoissa valita edullisimman toteutamisvaihtoehdon. Verotus on VML 3.2 §:n mukaisesti vahvasti sidoksissa verovelvollisen kirjanpidolliseen tulokseen verovuoden aikana: verotettava tulos johdetaan verovelvollisen kirjanpidosta. Samoin EVL 54 §:ssä säädetään poistoista ja niiden sidonnaisuudesta kirjanpitoon. Veronsaajien tulee tyytyä verovelvollisen tekemään verotettavaan tulokseen ilman laajaa moiteoikeutta²²⁰. Valtaosa valinnoista on tehtävä suunnitelmallisesti ja osa toteutettava jo paljon ennen aiottua omistajanvaihdosajankohtaa. Varsinaisessa kaupantekotilanteessa on tarjolla vähemmän valintamahdollisuuksia.²²¹

Yritysjärjestelyn verosuunnittelu on aina monen muuttujan summa²²². Yrityksen elinkaaren eri vaiheissa samalla toteutustavalla voi olla huomattava erilaisia vaikutuksia. Yrityksen alkutaipaleen rahoitus hoituu usein omistajien taskuja kaivelemalla. Saadakseen oman pääoman ehtoista rahaa on annettava sijoituksen vastineeksi jonkinlainen omistusosuus. Ihan alkuvaiheessa omistuksen luovuttaminen on tuskin järkevää, koska silloin tulee luopuneeksi myös tulevaisuuden tuotoista samassa suhteessa. Toisaalta pelkästään omistajaehdoiseen rahoitukseen tyytyminen asettaa kasvulle katon, kun omistajien taskut eivät useimmiten ole pohjattomat. Siten tappioiden menettämiseen johtava omistajanvaihdos ei ole alkuvaiheen riski. Toisaalta vakiintunut yritys saa perinteistä lainarahaa jo niin hyvillä ehdoilla, ettei omistuksen luovutus pääoman hankkimiseksi ole välttämättä järkevää. Tappioihin vaikuttava omistajavaihdos voi siten olla aidosti ajankohtainen vasta lopullisessa irtautumisvaiheessa (*exit*), kun alkuperäiset omistajat luopuvat omistajuudesta.²²³

---

²²⁰ VML 28 §:n tulkinta tosin mahdollistaa veronkiertoon puuttumisen laajasti: ”asia ennen muotoa”-periaate ja oikeustoimen verotuksesta riippumattomien syiden puuttuminen voivat johtaa sen sivuuttamiseen verotuksessa.

²²¹ Myrsky ym. 2015: 340 jakavat verosuunnittelukeinot strategisiin ja taktisiin – pitkällä aikavälillä vaikuttaviin ja lyhyellä tähtäimellä toteutettaviin.

²²² Nuotio 2012: 12–13 todeten, ettei tappiontasaus ole mitenkään irrallinen ja itsenäinen verokysymys, vaan se nivoutuu tiiviisti muuhun verojärjestelmään. Siten verosuunnittelussa on otettava huomioon lukuisia muitakin näkökulmia kuin vain tappioiden käyttöoikeus kohdeyhtiössä. Kukkonen ym. (2014) on oivallinen yleisesitys pk-yrityksen verosuunnittelusta. Kirjassa käsiteltyjen teemojen moninaisuus osoittaa, että laadukas verosuunnittelu on laaja-alaista ja sisältää useita osa-alueita.

²²³ Yleisesitys kasvuyrityksen eri vaiheiden talousaasteista teoksessa Laukkanen 2007: 320–325.

Seuraavissa alaluvuissa listataan keinoja, joilla tappioiden menettäminen voidaan joko kokonaan estää tai pienentää tappioiden lopullisen menettämisen euromääräistä vaikutusta²²⁴. Luvussa 6.2. esitettävät työkalut ovat sellaisia, että niiden toteuttaminen vaatii ennakkointia eli ne tulee tehdä ennen TVL 122.1 §:ssä tarkoitettua omistajanvaihdosta. Luvun 6.3. alaluvuissa luetellut keinot ovat sidoksissa omistajanvaihdoksen tekniseen toteuttamiseen ja ajallisesti ajoittuvat välittömästi ennen sitä tai kaupan yhteydessä tehtäväksi. Keinot pyritään esittämään kronologisesti siten, että pisimmän reagointiajan vaativat keinot on esitetty lukujen sisällä ensimmäisenä.

6.2. Omistajanvaihdokseen valmistautuminen

6.2.1. Erilaiset osakkeet

Vakiintuneen tulkinnan mukaan TVL 122.1 §:n tarkoittama omistajanvaihdos (*yli puolet osakkeista*) lasketaan osakkeiden lukumäärän, ei äänimäärän perusteella²²⁵. OYL 3.1 §:n mukaisesti osakeyhtiöllä voi olla erilaisia osakkeita. Näillä voi olla erilaisia oikeuksia esimerkiksi osingon tai äänivallan suhteen²²⁶. Osakelajien erilaisuutta hyödyntäen on mahdollista siirtää määräysvalta yhtiössä ilman, että TVL 122.1 §:ssä tarkoitettu *yli puolet osakkeista* vaihtaa omistajaa, jolloin tappioiden vähennysoikeuden menettämiseen johtavaa saantoa ei tapahdu.²²⁷

---

²²⁴ Myrsky & Malmgren 2014: 77. Tarkastelussa on aina huomioitava myös muut verolajit kuin pelkkä tuloverotus. Tässä tutkielmassa pitäydytään silti pääasiassa rajauksen mukaisesti tuloverotuksen parissa.

²²⁵ KHO 3.7.1985 T 2922. Näin myös Kukkonen 2010: 363; Nuotio 2012: 159–171 painottaen useaan kertaan osakkeiden lukumäärän vaikuttavan äänimäärän sijaan.

²²⁶ Immonen ym. 2014: 228–232 erilaisesta oikeudesta osinkoon. Yleensä syynä erilaiset rahantarpeet riippuen omistajan taustasta (perustaja, omistajaksi sitouttamisen kautta tuleva työntekijä, sijoitusyhtiötä käyttävä, pääomasijoittaja jne.).

²²⁷ Nuotio 2012: 191–192 pitäen osakelajien hyödyntämistä oikeuskäytännössä vakiintuneesti hyväksytyinä toimintatapana, ja siten VML 28 §:n soveltamiskynnys tilanteessa olisi korkealla.

Verolakien kesken laskentatavoissa on eroja. TVL:n säännösten mukaan osakkeiden lukumäärä ratkaisee omistajanvaihdoksen määrää laskettaessa. EVL 52f §:n mukaisen osakevaihdon osalta äänimäärä on ratkaiseva. Näin EVL:n mukainen veroneutraali osakevaihto on mahdollista toteuttaa ilman tappioiden menettämistä.²²⁸ Tosin omistajuuden aitoa siirtämistä EVL 52.1f §:n mukaisen veroneutraalin osakevaihdon avulla rajoittaa 10 prosentin raja annettavassa rahavastikkeessa. Edellytyksenä on, että yhtiöiden identiteetti ei järjestelyiden myötä muutu, joten aito omistuksen luovutus on tarkoituksella tehty mahdottomaksi EVL:n mukaisen osakevaihdon avulla.

Vaikka TVL 122.3 §:n näkökulmasta osakkeiden erilaisuuden hyödyntäminen voi olla houkuttelevaa, myöhemmissä vaiheissa ongelmia voi syntyä erilajisten osakesarjojen yhdistämisessä, jos yrityksessä on kovin eriävät intressit eri omistaja- ja rahoittajatahoilla.²²⁹ Yhtiöön voi syntyä useita erilaisia omistajatahoja eri rahoituskierrosten seurauksena, ja niillä voi olla keskenään erilaiset oikeudet osakkeenomistajina²³⁰. Jos yhtiössä on useita erilajisia osakesarjoja, päätöksenteko saattaa kangistua, sillä OYL 5:27 ja 28 §:t asettavat rajoituksia päätöksenteolle osakkeeseen liittyvien oikeuksien muuttamista koskien.

6.2.2. Suostumuslauseke

Osakeyhtiöllä tulee olla OYL 2:3 §:n mukaisesti yhtiöjärjestys, jossa määrätään muun muassa yhtiön edustamisesta ja päätöksenteosta. Usein laaditaan myös osakkaiden keskinäisiä suhteita säätelevä osakassopimus, jossa voidaan määrätä tarkemmin edustamisesta ja liiketoiminnallisista seikoista. Osakassopimus ja yhtiöjärjestys on hyvä laatia samanaikaisesti²³¹. Yhtiöjärjestys on julkinen asiakirja, ja se on automaattisesti sitova

---

²²⁸ Kukkonen 2010: 353.

²²⁹ Immonen, Villa 2015: 170–171 erilajien osakesarjojen yhdistämisestä käsitellen mm. päätöksentekoa ja yhtiön omien varojen käyttöä kompensaatiossa vahvemman osakesarjan omistajille.

²³⁰ Honkinen ym. 2016: 69.

²³¹ Honkinen ym. 2016: 29.

yhtiön ja kaikkien osakkaiden näkökulmasta. Osakassopimus sitoo vain niitä, jotka ovat vapaamuotoisen ja -ehtoisen sopimuksen sopijaosapuolina.²³²

OYL 3:7–8 § mukaisilla lunastus- ja suostumuslausekkeilla torjutaan yleensä yhtiön tai muiden omistajien kannalta epäsuotuisien tahojen pääsyä osakkaaksi. Samoin näillä voidaan estää omistuksen pirstaloituminen tai päätösvallan liian voimakas keskittyminen yhden omistajan käsiin.²³³ Näiden lisäksi yhtiöjärjestyksen OYL 3:8 §:n tai osakassopimuksen²³⁴ mukaisella rajoitussäännöksillä voidaan estää yhteisön kannalta tahaton tappioiden menettäminen. Suostumuslausekkeen avulla edellytetään, että osakkeiden luovutukseen tarvitaan aina yhtiön suostumus, jotta kauppa voidaan tehdä²³⁵. Näin yhtiö voi kontrolloida kaikkien TVL 122.1 §:ssä tarkoitettujen saantojen määrää tappiovuositain. Yksittäiset omistajat eivät aina edes voi olla perillä omistajanvaihdoksesta kunkin tappiovuoden aikana tai sen jälkeen tapahtuneista kumulatiivisista omistajanvaihdoksista.²³⁶ Myös välillinen omistajanvaihdos voidaan ainakin teoreettisella tasolla pyrkiä estämään²³⁷.

Rajoituslausekkeiden käyttökelpoisuutta suojautumiskeinona TVL 122.3 §:n näkökulmasta vähentää niiden vaikutus mahdollisten sijoittajien kiinnostukseen. Epävarmuus kaupan toteutumisesta voi vaikeuttaa uusien osakkaiden mukaan tuleamista ja oman pääoman ehtoisen rahoituksen hankkimista. Jos suostumus tarvitaan kaikilta osakkailta, penseä taho voi halutessaan torpata kaikki kaupat.

6.2.3. Pörssilistaus

---

²³² Parviainen 2017: 113.

²³³ Immonen 2011:29–30; Parviainen 2017: 116.

²³⁴ Jos määräykset ovat osakassopimuksessa, yhtiön pitää olla sen osapuolena, jotta se oikeushenkilönä voisi antaa suostumuksen tai pidättäytyä siitä.

²³⁵ Suostumuksen antaa pääsääntöisesti yhtiön hallitus OYL 3:8.2 §. Yhtiöjärjestyksessä ja osakassopimuksessa voidaan päättää, että suostumus tarvitaan kaikilta tai määrätyltä osalta osakkaita.

²³⁶ Kts. Nuotio 2012: 163–164 omistajanvaihdosten kumulatiivisesta laskennasta sekä alaviitteessä 582 mainitut lähteet.

²³⁷ Tosin tappioyhtiön todellinen vaikutusvalta omistavan yhteisön päätöksiin voi olla aika ohutta ja jäädä vain näennäiseksi mahdollisuudeksi, jos osakkeet luovutetaan suostumuslausekkeesta huolimatta.

Pörssilistauksella näyttäisi saavan suojaa tappioiden menettämislä omistajanvaihdoksesta huolimatta. Poikkeuslupasäännös ja tappioiden menettäminen ei koske pörssi-yhtiöitä. TVL 122.2 § mukaan listattujen yhtiöiden osalta vain sellaiset saannot, jotka koskevat julkisen kaupankäynnin ulkopuolella olevia osakkeita ja osakesarjoja, lasketaan TVL 122.1 §:n mukaista omistajanvaihdosta ajatellen²³⁸. Kasvuyrityksen näkökulmasta keinon käytettävyyttä heikentää se, että vallitsevan tulkinnan mukaan vain pörssin päällylistalla noteerattu yhtiö ei menetä tappioiden vähentämisoikeutta TVL 122.1 §:n mukaisesti, mutta First North-listaus ei anna suojaa.

Mikä käytännön ero listauksilla on? Miksi päällylistalla oleva yritys saa vähentää tappiot, mutta First North-listalla oleva yhtiö ei? Listayhtiöiden erilainen kohtelu perustuu kauppaa käyvien osapuolten lähtökohtaiseen anonymiteettiin ja riippumattomuuteen²³⁹. Säänneltyllä markkinapaikalla kaupankäynnin kohteena oleville yritykselle on asetettu tiukemmat vaatimukset esimerkiksi raportoinnin suhteen. First North-lista on tarkoitettu erityisesti alkuvaiheen kasvuyrityksille, joilla ei ole vielä resursseja tai halua hakeutua päällylistalle. Yhtiö pystyy silti hyötymään listauksen tuomasta julkisuudesta, ja saa hankittua pääomia toiminnan kehittämiseen. Sijoittajat saavat mahdollisuuden omistaa yhtiötä ja pääsevät hyötymään kasvusta ja menestyksestä.²⁴⁰

Listautuminen helpottaa kaupankäyntiä osakkeilla, mikä puolestaan voi vilkastuttaa osakekauppoja. Tämä puolestaan voi johtaa siihen, että yhtiö joutuu useammin TVL 122.3 §:n tarkoittamaan tilanteeseen, jossa tappioiden säännönmukainen käyttöoikeus menetetään ja käyttölupaa tulee hakea. Omistajanvaihdoksen laskentatavan osalta on syytä huomioida kaksi asiaa. Ensinnäkin tehdään kunkin tappiovuoden osalta erikseen.

---

²³⁸ Nuotio 2012: 140.

²³⁹ Immonen 2011: 102. Pörssinoteeratun yhtiön on mahdotonta voi olla hankala pitää lukua omistajanvaihdoksista. Toisinkin voisi argumentoida: OYL 3:15 § määrää, että yhtiön on pidettävä osakasluetteloa. Tieto siis on yhtiöllä olemassa. Lisäksi pörssi-yhtiöitä koskien säädetään arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 6. luvussa. Sen 6:1 §:n mukaan arvo-osuuksia ei numeroida. Tämä tosin pätee myös ns. esilistoilla noteerattuja sekä kaikkia muitakin yhtiöitä, joiden osake on merkitty arvo-osuusjärjestelmään OYL 3:14a §:n perusteella.

²⁴⁰ Leppiniemi & Lounasmeri: luku 11. Arvopaperimarkkinoiden sääntely.

Laskentatapa on kumulatiivinen eli kaikki omistajanvaihdokset *tappiovuonna tai sen jälkeen* lasketaan. Toiseksi, jos samoilla osakkeilla tehdään useita kauppvoja, osakkeet lasketaan luovutukseksi vain yhden kertaalleen. Koska samoilla osakkeilla tehdyt kaupat otetaan huomioon vain kertaalleen kunkin tappiovuoden osalta, TVL 122.1 §:n tarkoittama omistajanvaihdos ja tappioiden käyttöoikeuden menettäminen First North-listauksen yhteydessä on siten vältettävissä. Tämä voidaan toteuttaa siten, että yli 50 % omistava *ankkuriomistaja* pitää jatkuvasti hallussaan vähintään puolet yhtiön osakkeista.²⁴¹ Toisenlainen tulkinta tai käytäntö johtaisi hakemusrunsaan First North-listattujen yhtiöiden osalta.

First North-listalla listatun yhtiön näkökulmasta tahaton tappioiden lopullinen menettäminen mahdollinen, mikäli tämä tulkitaan *tavalliseksi omistajanvaihdokseksi*²⁴². Pörssi-kaupassa luonteensa mukaisesti tehdään juuri näitä tavallisia omistajanvaihdoksia, kun sijoittajat siirtävät omistuksia yhtiöstä tai varallisuuserästä toiseen. Jos sijoittajat käyvät keskenään kauppaa tappiollisen yhtiön osakkeilla, on hankala nähdä yhtiön näkökulmasta, että kaupan osalta olisi esitettävissä TVL 122.3 §:ssä vaadittavia *erityisiä syitä*.

Toisaalta voidaan ajatella, että julkisessa kaupankäynnissä kukaan yksittäinen omistaja ei pääse suoraan hyötymään vahvistetuista tappioista eikä vaara niiden joutumisesta kaupankäynnin kohteeksi ole relevantti. Kaikki omistajat hyötyvät tappioista välillisesti, kun yhtiön ei tarvitse käyttää varojaan vastaiseen veronmaksuun. Vaaraa lain tarkoituksen vastaisten etujen tavoittelusta ei juuri ole, kun sijoittajat tekevät kauppvoja puhtaasti yhtiöstä sijoituskohteena kiinnostuneina.²⁴³

6.2.4. Poistot

---

²⁴¹ Verohallinto 2016, osa 1.3. Tilanteessa tahattoman tappioiden menetyksen voisi estää suostumuslaus-
sekkeella, mutta tämä tuskin tulee kyseeseen ”melkein-listatun” yhtiön osalta, kun kaupankäynnistä tulisi
liian kankeaa.

²⁴² Termiä käytetään ratkaisussa KHO 27.4.2010 T 975.

²⁴³ HE 201/1998; Tikka ym. Yritysverotus I-II, luku 23, alaluku *Omistussuhteiden muutokset*.

KPL 3:5–11 §:ien mukaan useana vuonna tuloa tuottavien hyödykkeiden hankintamenot tulee jaksottaa eri vuosille. Kirjanpitoa varten laaditaan poistosuunnitelmaa ja poistot on tehtävä alkuperäisen suunnitelman mukaisina²⁴⁴. Verotuksessa poistoille annetaan vuosittainen maksimipoiston määrä. Minimipoistoa ei TVL:ssa eikä EVL:ssa ole määritetty. Verovelvollinen voi siis valita joko enimmäispoiston tai minkä tahansa sen alittavan määrän verotuksessa vähennettäväksi. Loppuosa vuosipoistosta jätetään vähentämättä. Tätä kutsutaan poistojen hyllyttämiseksi verotuksessa.²⁴⁵

EVL mahdollistaa erilaisia lisäpoistoja ja verotusperäisiä varauksia²⁴⁶. Verovelvollisen on mahdollista tehdä lisäpoistoja tai varauksia verotuksessa enintään kirjanpidossa vähennetty määrä. Lisäpoistot tehdään vain verovelvollisen vaatimuksesta. Vaikka tällaiset lisäpoistomahdollisuudet voivat olla normaalitilanteessa hyvä vaihtoehto, kannattaa niiden vaatimista tarkkaan harkita, mikäli yhtiössä on tiedossa tai tulevaisuudessa on mahdollisesti tapahtumassa TVL 122.1 §:n mukainen omistajanvaihdos.²⁴⁷

Hyllypoiston etuna on, ettei niiden käyttämiselle ole enimmäisaikaa. Tappioilla enimmäiskäyttöaika on TVL 119.1 §:n mukaan tappiovuoden jälkeiset 10 verovuotta. Mitä epävarmempaa on TVL 122.3 §:n mukaisen tappioiden käyttöluvan saanti, sitä suuremmalla syyllä hyllypoistojen hyödyntäminen tulee kyseeseen²⁴⁸. TVL:n mukainen omistajanvaihdos ei vaikuta hyllypoistojen käyttämiseen, joten poistojen hyllytys voi olla tappiollisen yrityksen omistajanvaihdokseen valmistauduttaessa perusteltua²⁴⁹.

Hyllypoiston ongelmana on se, että aikanaan hyllytetty määrä ei ole sellaisenaan käytössä tulevina verovuosina. EVL:n maksimipoistomäärää ei saa ylittää, vaikka aiemmin

---

²⁴⁴ Puhutaankin sumu-poistoista. Kirjanpidon poistosuunnitelmaa voidaan perustellusta syystä muuttaa, kuten omaisuuserän käyttöaika olennaisesti pitenee tai se tuhoutuu.

²⁴⁵ Kukkonen 2010: 107; Myrsky & Malmgren 2014: 71.

²⁴⁶ Tällaisia ovat ainakin 32, 40 ja 41 §:n mukaiset lisäpoistot. Samoin nk. kehitysalueiden korotetut poistot erityislakien 1262/1993, 222/2009 ja 699/2012 nojalla vuosina 1994–1997, 2009–2010 ja 2013–2016. Varauksista mainittakoon 49 §:n mukainen hinnanlaskuvaraus.

²⁴⁷ Kukkonen 2010: 108 ja 112–113; Myrsky & Malmgren 2014: 78 ehdottavat poistojen hyllyttämistä, jos halutaan estää tappioiden vanhentuminen.

²⁴⁸ Nuotio 2012: 225.

²⁴⁹ Kukkonen 2010: 111.

poisto-oikeutta olisi jätetty käyttämättä ja hyllytetty. Normaalitilanteessa, jossa omistajanvaihdoksia ei ole tiedossa tai jos on suuri varmuus siitä, että tappiot ehditään käyttäjän puitteissa käyttämään, poistojen hyllyttäminen ei EVL:n enimmäispoistosäännösten takia ole järkevää. Hyllypoistot eivät ole erityisen joustava kuluvarasto. Tappio on normaalitilanteessa verovelvollisen kannalta parempi vaihtoehto, koska se on täysimääräisesti käytössä heti seuraavana vuonna ja vähentää veronmaksun kassavaikutusta.²⁵⁰

6.2.5. Osakeanti ja suunnattu osakeanti

Tavallinen osakeanti, jossa kaikki omistajat saavat aiempaa omistusta vastaavassa suhteessa uusia osakkeita²⁵¹, ei ole TVL 122.1 §:ssä tarkoitettu saanto. Sen sijaan epätavallisin ehdoin toteutettu anti tai suunnattu osakeanti ovat säännöksen tarkoittamia omistajanvaihdoksia.²⁵² OYL 9:4.1 §:n mukaisesti yhtiö voi järjestää suunnatun osakeannin painavasta taloudellisesta syystä. Tavoitteena on usein yhtiön rahoitusaseman tai pääomarakenteen parantaminen. Yhtiön osakas pohja laajenee, ja sen johdosta kyky hankkia oman pääoman ehtoista rahaa paranee.²⁵³ Suunnatun osakeannin merkittävä tuotto yhtiön käyttöön pääomaa merkitsemällä osakkeet. Toisaalta uusi omistaja usein turvaa rahoituksen hankkimista tai itse antaa lainaa yhtiölle. TVL 122.3 §:n näkökulmasta nämä seikat ovat usein poikkeusluvan saamisen edellytyksenä olevia erityisiä syitä.

Antiosakkeiden osalta *yli puolet osakkeista* lasketaan hieman eri tavalla kuin tavallisten osakekauppojen kohdalla. Jos yhtiöllä on osakkeita 100 kappaletta, TVL 122.1 §:n tarkoittamalla tavalla yli puolet osakkeista on vaihtanut omistajaa, kun osakkeita on myyty 51 kappaletta. Antijärjestelyssä voidaan antaa osakkeita 101, koska määrää verrataan osakkeiden koko lukumäärään toteutetun annin jälkeen.²⁵⁴

---

²⁵⁰ Kukkonen 2010: 111.

²⁵¹ Uusannin puolesta puhuu myös antiosakkeiden vapautus varainsiirtoverosta, kts. VSVL 17 § ja HE 121/1996 esitetyt perustelut. Vanhoja osakkeita ostettaessa vero pitää maksaa.

²⁵² Nuotio 2012: 146.

²⁵³ Immonen 2011: 15–16.

²⁵⁴ Verohallinto 2016, osa 1.2.

Kuinka verolain näkökulmasta tulkitaan yleistä osakeantia, jonka ehdot ovat taloudellisesta näkökulmasta huonot? Voidaanko tällaisen antiin liittyvä omistajanvaihdos tulkita TVL 122.1 §:n näkökulmasta omistajanvaihdokseksi, jos omistussuhteet muuttuvat sen takia, että jonkun tahon on taloudellisesti järkevää jättää merkitsemättä antiosakkeita? Siten merkintäoikeutta huonoista antiehdosta huolimatta käytävällä on mahdollisuus kasvattaa suhteellista osuutta. Tällainen tilanne saattoi olla kyseessä Sponda Oyj:n yleisessä osakeannissa keväällä 2016. Taustalla oli Forum-kauppakeskuksesta tehty kauppa Föreningen Konstsamfundet r.f.:n kanssa. Sen yhteydessä oli sovittu, että myyjä tulee Spondan osakkaaksi Forum Fastigheter Kb:n kautta. Antiehdot olivat tavallisen sijoittajan kannalta heikot, koska osakkeita sai samanaikaisesti halvemmalla pörssistä eikä uusilla osakkeilla saanut osinko-oikeutta. Spondan tapauksessa merkintäoikeudesta luopuneet vanhat osakkaat olivat liiketaloudellisesti rationaalisia.²⁵⁵ Pienyhtiöissä tällainen ”huonoihin antiehtoihin” vetoaminen tuskin saisi hyväksyntää, koska sama intressipiiri käytännössä asettaa ehdot. VML 28 §:n soveltamiskynnys voisi tällaisessa tilanteessa olla melko matalalla.²⁵⁶

Yhtiö voi kerätä pääomia niin sanotun joukkorahoituksen avulla. Suomessa joukkorahoitus voi käytännössä olla vain sijoitus-, palkkio- tai lainapohjainen järjestely²⁵⁷. Osakeyhtiöoikeuden näkökulmasta sijoituspohjainen joukkorahoitus on verrattavissa osakeantiin, ja sitä pidettäneen TVL 122.1 §:n mukaisena luovutuksena. Tällaisen järjestämisessä TVL:n säädökset tulee ottaa huomioon siten, ettei sellaisen takia tahattomasti menetä oikeutta tappioiden vähentämiseen. Sen sijaan palkkiopohjainen rahoituskampanja on pikemmin tavallista myyntiä, josta saadaan maksu tulevilta asiakkailta ennakkomaksuna, eikä sillä ole vaikutusta tappioiden käyttöoikeuteen. Sijoituspohjainen, suurelle sijoittajajoukolle suunnattu lainajärjestely on EVL 6.2 §:n mukainen verovapaa pääomasijoitus.²⁵⁸

---

²⁵⁵ Tapausta kommentoi Lindström 2016.

²⁵⁶ Kukkonen ym. 2014: 297–298.

²⁵⁷ Honkinen ym. 2016: 73–74. Rahankeräyslain säännösten takia suomalaisyritykset eivät voi kerätä lahjoitusvaroja.

²⁵⁸ *ibid.*

Luovutettavien osakkeiden laadulla voi olla vaikutusta poikkeusluvan myöntämiseen. Verohallituksen kanta 1990-luvun lopulla oli, että tappioiden käyttö lupaa ei annettu, jos luovutettavat osakkeet eivät olleet EVL 6b §:n mukaisia käyttöomaisuusosakkeita. Lisäksi luvan myöntämiseen suhtauduttiin pidättyväisesti, jos omistajanvaihdoksella irrotettiin varoja osakkaan yksityistalouteen.²⁵⁹ Tämän perusteella voisi ajatella, että yleisesti luvan myöntämistä puoltaisi se, että luovutettavat osakkeet ovat uusia antiosakkeita, joita vastaan yhtiö saa uutta pääomaa. Vanhojen omistajien luopuessa omistuksesta ei yhtiö suoranaisesti hyödy omistajanvaihdoksesta. Toki itse omistajakannan muutos voi tuoda lisää osaamista tai verkostoja hyödyttämään yhtiön liiketoimintaa.²⁶⁰

6.2.6. Palkkaa ja osinkoa

Palkka vaikuttaa sekä kirjanpidolliseen että verotukselliseen tulokseen tai tappioon. Osinko vähentää yrityksen nykyarvoa, kun yhtiöön kertyneitä voittovaroja jaetaan omistajille. Sen sijaan osingonjako ei vaikuta yhtiön tuloksen laskentaan eikä tulevien vuosien tuotto-odotukseen.²⁶¹ Tulosta voi parantaa ja siten tappiota pienentää myös siten, että omistajille ei makseta palkkaa laisinkaan. Jos yhtiön kassatilanne on heikko, palkkoja voi myös kirjata tilikauden kuluksi ja taseeseen siirtovelaksi.²⁶²

Käyttökelpoisuutta tappiontasauksen näkökulmasta vähentää valinnan vaikutuksen pienuus. Yhden osakkaan palkkakäytännön vaikutus tulokseen ei ole kovin suuri, varsinkin jos yhtiö on kokoluokaltaan vähänkään suurempi. Toisaalta kasvuyhtiöllä ei välttämättä edes ole niin paljoa jakokelpoisia varoja, että aito valinta palkan ja osingon välillä olisi mahdollinen.

---

²⁵⁹ Nuotio 2012: 231, alaviite 759 ja siinä mainitut Verohallituksen tiedotteet.

²⁶⁰ Aiheesta Kukkonen 2010: 364.

²⁶¹ Teemasta yleisellä tasolla Myrsky 2013: 195.

²⁶² Kukkonen ym. 2014: 191, ja siinä esitetyt viittaukset tapauksiin KHO 1994 T 6179, KHO 1998 T 2370 ja KHO 2010 T 1164.

Osingon käyttöä puolestaan tukee se, että jakamalla yhtiöön kertyneitä voittovaroja yhtiön tasetta voidaan myös keventää ennen kauppaa, jolloin ostajan voi olla helpompi saada rahoitusta pienentyneelle kauppahinnalle. Keventäminen tehdään pääasiassa osinkoa jakamalla. Verotuksessa vahvistettavaan tappioon tällä ei ole vaikutusta.²⁶³

6.2.7. Liiketoimien ajoittaminen ja kulujen jaksottaminen

Verotettavaa tulosta parantavat toimet kannattaa tehdä ennen TVL 122.1 §:n tarkoittamaa omistajanvaihdosta. Samoin tappiota lisäävät toimet kannattaa lykätä mahdollisuuksien rajoissa toteutettavaksi vasta kaupan jälkeen. Näin määrä, joka mahdollisesti lopullisesti menetetään tai jonka hyödyntämistä koskee epävarmuus luvan harkinnanvaraisuuden takia, on pienempi.²⁶⁴

EVL 25 § mahdollistaa verovelvollisuuden vaatimuksesta tuotekehityskulujen aktivoinnin. Sille on asetettu kirjanpidollisesti tiukat edellytykset²⁶⁵. Aktivointipakkoa ei näiden osalta ole, joten TVL 122.1 §:n näkökulmasta voi olla järkevää pidättäytyä aktivoinnista²⁶⁶. Arvostamislain 3.4 § mukaisesti kaikki aktivoidut varallisuuserät, joilla on varallisuusarvoa, luetaan yhtiön varoiksi siitä arvosta, joka on tuloverotuksessa poistamaton hankintameno. Siten yhtiö voi tarvittaessa pienentää kirjanpidossa näytettävän ja verotuksessa vahvistettavan tappion määrää ja kerryttää taseeseen varallisuuseriä. Niitä voidaan tulevina vuosina käyttää pitkäaikaisena kuluvarastona, ja tarpeen tullen siitä tehtäviä poistoja voi verotuksessa jättää tekemättä eli hyllyttää.

Lisäksi EVL 20 §:n mukaan sellaiset ennakkoon saadut tuloerät, jotka määräytyvät *ajan kulumisen perusteella*, voidaan verovelvollisen vaatimuksesta jaksottaa useammalle vuodelle. Lähtökohta tässä on, että tulo kohdistetaan tässä maksuhetken verovuoden tu-

²⁶³ Äimä & Kujanpää 2013: 275.

²⁶⁴ Näin yleistasolla Nuotio 2012: 225.

²⁶⁵ Edellytyksistä tarkemmin KPL 5:1, 5:5 ja 5:5a §:ssä. Lisäksi Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös kehittämismenojen aktivoimisesta taseeseen 50/1998.

²⁶⁶ Kukkonen 2010: 106.

loksi. Tällaista vaatimusta ei kannata esittää, jos yhtiöllä on vahvistettuja tappioita.²⁶⁷ Toisaalta EVL 20 §:n mukaisella kertatuloutuksella on mahdollista kuitata tappioita ennen omistajanvaihdosta²⁶⁸. Sen sijaan vastaavia kuluja ei saa vähentää heti maksuhetkellä, vaan ne on kohdennettava oikein tulon kertymistä vastaaville vuosille (EVL 23 §)²⁶⁹.

6.3. Omistajanvaihdoksen toteuttaminen

6.3.1. Kaupan ajoittaminen

Tappiota tehneen yhtiön on edullista tehdä tappioiden vähentäminen mahdollisimman pian näyttämällä tulosta. Näin voidaan mahdolliseen omistajanvaihdokseen, jolloin tappioiden käyttämiselle tarvitaan poikkeuslupa.²⁷⁰ Jos omistajanvaihdoksen ajankohta on mahdollista valita, tappiot tulisi hyödyntää kokonaan kohdeyhtiössä ennen kauppaa. Mikäli kyseessä on konserniyhtiö, konserniavustuksen käyttö tappioiden kattamiseksi on tietyn edellytyksin mahdollista. Osingon käyttöä sisäisessä voitonsiirrossa ei tappiollisen yhtiön suuntaan kannata käyttää, koska yhtiöiden välinen osinko on verovaapa. Samoin konsernituen antaminen ei vaikuta verotettavaan tuloon eikä sillä voi katkaista tappioita.²⁷¹

Vahvistetun tappion määrään omistajanvaihdoshetkellä voidaan vaikuttaa tilikauden pituuden muuttamisella. Tappio vahvistetaan aina verovuodelta, ja VML 3.2 §:n mukaisesti vuoden aikana voi päättyä useampi tilikausi eli verovuosi²⁷². Tässä pätee kaksi tausta-ajatusta. Ensinnä jos yhtiö pystyy merkittävästi vähentämään tappioiden määrää omistajanvaihdosta ennen, tilikautta lyhentämällä omistajanvaihdoksen johdosta mene-

---

²⁶⁷ Tällaista tuloa voisi ohjelmistoalan kasvuyrityksessä olla lisenssi- tai käyttöoikeusmaksu tilanteessa, jossa itse ohjelmistoa ei luovuteta asiakkaalle, vaan pelkästään mahdollistaan sen käyttö (SAAS-periaate eli *software as a service*). Esim. Ossa 2011: 138.

²⁶⁸ Myrsky & Malmgren 2014: 235 huomauttaen tapauksesta KHO 2000 T 1696, että oikeus kertatuloutukseen ei ole täysin yksiselitteinen ja rajoitukseton.

²⁶⁹ Esim. Ossa 2011: 142.

²⁷⁰ Nuotio 2012: 85.

²⁷¹ Kukkonen 2007: 193.

²⁷² Myrsky & Malmgren 2014: 332

tettävien tappioiden määrä siten vastaavasti pienenesi. Toiseksi jos yhtiölle on kertymässä omistajanvaihdosvuodelta suuri tappio, yhtiö voisi lyhentää tilikautta siten, että tappio kertyisi vasta omistajanvaihdoksen jälkeiseltä tilikaudelta. Omistusjärjestelyn jälkeen kertyviin tappioihin TVL 122.3 §:n tarkoittama omistajanvaihdos ei vaikuta.²⁷³

Itse kaupan toteuttamisen ajankohdalla ei muutoin ole merkitystä tappioiden vähentämisen näkökulmasta. TVL 122.1 §:n sanamuodon mukaisesti ”tappiovuoden aikana tai sen jälkeen” tapahtuneet omistajanvaihdokset lasketaan.²⁷⁴ Tästä näkökulmasta aiottua omistajanvaihdosta ei ole järkevää siirtää myöhemmäksi. Tosin erilaisilla lainajärjestelyillä, kuten pääomalainaa antamalla, voi tosiasiassa myöhentää kaupan ajankohtaa, mutta pääomat voidaan saada yritystoiminnan käyttöön jo ennalta. Tällöin tappiot ehditään ehkä vähentää eikä yhtiöllä ole vahvistettuja tappioita omistajanvaihdoshetkellä. Mukaan tulevan sijoittajan näkökulmasta tämä ei välttämättä ole kovin houkuttelevaa. Lähtökohtaisesti vaihtovelkakirjalainan hankintahetki on TVL 45.2 §:n mukaan velkakirjan saantohetki. Omistajanvaihdoksen lykkääminen voi vaikuttaa omistajanvaihdoksen alkamishetkeen. Mikäli saanto lasketaan vasta todellisen omistussuhteen alkuhetkestä eli tässä lainan konvertointihetkestä, sillä on siten vaikutusta myös yksityissijoittajan luovutusvoitossa huomioitavaan hankintamenoon, jos siihen voidaan soveltaa TVL 46.1 §:n mukaista hankintameno-olettamaa.

6.3.2. Osake- ja liiketoimintakauppa

Yhtiön myynti voidaan tehdä joko osakekauppana tai myymällä sen liiketoiminta (substanssikauppa). Tilanteen arviointi on tasapainoilua myyjän ja ostajan eriävien intressien välillä. Myyjä kannalta osakekauppa saattaa olla houkuttelevampi, koska EVL 6b §:n edellytysten täytyessä mahdollinen myyntivoitto on myyjälle täysin verovapaa. Toi-

²⁷³ Ossa 2011: 241; Nuotio 2012: 190–191 ja viittaus ratkaisuun KVL 31.8.1989 nro 442 (ei julk.).

²⁷⁴ Tästä näkökulmasta on syytä ottaa huomioon vanha ratkaisu KHO 9.6.1976 T 2356, jota kommentoi mm. Andersson ym. 2014: 858. Tapauksessa osakekauppa oli tehty 21.6.1973, mutta omistusoikeus siirtyi vasta vuonna 1974, kun koko kauppahinta oli maksettu. Yhtiö sai vähentää vuonna 1973 vahvistetut tappiot, koska omistajanvaihdoksen katsottiin tapahtuneen vasta seuraavana vuonna.

saalta ostaja ei tällöin saa tehdä hankinnastaan poistoja, joita se voisi liiketoimintakaupassa ostamastaan omaisuuserästä tehdä. Tosin EVL 6b §:n mukaisen luovutuksen yhteydessä mahdollisesti syntyvästä liikearvosta ostaja saa tehdä poistoja EVL 7, 24 ja 54 §:ien nojalla²⁷⁵.

Substanssikauppaa tappiontasauksen näkökulmasta puoltaa se, että tappiot voidaan hyödyntää luovuttavassa yhtiössä²⁷⁶. Tällaisessa kaupassa myytävään liiketoimintaan liittyviä velkoja ei ole pakko siirtää. Ostaja voi ottaa velkoja vastatakseen, ja siten pienentää maksettavaa kauppahintaa.²⁷⁷

Tappioiden vähentämisoikeuden jättämistä yhtiöön voi pitää hieman ristiriitaisena tappiontasauksäännösten näkökulmasta. Se nimittäin edellyttää, että toiminta jatkuu TVL 122.1 §:n tarkoittaman omistajanvaihdoksen jälkeen. Liiketoimintakaupan yhteydessä ainakaan sama toiminta ei jatku yhteisössä, joka tappiot jatkossa vähentää. Näin ikään kuin väistetään tilanne, jossa tappioiden vähennysoikeus olisi lupamenettelyn takana. Tappioiden hyödyntäminen luovuttavassa yhtiössä edellyttää, että sillä on jatkossakin saman tulolähteen tuloja riittävästi, jotta se ehtii vähentää tappiot säädetyn käyttöajan puitteissa²⁷⁸.

6.3.3. Ehdollinen kauppa tai kauppahinta

Tappiollista yritystä myydessä kaupan ehdoissa voidaan varautua siihen, että tappioiden poikkeuslupaa ei välttämättä myönnetä. Tällöin kauppa voidaan tehdä ehdollisena ja näin vähentää ostajalle aiheutuvaa riskiä. Vaasan HaO:n ratkaisussa 9.12.2009 09/0698/3 tarkasteltiin tilannetta, jossa koko kauppa oli ehdollinen ja sen toteutuminen

---

²⁷⁵ Esim. KVL:2013/46 liikearvo on tällainen poistoon oikeuttava kirjaus, kunhan tehty myös kirjanpidossa.

²⁷⁶ Kukkonen 2007: 108–109; Kukkonen ym.2014: 138.

²⁷⁷ Immonen 2011: 36.

²⁷⁸ Valmisteilla oleva yhteisöjä koskeva tulolähdejaon poisto vähentää tappion hyödyntämisen esteitä. Aiheesta VM (2018).

sidoksissa tappioiden vähennysoikeuden myöntämiseen. Ratkaisun pohjalta ei voitane tehdä kovin pitäviä johtopäätöksiä yleisestä tulkintalinjasta ehdollisen kaupan osalta. HaO:n ratkaisuille ei perinteisessä oikeuslähdeajattelussa anneta kovin suurta painoarvoa, joten yhden ensiasteen ratkaisun pohjalta ei voi vetää kovin vahvoja johtopäätöksiä. Korostettu vero-oikeudellisen varovaisuuden periaate ehdollisen kauppahinnan käyttämisessä on siten paikallaan²⁷⁹.

Ratkaisussa ei suoranaisesti ollut kysymys kauppahinnan ehdollisuudesta. Kysymystä on pohtinut mm. Nuotio (2012) pitäen vahvistettuja tappioita ovat omaisuuseränä, joka siirtyy muiden tase-erien tapaan²⁸⁰. Tätä näkemystä tukee se, että muita vastaavanlaisia eriä²⁸¹ koskien ei ole esitetty epäilyksiä niiden joutumisesta spekulatiivisen kaupan käynnin kohteeksi. Yhtälailla muihinkin siirtyviin veroeriin tai muihin tase-eriin voi liittyä epävarmuutta niiden arvosta tai olemassaolosta. Jos tällaiseen riskiin varaudutaan ottamalla kauppakirjaan ehto kauppahinnan muuttamista alas- tai ylöspäin, sitä voitaneen pitää normaalina hinnoittelukysymyksenä eikä niinkään spekulatiivisena veroerien hankkimisena²⁸². Kaupalle on tällöin korostetusti kyettävä esittämään muita kuin verotukseen perustuvia liiketaloudellisia syitä.

Tase-erään, esimerkiksi vahvistettujen tappioiden hyödyntämiseen omistajanvaihdoksesta huolimatta, liittyvää riskiä voidaan vähentää ostajan näkökulmasta kolmella tavalla. Ensinnä erän arvo tai siihen liittyvä epävarmuus voidaan huomioida kauppahinnassa.

---

²⁷⁹ Myrsky & Malmgren 2014: 23 varoittaen vetämästä johtopäätöksiä yksittäisen oikeustapauksen perusteella. Pitäviä johtopäätöksiä voi alkaa vetämään ja periaatteita muodostamaan, kun useasta ratkaisusta ilmenee samansuuntainen oikeusohje.

²⁸⁰ Nuotio 2012: 232 todeten, että tappioiden rahallinen vaikutus on luontevaa ottaa lukuun kauppahinnassa ja laskelmissa. Toisaalta Nuotio 2012: 232, alaviite 762 suosittaa pidättyvää suhtautumista siihen, että ehdollista kauppahintaa koskevan ehto sisällytetään kauppakirjaan. Tämä tukee päätelmää, että ehdollisen kauppahinnan tai kaupan käyttäminen olisi epäilyttävää ja antaisi osviittaa tappioiden joutumisesta kauppatavaraksi.

²⁸¹ Esimerkiksi yhteisöveron palautus, laskennallinen verosaaminen, arvonlisäveron palautus tai velvollisuus palauttaa jo vähennettyjä arvonlisäveroja kiinteistöinvestointiin liittyvän tarkistusmenettelyn takia. Lisäksi todettakoon, että yhteisöveron palautus ja negatiivinen arvonlisävero palautetaan rahana, eikä tämän osalta ole yleisesti esitetty väitettä spekulatiivisesta veroerillä. Tosin näin voisi olla lopetetun liiketoiminnan osalta.

²⁸² Myrsky & Rabinä 2015: 348 käyttävät termiä veron vyörytys hintaan: tässä maksettavaan kauppahintaan. Yleisesti vyöryttämällä kuitenkin tarkoitettaneen asiakkaalta perittävään hintaan lisättävää kustannusta.

Toinen keino on verokustannuksen vyöryttäminen suoraan loppuasiakkaalta perittäviin hintoihin. Tällöin ostaja huomioi kustannuksen valmiiksi tuotto-odotuksessa, jonka se odottaa saavansa investoinnille. Ostaja huomioi aiheutuvan kustannuksen suoritteista jatkossa perimässään hinnassa. Kolmas keino on ehdollinen kauppahinta. Omistuskau-
passa kauppakirjaan liitetään tavallisesti tällainen ehto (vahingonkorvaus, hinnanalennus, kaupan purku), jolla varaudutaan mahdollisiin piileviin velkoihin tai vastuisiin.²⁸³
Tällöin kauppakirjaan otetaan ehto, jossa määritellään mekanismi hinnan muuttumiselle tai koko kaupan peruuntumiselle, mikäli poikkeuslupaa ei saada tai jokin muu vero tulee maksettavaksi.²⁸⁴

6.3.4. Sijoitus SVOP-rahastoon

Jos omistajien taloudellinen tilanne antaa myöden, yhtiö voi kerätä tarvitsemiaan pää-
omia erilaisilla oman pääoman ehtoisilla rahoituserillä. Näin TVL 122.1 §:ssä tarkoitettu tilanne voidaan ehkä välttää, jos omistajanvaihdosta ei tarvita lisäpääoman hankkimiseksi. Rahaa voidaan kerätä nykyisten omistajien lisäksi kerätä esimerkiksi velkojahoitoilta²⁸⁵. OYL 8:2 §:n mukainen SVOP-sijoitus ei vaikuta tappioiden käyttämiseen edellyttäen, että omistussuhteet eivät sijoituksen takia muutu²⁸⁶. Jos omistussuhteet muuttuvat, SVOP-sijoitusta pidettäneen TVL 122.1 §:n mukaisena saantona, ja se otettaneen saantona lukuun TVL 122.1 §:n mukaista omistajanvaihdoksen määrää laskettaessa.

---

²⁸³ Immonen 2011: 34–35. Tällaisen ehdon yhteydessä myyjän on hyvä varata itselleen oikeus osallistua verotuspäätöksiä koskevien vastineiden ja valitusten laadintaan.

²⁸⁴ Jälkivero, veronkorotus verovelvollisen vahingoksi esim. verotarkastuksen jälkeen tai muu piilevä verovelka, kiinteistöinvestoinnin alv-tarkistusmenettely, jolloin olosuhteiden muuttumisen takia aiemmin vähennettyä alv:a joudutaan palauttamaan.

²⁸⁵ Yleisohje SVOP-sijoitukseen liittyen Verohallinto (2017). Immonen ym. 2014: 80, SVOP-sijoituksen voi tehdä myös velkoja.

²⁸⁶ Immonen ym. 2014: 82–84 ja siinä esitellyt tapaukset KHO 2006:29 ja KVL 2008/9 (ei julk.). KHO:n ratkaisun mukaan SVOP-sijoitus oli verovapaa pääomasijoitus, kun tekijänä oli osakas. Tulkintakäytäntö ei ole täysin yhdensuuntainen ja yksiselitteinen: KVL 2008/9 ratkaisun mukaan SVOP-sijoitus ei ollut yhtiölle verovapaa, kun sijoituksen tekijänä oli

SVOP-sijoituksen etuna on sen tekemisen helppous. Yhtiön omaan pääomaan tehtävä SVOP-sijoitus ei vaadi rekisteröintiä, toisin kuin osakeanti, jossa osakkeiden lukumäärä muuttuu. Sijoitus vapaan oman pääoman rahastoon on sopimus yhtiön ja varojen antajan välillä. Vähäisen byrokratian lisäksi SVOP-sijoituksen etu on EVL 6.1.2 §:n mukainen verovapaus yhtiölle. Lähes kaikki yhtiölle siirrettävät pääomaerät ovat tuloverotuksessa verovapaita. Sen sijaan erän palauttamiseen osakkaalle sisältyy rajoituksia verovapauden suhteen. Varainsiirtovero SVOP-sijoituksesta ei tarvitse maksaa, koska siinä ei luovuteta arvopapereita.

6.3.5. Vaihtovelkakirja- ja pääomalaina

Osakeyhtiö voi hankkia pääomia erityisen vaihtovelkakirjalainan avulla. Se on oikeudellisesti laina, joka tyypillisesti kuitataan sovitun laina-ajan päättyessä vaihtamalla lainasaatava yhtiön osakkeiksi. Vaihto-oikeus on lähtökohtaisesti ehdoton, eli yhtiö ei voi vaikuttaa velkojan ratkaisuun.²⁸⁷

Pääomalaina on OYL 12. säännösten mukainen erityisehtoinen laina. Luonteeltaan se on vierasta pääomaa, mutta sen takaisinmaksuun sisältyvien erityisehtojen takia se voidaan tietyin edellytyksin lukea osaksi omaa pääomaa. Lainalla voidaan esimerkiksi vahvistaa omaa pääomaa tilanteessa, jossa jouduttaisiin tekemään OYL 20:23 §:n mukainen ilmoitus kaupparekisteriin oman pääoman menettamisestä.²⁸⁸

Lainainstrumenttien käyttökelpoisuutta osakeyhtiön pääoman vakauttajana lisää menettelyjen on matala byrokratia. Koska osakkeiden lukumäärä ei muutu, rekisteröintiä ei vaadita. Erityisesti pääomalaina on käyttökelpoinen työkalu tilanteessa, jossa yhtiö vaarassa menettää oman pääoma eikä tilanteessa haluta ottaa osakkaita. vanhat omistajat eivät pysty lisärahoittamaan.

---

²⁸⁷ Leppiniemi & Lounasmeri, luku 4. Rahoitusmarkkinat, alaluku Joukkovelkakirjalainat.

²⁸⁸ Kukkonen ym.2014: 109.

OYL 12:1.3 §:n perusteella pääomalaina voidaan velkojan suostumuksella vaihtaa yhtiön osakkeisiin eli konvertoida laina yhtiön omistukseksi. Yhtiöoikeudellisesti tässä on kyse kuittauksesta²⁸⁹. Vaihtovelkakirjan vaihto osakkeisiin ei ole TVL 45.2 §:n eikä EVL 6.4 §:n mukainen luovutus, josta yhtiölle syntyisi verotettavaa tuloa²⁹⁰. Toisaalta omistusaika TVL 45.2 §:n perusteella lasketaan alkavan jo vaihtovelkakirjan saannosta.

TVL:n tappiontasausäännösten näkökulmasta ei ole aivan yksiselitteistä, mikä katsotaan lukuun otettavan saannon tapahtumisajankohdaksi. Vaihtovelkakirjalainan luonteen takia sen muuttaminen myöhemmin omistukseksi on pääsääntö. Sen sijaan pääomalainan osalta ei voitane ajatella, että se otettaisiin saantona lukuun jo lainasopimuksen solmimishetkellä. Pääomalainaa käytetään erityisesti oman pääoman vakauttamistyökätluna, eikä sitä säännönmukaisesti muuteta omistukseksi yhtiössä. Laina maksetaan lähtökohtaisesti takaisin. Tulkinta pääomalainan konvertoinnin osalta lienee sillä tavoin pidättyväinen, että TVL 122.1 §:n omistajanvaihdos katsotaan tapahtuvan lainan konvertointihetkellä.

Vaikka lainan konvertointi osakkeiksi ei ole em. lainkohtien mukainen luovutus, tästä ei voitane tehdä analogiaa, että kyseessä ei olisi TVL 122 §:n tarkoittama luovutus. Mikäli tällainen lainan muuttaminen omistukseksi ei olisi luovutus, vesittäisi se kokonaan säännöksen tarkoituksen ja vaikutuksen. Tästä näkökulmasta vaihtoa käsiteltäneen uusantiosakkeen tavoin. Yhtiö voi myös antaa hallussaan olevia omia osakkeita velkoja vaihdossa vastineeksi.

Lainalle maksettava markkinatilanteeseen verrattu normaalitasoinen korko on yhtiölle vähennyskelpoinen. Liian suurena omistajalle maksettuun korkoon liittyy peitelty

---

²⁸⁹ Immonen ym. 2014: 74.

²⁹⁰ Kts. KVL 57/2000. Samoin Vaasan HaO 22.10.2014 14/0380/1, kun lainasuhde oli todellinen. Sen sijaan tapauksessa Vaasan HaO 26.9.2000 00/0385/5 katsottiin menettelyn muodostavan sarjatoimen, eikä sillä katsottu olevan ei olleen väitettyjä liikeloudellisia perusteita. Tilanteessa sovellettiin silloista Verotuslain (482/1958) 56.1 §:n mukaista veronkiertosäännöstä.

osingon riskin. Tulossuunnittelun näkökulmasta on huomioitava, että toisin kuin korot, maksetut osingot eivät ole vähennyskelpoisia. Siten käyttämällä lainajärjestelyjä omistajanvaihdoksen sijaan, kunnes tappiot on saatu hyödynnettyä, voidaan yhtäältä pienentää käyttö lupaa vaativien tappioiden määrää tai toisaalta välttää TVL 122.3 §:n tarkoittama omistajanvaihdos kokonaan.²⁹¹

---

²⁹¹ Kukkonen ym. 2014: 110.

7. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1. Tappiontasaus kasvuyritysten näkökulmasta

Kasvuyritys eroaa ”perinteisestä” yrittäjyydestä erityisesti riskinottohalukkuudellaan. Nopea kasvu edellyttää isoa riskinottoa, johon etenkään yksinyrittäjällä ei aina ole taitoa, kykyä tai taloudellisia resursseja.²⁹² Kovaa kasvua tavoittelevalla toiminnalla on tyypillistä, että liiketoiminnan kulut juoksevat, mutta liikevaihto saattaa olla olematonta. Siten on aika luonnollista, että toiminnan kirjanpidollinen ja verotuksellinen tulos ovat tappiolla.²⁹³ Perinteisemmässä liiketoiminta-asetelmassa tilanne on monesti toinen: liiketoimintaa saattaa pyöriä alusta asti oman kannattavan liiketoiminnan toiminnan tulovirralla. Tällöin yhtiö ei käytännössä joudu tilanteeseen, jossa tappioille vaaditaan TVL 122.3 §:n tarkoittama käyttöluupa. Toisaalta vanhemmalla yhtiöllä voi olla taseessa omaisuutta, jonka turvin se voi turvata asemiaan ja vaikeuttaa uusien yritysten pääsyä markkinoille ja siten jäykistää yrityskehityksen mukautumista uuteen tilanteeseen²⁹⁴. Samoin vakavaraisella yhtiöllä ei välttämättä ole samanlaista tarvetta muuttaa osakasrakennetta.

Koska markkinatilanteen tai markkinoiden yleistä kasvua suuremman kasvun tavoitteeluun liittyy iso riski, tällaisiin yrityksiin sijoittava ottaa tietoisesti taloudellisen riskin. Peukalosääntönä on esitetty seuraavaa: noin 50 % sijoituskohteista menettää arvonsa täysin. 25 % aiheuttaa sijoittajalle kohtalaisen tai merkittävän tappion. Noin 25 % sijoituksista on voitollisia, ja arviolta joka 10 % voidaan pitää huippuonnistumisena, josta tuleva vuotuinen tuotto-odotus pitkällä aikavälillä on noin 20–25 %.²⁹⁵ Tyypillinen ensimmäinen rahoituskierrös, jolla yritys hakee pääomia kasvun rahoittamiseen, on sellainen, jossa yhtiöön saadaan sijoittajalta 1–2 vuoden käyttöpääomaa vastaava summa. Tästä vastineeksi sijoittaja saa tyypillisesti 10–30 % omistusosuuden. Pääomapanostuksen turvin yhtiö erimerkiksi pyrkii saamaan tuotteen markkinoille, kehittämään nykyistä

---

²⁹² Järvinen, Kari 2017: 33.

²⁹³ Parviainen 2017: 21.

²⁹⁴ Myrsky 2013: 192.

²⁹⁵ Parviainen 2017: 15.

tuotetta, vahvistaa yrityksen henkilöstöä tai valmistautuu seuraavaan rahoituskierrokseen tai yhtiöstä irtautumiseen (*exit*).²⁹⁶

Mukaan tulevan sijoittajan motivaatio riskipitoisen sijoituksen tekemiseen liittyy usein sijoitussalkun tasapainottamiseen. Kovien riskien vastapainoksi on tarjolla vielä kovempia tuottoja – joskus. Sijoittaja pyrkii ennustamaan tulevaisuuden toimialoja ja parhaita sijoituskohteita.²⁹⁷ Yritystoiminnan riskit konkretisoituvat kasvuyrityksessä. Onnistumisen todennäköisyys on häviävän pieni, mutta onnistuessaan realisoituvat voitot kompensoivat otetun riskin moninkertaisesti.²⁹⁸

Toimiva verojärjestelmä parantaa osaltaan yritysten toimintaedellytyksiä. Verojärjestelmästä on todettu, että se ei sisällä kasvua tukevat elementtejä²⁹⁹. Nykyisellään se ei huomio aloittavaa yritystä juuri mitenkään.³⁰⁰ Tappiontasausjärjestelmä on pääosin peräisin 1960-luvun lopulta. Ensimmäisiä tappiontasauslainsäädöksiä laadittaessa yhteisöjen verotus oli kireää. Vastapainoksi erilaisten vähennysten ja vähennyskelpoisten varaus-ten valikoima oli laaja.³⁰¹ Toimintaympäristö on muuttunut tuona aikana melkoisesti, mutta tappiontasausjärjestelmälle ei ole tehty perustavanlaatuisia kokonaisuudistusta. Tarve sen uudistamiselle on tunnustettu laajalti, ja se saa asiantuntijoiden parissa kannatusta³⁰². Toisaalta tuloverolain 122.3 §:n on kirjoitettu niin avoimeksi, että *lain tulkinnassa ja soveltamisessa voidaan ottaa huomioon toimintaympäristön muutokset ilman, että lakia itsessään muutetaan*. Siten lakimuutos ei ole kasvuyritysten erityispiirteiden huomioon ottamisen takia välttämätön. Muutoksen aiheuttaman tulkintaepävarmuuden

---

²⁹⁶ Honkinen ym. 2016: 69–70.

²⁹⁷ Parviainen 2017: 65–68 ja 11.

²⁹⁸ Järvinen ym. 2017: 34: ”omilla valinnoillaan voi vaikuttaa lottoarvonnan tuloksiin”.

²⁹⁹ Ukkola ym. (2009).

³⁰⁰ Teemasta myös Myrsky 2013: 365–366 todeten, että verojärjestelmä ei huomio aloittavaa yritystä käytännössä mitenkään. Tosin AlvL 14a luvun mukainen alv-alarajahuojennus madaltaa kynnystä aloittaa pienimuotoinen liiketoiminta, ja sitä voidaan pitää Myrskyn peräänkuuluttamana aloittavan yrityksen huomioimisena. Alarajahuojennusta tosin sovelletaan vain pienimuotoiseen liiketoimintaan.

³⁰¹ Kattava esitys suomalaisen yhteisöverotuksen kehityksestä Myrsky 2013: 219–249. Lisäksi Andersson ym. 2014: 836 mainiten mm. varastovarauksen, jota muodostettiin hyvinä vuosina ja vastaavasti purettiin huonoina.

³⁰² Aiheesta kirjoittaneet mm. Tähtinen 2007: 288 ”Mitä perusteellisemmin poikkeuslupasäännösten sisältöä ja systemaattista asemaa verosäännöksissä pohtii, sitä ilmeisemmäksi mielestäni tulee itse lainsäädännön selventämisen tarve.”; Ukkola ym. 2009:32, 46–49; Nuotio 2012: 377–392; Myrsky 2013: 365.

aiheuttama haitta voisi olla suurempi, kuin pykälän sanamuodon sisällön karsimisen kautta saavutettava tulkinta-alan laajentuminen olisi.

Ilmeisesti vuoden 2019 alussa toteutuva yhteisöjä koskeva tulolähdejaon poistaminen³⁰³ ei juurikaan auta kasvuyhtiötä. Niillä ei luonteensa takia useimmiten ole nykyisen tulolähdejaon mukaista TVL-tulolähteen tuloa³⁰⁴. Kasvuvaiheen yrityksiltä puuttuu useimmiten sellainen omaisuusmassa, josta TVL-tulolähde yleensä muodostuu. Jos tällaista omaisuutta olisi, se investoitaisiin kasvuun eli EVL-tulolähteen tuloa kerryttämään³⁰⁵. Siten tilanne, jossa varhaisen vaiheen kasvuyritys maksaa tuloveroa esimerkiksi henkilökohtaisen tulolähteen tulosta samalla, kun EVL-tulolähde on kasvuponnistelujen takia raskaasti tappiollinen, on lähinnä teoreettinen.

Kasvuyrityksen toimintaedellytyksiä parantava uudistus voisi olla esimerkiksi kasvuvaiheen toimintavaraus, joka siirtäisi tuloverorasitusta myöhemmäksi vastaisi paremmin maksukykyisyysperiaatetta. Asiaa selvitettiin Sipilän hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti, mutta toistaiseksi tämän suuntaiset hankkeet on haudattu.³⁰⁶

Verojärjestelmän tarkasteleminen laajemmin kasvuyritysten näkökulmasta voisi avata hedelmällisiä teemoja jatkotutkimukselle. Vero-oikeudellisen tutkimusmenetelmän yhdistäminen taloustieteellisiin tutkimusmenetelmiin voisi tuoda lisätietoa verojärjestelmästä kokonaisuutena, kun sitä tarkastellaan kasvuyrityksen lähtökohdista. Tutkimuksella voisi selvittää, mitkä tekijät nykyisessä verojärjestelmässä mahdollisesti estävät kasvua ja kasvuyritysten kehittymistä. Nykyisellään verojärjestelmän ei ole katsottu si-

---

³⁰³ VM (2018): Valtioneuvoston kanslia 2015, liite 1 sivu 3. Hallitusohjelman esityksen mukaan tulo ja tappio vahvistettaisiin edelleen tulolähteittäin, mutta osakeyhtiö saisi vähentää yhden tulolähteen tappion muiden tulolähteiden mukaan vahvistettavasta verotettavasta tulosta. Tässä on nähtävissä siirtymistä TVL 60 ja 131–134 §:ien mukaisen henkilöverotuksen alijäämähyvityksen suuntaan.

³⁰⁴ Kukkonen ym.2014: 18.

³⁰⁵ Laukkanen (toim.) 2007: 315 todeten, että omistaja usein sijoittaa kasvuyhtiön tuottaman varallisuuden kasvun rahoittamiseen; Myrsky 2013: 193: jakamattomat voitot ovat yksi tärkeä investointien rahoituslähde.

³⁰⁶ Asiaa esitti Nuotio (2012).

sältävän nopeaa kasvua tukevia elementtejä³⁰⁷. Tutkimuksen avulla voisi selvittää, mitkä olisivat tällaisia kasvua tukevia tekijöitä ja kuinka sellaisia voitaisi luoda. Oikeudellisen tutkimuksen metodina voisi olla esimerkiksi oikeusvertailu, johon liittyisi vahva taloustieteellinen tausta-ajatus.

Vain muutos on pysyvää! Toteamus koskee yhtäläillä verojärjestelmää kuin yritysten toimintaympäristöä. Yhteiskunnalliset ja taloudelliset ilmiöt muuttavat muotoaan ja painottuvat eri aikoina eri tavoin. Myös verovelvollisten aktiivinen verorasituksen minimointikeinojen kehittäminen pakottaa verojärjestelmää muuttumaan.³⁰⁸

7.2. Poikkeuslupasäännöksen kehittämisestä

Mikäli TVL 122.3 §:ä lakia muutetaan, poikkeuslupasäännöksen kehittämistyössä pidettävä mielessä lain *ratio*. Säännöksen kannalta tärkeintä on spekulatiivisten yrityskauppojen torjunta, joissa tappioyhtiöitä hankitaan vain verosuunnittelun takia. Suppea ja liian tarkkarajaisesti muotoiltu normi vesittäisi harkintaprosessin tarkoituksen. Siksi veroviranomaiselle annetun harkintavallan on säilyttävä, ja lain sanamuodon tulee jatkossakin olla joustava ja realistisen tulkinnan mahdollistava. Lisäksi lainkohdan kehittämisessä olisi otettava huomioon muutokset toimintaympäristössä ja muualla verojärjestelmässä.

TVL 122.3 §:n kehittämistyössä voitaisi karsia soveltamista rajoittavia ja tulkinnanvaraisia elementtejä siten, että tappioiden käyttöä ei enää jätettäisi myöntämättä kuin aivan poikkeustilanteissa, jossa tappioiden joutuminen kauppatavaraksi on ilmeistä.

---

³⁰⁷ Ukkola ym. (2009).

³⁰⁸ Määttä 2014: 39 kuvaten säännöksiä staattisiksi ja kovin hitaasti muuttuviksi todeten samalla, että elämän kokonaisuudessaan kaikkea muuta. Terävämpää kritiikkiä esittää Mehtonen 2005: 369 todetessaan EVL:n kieltä ja sanavalintoja arvioiden, että tulkintakäytäntöä voi perustellusti väittää maailmankultaan kapea-alaiseksi.

Näin on esimerkiksi tilanteessa, jossa yhtiölle on vahvistettu tappioita, sen toiminta ei jatku ja yhtiön arvo näyttää muodostuvan käytännössä vain vahvistetuista tappioista.

Poikkeuslupasäännöksen sanamuoto voisi noudatella ilmaisultaan niukkaa peruslinjaa ollen asiasisällöltään esimerkiksi seuraava³⁰⁹:

Verohallinto voi hakemuksesta myöntää luvan 1. momentissa mainitusta omistajanvaihdoksesta huolimatta, jos hakija osoittaa, etteivät tappiot ole olleet kaupankäynnin kohteena.

Näin muotoiltuna TVL 122.3 § voisi sanamuodoltaan lähentyä EVL 52h §:ssä käytettyä ilmaisua, joka kuuluu seuraavasti: ”Lain 52 ja 52 a–52 g §:ssä olevia säännöksiä ei sovelleta, jos on ilmeistä, että järjestelyjen yksinomaisena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on ollut veron kiertäminen tai veron välttäminen.” Käytännössä veronkiertosäännös edellyttää, että yritysjärjestelyille tulee esittää liiketaloudellisia perusteita, jotta niitä ei sivuuteta verotuksessa.³¹⁰

Ehdotetun sanamuodon etuna olisi lain *ration* ilmeneminen säännöksen sanamuodosta. Poikkeuslupamenettelyn tarkoitus on spekulatiivisten yrityskauppojen torjunta. Nykyisin TVL 122.3 §:n edellyttämä *tarpeellisuus*, joka nykyisin tarkoittaa kohdeyhtiön toiminnan jatkumista, voidaan ilmaista lain esitöissä ja vahvistaa oikeuskäytännössä. Toimiva poikkeuslupanormi voidaan rakentaa ilman tulkintaa rajoittavia ilmaisuja sellaiseksi, että säännöksen käytettävyys tai soveltamisen tehokkuus ei kärsisi. Erityisiä syitä ei siten enää vaadittaisi, vaan lupaharkinnassa keskityttäisiin tutkimaan omistajanvaihdoksen todellisia motiiveja ja tavoitteita, joiden perusteella arvio tehtäisiin. Tappiollisen yhtiön omistajanvaihdokselle olisi jatkossakin pystyttävä esittämään muita kuin verotuksellisia syitä. Nämä syyt voisivat olla erilaisia liiketaloudellisia tai muita oikeudellisia perusteita, jotka osoittavat, että yhtiötä ei ole hankittu sen tappioiden takia.

---

³⁰⁹ Ukkola ym. 2009: 49 ehdottivat samansuuntaista muutosta ko. lainkohtaan.

³¹⁰ Immonen 2014: 30 todeten, ettei järjestelyjen tule olla itsetarkoitus, vaan osa keinovalikoimaa, jolla yritys vastaa toimintaympäristön muutoksiin.

Verojärjestelmän selvyuden ja sitä kautta koetun oikeudenmukaisuuden kannalta voisi olla hyvä, että lain sanamuodon mukaisia, mutta systemaattisesti soveltamistilanteissa syrjäytettäviä elementtejä, poistettaisiin lakitekstistä. Tällöin lakitekstit vastaisivat paremmin ehkä jo pitkään sovellettua käytäntöä³¹¹. Ratkaisun KHO 2017:51 perustelutekstin johdosta voidaan todeta, että tappioiden määrällä sinänsä ei ole nykyisen käytännön mukaan vaikutusta luvan myöntämiselle³¹². Olisiko sen johdosta syytä poistaa kuollut kirjain lainkohdasta? Koska tappioiden määrä ei enää vaikuta samalla tavoin kuin aiemmin oli, nykytulkinta tarkoittanee, että kohdeyhtiön edellytetään jatkavan toimintaansa omistajanvaihdoksen jälkeen. Silloin tappioiden vähennysoikeuden katsotaan olevan lainkohdan edellyttämällä tavalla tarpeen yhtiön kannalta. Samaa tarkoittaa lain *ration* ilmaisema tarkoitus pyrkiä ehkäisemään tappioiden muodostumista kauppatavaraksi. Tällainen tilanne on ilmeisimmin käsillä, kun yhtiön toiminta on loppunut ja yhtiön arvo muodostuu pääasiassa sille vahvistetuista tappioista.

Poikkeuslupa-termin hautaaminen oikeuskielestä ja ohjeistuksesta voisi olla perusteltua, koska lupien myöntämisprosentti niin korkea³¹³. Oikeuskielessä vakiintuneesti käytetty termi on omiaan johtamaan harhaan, että olisi kyse jostakin aivan poikkeuksellisesta menettelystä, ja että lupa myönnettäisiin vain poikkeustapauksessa. Kyseessä ei ole mikään muusta verojärjestelmästä irrallinen ja sinänsä poikkeava menettely. Lupamenettelyn avulla TVL 119 §:n pääsääntö palautuu sovellettavaksi, mikäli kauppaan ei sisälly epäasianmukaisia elementtejä ja nykyisellään edellytettäviä erityisiä syitä on. Kyse ei ole erityisestä veroedusta tai rahallisesta verotuesta, jonka hakija saa harkinnanvaraisena³¹⁴. Pykälässä käytetyn sanamuodon ”erityisestä syystä” asemesta voitaisi käyttää myös ilmaisuja ”muita kuin verotuksellisia syitä” tai ”omistajanvaihdokselle esitetään

---

³¹¹ Yleisesti aiheesta Määttä 2014: 317 esittäen, että vakiintunut oikeuskäytäntö voidaan 1) säätää laiksi tai 2) mainita uuden lain esitöissä kuvaamassa lain tarkoitusta.

³¹² KHO 2017:51 tiivistelmän kolmas tekstikappale: ” Koska tappion määrällä ei normaalisti ole vaikutusta luvan myöntämisharkinnassa ja koska tappion määrä ratkaistaan verotuksessa lupamenettelystä erikseen kulloinkin soveltuvan verolain sekä verotusmenettelystä annetun lain säännösten mukaisesti...”

³¹³ Nuotio 2012: 226. Vuosina 2004–2010 lupien myöntämisprosentti on vaihdellut 86 % ja 94 % välillä.. Samoin KHO 2006:53 ja sen yhteydessä mainittu VM:n lausunto lupien myöntämiskäytännöstä: noin 90 % hakijoista on saanut luvan. Tehtävä voi sanan vakiintuneen aseman takia olla haastava, sillä esimerkiksi uusimmassa Verohallinnon ohjeessa poikkeuslupa-termiä käytetään noin 50 kertaa, ja hakemusta kutsutaan poikkeusluvaksi. Lisäksi KHO:n ratkaisuselostuksissa lupaa kutsutaan usein poikkeusluvaksi.

³¹⁴ Määttä teoksessa Veropolitiikka Teoria ja käytäntö (2007) ei mainitse tappioiden käyttöä verotuksena.

liiketaloudellisia perusteita”³¹⁵. Tällöin sanamuoto korostaisi mahdollisuutta käyttää luovan myöntämisharkinnassa liiketaloudellista eli realistisista tulkintaa painottavaa näkökulmaa³¹⁶.

Olisiko syytä muuttaa laskentatapa vastaamaan osakevaihtoon liittyvää EVL 52.1f §:n mukaista laskentatapaa, jossa nimenomaan äänimäärä ratkaisee? Kun *määräysvaltaa* tarkastellaan KPL 1:5 §:n valossa, huomataan, että määräysvalta yhtiössä voi KPL:n perusteella syntyä myös muutoin kuin osakeomistuksen kautta. TVL:n tappiotasauksen näkökulmasta samanlainen ajatusmalli voisi olla mahdollinen, että käyttö lupaa joutuisi hakemaan myös määräysvaltamuutosten, esimerkiksi KPL 1:5.2 §:n tarkoittaman hallituksen enemmistön nimitysoikeuden, takia. Tulkinnassa näin pitkälle ei luultavasti mennä. Nykyinen rajoite, jossa laskentatapa ja soveltamiskynnys on sidottu tilanteeseen, jossa lukumääräisesti yli puolet *osakkeista* vaihtaa omistajaa, on teknisesti ottaen helppo kiertää. Tosiasiallinen määräysvalta ja oikeus tulevaisuuden tuottoihin voidaan siirtää ilman TVL 122.1 §:n tarkoittamaa *yli puolet osakkeista* (lukumäärä) siirtyä. Tilanteessa tappioiden hyödyntäminen ostajayhtiön verotuksessa estyy, kun yhtiö ei voi hankkia esimerkiksi konserniavustuksen antamisen edellyttämää yli 90 % osakkeista itselleen. Toisaalta tästä rajoitteesta huolimatta hankkivan yhtiön omistajat hyötyvät kohdeyhtiön tappioista epäsuorasti: yhtiön tulevat kassavirrat ovat nimellisarvoa arvokkaampia, koska niihin ei kohdistu tuloverotusta niin pitkään, kun hyödynnettäviä verotappioita on käytössä tai TVL 119 §:n mukainen hyödyntämisen enimmäisaika ei ole kulunut. Säännöksessä tarkoitettu laskenta voitaisiin tehdä EVL 52f §:n tavoin sitomalla omistajanvaihdos osakkeiden tuomaan äänimäärään. Ylintä päätösvaltaa yhtiössä käyttää yhtiökokous, ja siellä omistajan valtaa käytetään äänestämällä äänillä – ei osakkeilla.

Tappioiden käyttöoikeus menetetään myös ns. välillisen omistajanvaihdoksen takia. Välillistä omistusta koskevan rajan nostamista 50 %:iin nykyisen 20 %:n sijaan tulisi harkita. Tällöin raja olisi yhtenevä KPL 1:5.1.1 §:n tarkoittaman määräysvallan kanssa.

---

³¹⁵ Kuten VML 28 § ja EVL 52h §:ssä asia muotoillaan. Ilmaisua ”liiketaloudellisia tai siihen rinnastettavia syytä” käytettiin ratkaisun KHO 2013:178 perusteluissa.

³¹⁶ Tikka 1972: 125–130.

Kuten suoran omistajanvaihdoksen osalta todettiin, nykyinen raja tai rajoite on kohtuullisen helppo kiertää, kun TVL 122.1 §:n tarkoitettu omistajanvaihdoksen laskenta on sidottu osakkeiden lukumäärään eikä esimerkiksi niiden tuottaman äänioikeuden eli päätösvallan muutoksiin. Lisäksi välillinen omistajanvaihdos koskee vain suoraa omistusta, mutta ei apuyhtiön kautta toteutettua kahden portaan omistusta ja siellä tapahtuvaa välillistä omistajanvaihdosta. Siten omistuksen ketjuttaminen saattaa tilanteessa johtaa siihen, että tappioiden käyttöoikeus säilyy, vaikka määräysvalta tosiasiallisesti on siirtynyt pidemmällä omistusketjussa tapahtuneiden muutoksien johdosta.

LÄHDELUETTELO

- Andersson, Edward & Penttilä, Seppo (2014). Elinkeinoverolain kommentaari. 14., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.
- Andersson, Edward (2006). *Johdatus vero-oikeuteen*. 13. uud. painos. Helsinki: Alma Talent Oy.
- Halme, Kimmo, Salminen, Vesa, Lamminmäki, Kalle, Rikama, Samuli, Barge, Brian, Dalziel, Margaret & Miller, Sameron (2015). *Nuorten kasvavien yritysten merkitys, menestystekijät ja yritystukien rooli kasvun ajurina*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 15/2015. Saatavissa 5.2.2018: http://tem.fi/documents/1410877/2768022/Nuorten_kasvavien_yritysten_merkitys_menestystekijat_ja_yritystukien_kasvun_ajurina/55df72e7-2b9b-4607-8640-394d76ae2dc4
- Honkinen, Tuomas, Innanen, Antti, Lindgren, Jaakko, Pello Jukka, Rantanen, Jonna, Siltanen Kyösti & Tuomala, Sara (2016). *Startup-juridiikan käsikirja*. Helsinki: Alma Talent.
- Immonen, Raimo & Villa, Seppo (2015). *Osakeyhtiön varojen käyttö*. Helsinki: Talentum.
- Immonen, Raimo (2011). *Yritysjärjestelyt*. 5. uudistettu painos. Helsinki: Talentum.
- Immonen, Raimo (2014). *Yritysjärjestelyt*. 6. uudistettu painos. Saatavissa Alma Talent -verkkokirjahyllystä.
- Järvenoja, Markku (2007). *Yritysjärjestelyt verotuksessa*. Helsinki: WSOYpro.
- Järvinen, Mikko & Kari, Matti (2017). *Yritä, erehdy, onnistu – helppo opas yrittäjyyteen*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Kari, Seppo & Ropponen, Olli (2016). *Yritysverotuksen vaikutus rahoitus- ja investointikannusteisiin*. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT. Muistiot 53. Saatavissa 18.1.2018: http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/148807/h_muistiot_m53.pdf?sequence=1
- Kukkonen, Matti & Walden, Risto (2014). *Pk-yrityksen verosuunnittelu*. 2. painos. Helsinki: Alma Talent.
- Laukkanen, Mauri toim. (2007). *Kasvuyritys*. Helsinki: Talentum.

- Leppiniemi, Jarmo & Lounasmeri, Sari. *Yritysrahoitus*. Jatkuvatäydenteinen. Saatavissa Alma Talent Fokus-tietokannasta.
- Lindström, Tom (2016). *Onko Spondan merkintäetuoikeusanti naamioitu suunnattu anti?* 9.3.2016 [online]. Nordnet-blogi. Saatavissa 8.2.2018: <https://blogi.nordnet.fi/onko-spondan-merkintaetuoikeusanti-naamioitu-suunnattu-anti/>
- Mehtonen, Pekka (2005). *Siirtohinnoittelu, tuloverotus ja konsernistrategiat*. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Myrsky, Matti & Rabinä, Timo (2015). *Verotusmenettely ja muutoksenhaku*. 7. uud. painos. Liettua: Talentum Media Oy.
- Myrsky, Matti (2007). *Ennakkopäätösten tulkinnasta ja hyödyntämisestä verotuksessa*. Defensor Legis 6:2007, 850–862.
- Myrsky, Matti (2011). *Ennakkopäätökset verotuksessa*. Helsinki: Alma Talent Oy.
- Myrsky, Matti (2013). *Suomen veropolitiikka*. Helsinki: Talentum.
- Myrsky, Matti (2015). *Mitä verotusta koskevaa muutoksenhakukirjelmää laadittaessa olisi hyvä ottaa huomioon?* Defensor Legis 5:2015, 968–971.
- Määttä, Kalle (2014). *Verolakien tulkinta*. Porvoo: Edita Publishing Oy.
- Nuotio, Vesa-Pekka (2012). *Tappiontasaus tuloverotuksessa*. Liettua: Talentum Media Oy.
- Oikeusministeriö. *Selvityksiä ja ohjeita 43/2010. Lainlaatijan opas. Osa 2. Lakitekniikka*. Oikeusministeriö. Saatavissa 11.10.2017: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76237/43_2010_lainlaatijan_opas.pdf?sequence=1
- Parviainen, Antti (2017). *Startup-sijoittaminen*. Helsinki: Alma Talent.
- Tikka, Kari S. (1972). *Veron minimoinnista*. Helsinki: Förlaget Judex Kustannusosakeyhtiö.
- Tikka, Kari S., Nykänen, Olli, Juusela, Janne & Viitala, Tomi. *Yritysverotus I – II*. Jatkuvatäydenteinen. Saatavissa Alma Talent Fokus-tietokannasta.
- Tolonen, Hannu (2003). *Oikeuslähdeoppi*. Helsinki: WSOY Lakitieto.

- Tähtinen, Liisa (2007). *Omistajanvaihdostilanteisiin liittyvät poikkeusluvut viimeaikaisen oikeuskäytännön valossa*. Verotus-lehti 3:2007, 281–288.
- Ukkola Outi, Hintsanen Lari, Kuivisto Eija & Viitanen Päivi (2009). *Kasvuyrittäjyyden kannustaminen verotuksen keinoin - Asiantuntijaselvitys innovatiivisten yritysten toimintaedellytysten edistämisestä*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 29/2009. Saatavissa 5.2.2018:
http://www.fvca.fi/files/55/Kasuyrittajyyden_kannustaminen_TEM.pdf
- Valtioneuvoston kanslia (2015). *Ratkaisujen Suomi Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015*. Hallituksen julkaisusarja 10/2015. Saatavissa 19.2.2018:
http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDI-STETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82
- Valtioneuvoston kanslia (2017). *Yritysverotus, investoinnit ja tuottavuus*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 6/2017. Saatavissa 20.2.2018:
http://vnk.fi/documents/10616/3866814/6_Yritysverotus%2C+investoinnit+ja+tuottavuus/378c6566-500c-4c90-aa2e-8fa2e3c7469e?version=1.0
- Valtiovarainministeriö (2012). *Kilpailukykyiseen verotukseen*. Tuloverotuksen kehittämistyöryhmän muistio 12/2002. Saatavissa 17.1.2018:
<http://vm.fi/julkaisut/verotus>
- Valtiovarainministeriö (2013). *Elinkeinoverotuksen asiantuntijatyöryhmän muistio*. Valtiovarainministeriön julkaisu 16/2013. Saatavissa 19.2.2018:
<http://vm.fi/julkaisut/verotus>
- Valtiovarainministeriö (2017a). *Verotuet 2016–2018e*. VM/122/00.04.02/2017. Saatavissa 9.2.2018: <http://vm.fi/julkaisut/verotus>
- Valtiovarainministeriö (2017b). *Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmän raportti*. Valtiovarainministeriön julkaisu 12/2017. Saatavissa 9.2.2018:
<http://urn.f/URN:ISBN:978-952-251-838-5>
- Valtiovarainministeriö (2018). *Yhteisöjen tulolähdejaon poistaminen*. Valtiovarainministeriön tiedote kehityshankkeesta. Saatavissa 24.4.2018:
<http://vm.fi/hanke?tunnus=VM017:00/2018>

Weckström, Jouni (2004). *Erityiset syyt ja tarve toiminnan jatkumisen kanalta – ajatuk-
sia poikkeuslupasääntelystä*. Verotus-lehti 4:2004, 316–325.

Verohallinnon tilastoja: *Yhteisö- ja yritysasiakkaiden liikevaihto-, vähennys- ja
tulostietoja sekä verotettava tulo ja yhteisön tulovero verovuodelta 2015*.
Saatavissa 12.10.2017: https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/tilastot/tulovero-tilastoja/yhteisoasiakkaiden_tuloverotilastoj/yhteisoasiakkaiden_tuloverotilastoja_ve6/verohallinnon_tilastoja_yhteiso_ja_yrit9/

Verohallinto (2016) *Vahvistettu tappio ja omistajanvaihdos* 20.12.2016 Dnro
A223/200/2016.

Verohallinto (2016). *Verohallinto havainnut yrityksiin kohdistuvia identiteettivarkau-
ksia* 24.8.2016. Saatavissa 17.1.2018: [https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/
medial/lehdist%C3%B6tiedotteet/2016/verohallinto_havainnut_yrityksiin_kohdi/](https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/medial/lehdist%C3%B6tiedotteet/2016/verohallinto_havainnut_yrityksiin_kohdi/)

Verohallinto (2017) *Vapaan oman pääoman rahaston varojenjako verotuksessa*
16.2.2017 A217/200/2016.

Wikström, Kauko, Ossa, Jaakko & Urpilainen, Matti (2015). *Vero-oikeuden yleiset opit*.
Helsinki: Kauppakamari.

Äimä, Kristiina & Kujanpää, Emmiliina (2013). *Kasvuyrityksen kansainvälinen tulove-
rotus*. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.